

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**KERİM AYDIN ERDEM'İN ŞİİRLERİNDE
MEMLEKET, ATATÜRK, AŞK, ÇOCUK VE
YALNIZLIK TEMALARI**

Hüseyin Güngör

Zonguldak 2019

**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**KERİM AYDIN ERDEM'İN ŞİİRLERİNDE
MEMLEKET, ATATÜRK, AŞK, ÇOCUK VE
YALNIZLIK TEMALARI**

**Hazırlayan
Hüseyin Güngör**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Osman Arıcan**

Zonguldak 2019

ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ FORMU

29.05/2019

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin/~~Doktora Tezinin/Sanatta Yeterlik çalışmamın~~ bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını, yazım sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

29/05/2019

(İmza)

Öğrencinin
Adı Soyadı: Hüseyin GÜNGÖR

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında 135282110005 numaralı Hüseyin Güngör'ün hazırladığı "Kerim Aydın Erdem'in Şiirlerinde Mamlakat, Atatürk, Aşk, Çocuk ve Yalnızlık Temaları" konulu DOKTORA/YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 24/05/2019 Cuma günü saat 14:00'te yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda, tezini onayına OYBİRLİĞİYLE/OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

Başkan _____

Doç. Dr. Paki KÜÇÜKER

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Osman ARICAN (Danışman)

Üye _____

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÖZER

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

23/05/2019

Doç. Dr. Ertuğrul Yıldırım
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum	: ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Başlığı	: Kerim Aydın Erdem'in Şiirlerinde Memleket, Atatürk, Aşk, Çocuk ve Yalnızlık Temaları
Tez Yazarı	: Hüseyin Güngör
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Osman Arıcan
Tez Türü, Yılı	: Yüksek Lisans Tezi, 2019
Sayfa Adedi	: 101

Çalışmada Kerim Aydın Edem'in şiirlerinden yola çıkarak şairin poetik dünyasının tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Buna bağlı olarak şairle ve şiirle ilgili doğru yargılara ulaşmak diğer bir amaçtır. Şairin dört kitaptan oluşan şiirlerini kapsar. Bu çalışma aynı zamanda Çağdaş Türk Şiirlerinin bir incelemesini de içerir.

Tez dört bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. İlk bölümde sanatçının Hisarcılar ile ortak yönleri tespit edilmiştir. İkinci bölümde şairin hayatı, edebî şahsiyeti ve şiir kitapları hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde dil biliminde konsept olarak adlandırılan kavram, kavram alanı, çağrışım alanı ve kavram tarihiyle ilgili bilgiler yer almaktadır. Son bölümde ise şairin şiir kitaplarında yoğun olarak ele aldığı temaların şiirlerdeki kavramlarla bağı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Sonuç bölümünde şair ve şiirleri hakkında genel sonuçlar ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kerim Aydın Erdem, Şiir, Hisarcılar, Kavram, Tema, Memleket, Atatürk, Aşk, Yalnızlık, Çocuk, Poetika.

ABSTRACT

Institution : ZBEU Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature

Thesis Title : Hometown in Kerim Aydın Erdem's Poems, Atatürk, Love, Children and Loneliness Themes

Thesis Writer : Hüseyin Güngör

Thesis Advisor : Dr. Faculty Member Osman Arıcan

Thesis Type, Year : Master Thesis, 2019

Total Number Of Pages : 101

In the study, it is aimed to determine the poetic world of the poet based on Kerim Aydın Erdem's poems. Accordingly, it is another purpose to reach the right judgments about poet and poetry. It consist of four poetry books of the poet. This study also includes a review of Contemporary Turkish Poems.

The thesis consists of four sections and results. In the first section, common aspects of the artist with Hisarcılar are determined. In the second section, it's informed about the poet's life, literary personality and poetry books. In the third section, information about the concept, concept area, connotation field and concept history which are called concept in linguistics are included. In the last section, it is tried to determine the relation of the themes of the poet's poetry books with concepts in poems. In the conclusion section, general results about poets and poems are presented.

Keywords: Kerim Aydın Erdem, Poetry, Hisarcılar, Concept, Theme, Hometown, Atatürk, Love, Loneliness, Children, Poetics.

ÖN SÖZ

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı içerisinde yer alan şairlerden birisi de Kerim Aydın Erdem'dir. Kerim Aydın Erdem, şiiriyle öne çıksa da nesir türünde de eserler veren bir sanatçıdır.

1950'li yıllarda yazarlık serüvenine başlayan K. A. Erdem, Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinde bu dönemde yaşanan gelişmelerden etkilenmiştir. Bu sebeple şairin Türk edebiyatındaki yeri hakkında tespitlerde bulunulmaya çalışılmıştır.

K. A. Erdem'in fikir ve edebî anlayışına yön veren edebî topluluk hakkında kaynaklarda net bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Kerim Aydın Erdem'in şiirlerinde öne çıkan *Memleket*, *Atatürk*, *Aşk*, *Çocuk* ve *Yalnızlık* temaları çalışmanın temelini oluşturmuştur. Sanatçının şiir kitaplarında yoğun olarak işlenen temalardaki kavramlardan hareketle şairin poetikası hakkında genel bir kanıya varılması çalışılmıştır.

Dil, dil bilimi, edebiyat - toplum sahasındaki kavram (konsept) çalışmaları, şairin şiirlerinde tercih ettiği kelime ve kullanımlarla ortaya çıkacağı düşünülmüştür.

Çalışmamın her aşamasında bilgi ve deneyimleriyle yardımcı olup katkı sunan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Osman Arıcan'a şükranlarımı sunuyorum. Özellikle tez yazımı sırasında sabır ve anlayış gösteren eşime ve oğluma; fikirleriyle çalışmamı destekleyip kaynakçaların bana ulaşmasında yardımcı olan eniştem Öğr. Gör. Yusuf Yıldırım'a teşekkür ederim. Bu süreçte manevi destek veren arkadaşım Oğuzhan Alaz'a da teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1
1. HİSARCILAR VE KERİM AYDIN ERDEM.....	2
2. KERİM AYDIN ERDEM'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ	6
2.1. Hayatı ve Edebî Kişiliği.....	6
2.2. Şiir Kitapları... ..	10
2.2.1. Çoban Ateşleri Gözlerin... ..	10
2.2.2. Döner Dolaplarda.....	11
2.2.3. Kırlangıç Ormanı... ..	13
2.2.4. Sevgi Üstüne	14
3. KAVRAM.	17
3.1. Kavram Alanı.....	19
3.2. Çağrışım Alanı	19
3.3. Kavram Tarihi.....	20
4. KERİM AYDIN ERDEM'İN ŞİİRLERİNDE MEMLEKET, ATATÜRK, AŞK, ÇOCUK VE YALNIZLIK TEMALARI	23
4.1. Memleket Teması.....	23
4.1.1. Genel Anlamda Memleket (Türkiye Coğrafyası)	25

4.1.2. Yerel Anlamda (Sınırlandırılmış) Memleket: (Denizli, Denizli'deki mekânlar, Kasabası, Pamukkale)	32
4.2. Atatürk Teması.....	37
4.2.1. Atatürk'e Duyulan Özlem.....	40
4.2.2. Kurtuluş Savaşı	45
4.3. Aşk Teması.....	49
4.3.1. Aşk-Tabiat İlişkisi.....	51
4.3.2. Aşk-Mekân İlişkisi	57
4.4. Çocuk Teması.....	61
4.4.1. Çocuklara Öğütler	63
4.4.2.Çocukluğa Dönme İsteği.....	66
4.5. Yalnızlık Teması	75
4.5.1. Yalnızlık-Zaman- Sevgili İlişkisi.....	79
4.5.2. Yalnızlık-Mekân-Sevgili İlişkisi.....	83
SONUÇ.....	87
KAYNAKÇA	90
ÖZ GEÇMİŞ.....	101

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1: Çoban Ateşleri Gözlerin Şiir Kitabındaki Temalar.....	10
Tablo 2.2: Döner Dolaplarda Şiir Kitabındaki Temalar.....	12
Tablo 2.3: KırLangıç Ormanı Şiir Kitabındaki Temalar.....	13
Tablo 2.4: Sevgi Üstüne Şiir Kitabındaki Temalar.....	14

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 4.1: Türkiye'm Üstüne Şiirinin Görseli	27
Şekil 4.2: İstanbul Şiirinin Görseli	30
Şekil 4.3: Bodrum Şiirinin Görseli	31
Şekil 4.4: Denizli'de Hatıra Şiirinin Görseli	35
Şekil 4.5: Atatürk'ün Liderliği	39
Şekil 4.6: Atatürk Bıraktı Şiirinin Görseli	42
Şekil 4.7: Yedi Düvel'e Karşı Atatürk'ün Kazandırdıkları	48
Şekil 4.8: Aşk Kavramı	50
Şekil 4.9: Âşıklar Böyle Söyler Şiirindeki Aşk-Tabiat İlişkisi	53
Şekil 4.10: Aşk-Mekân İlişkisi	60
Şekil 4.11: Çocuklar ve Çocukların Önündeki Engeller	66
Şekil 4.12: Çocukluk Kavramı.....	68
Şekil 4.13: Şairin Çocukluğunu İfade Eden Kavramlar.....	74
Şekil 4.14: Yalnızlık Kavramı.....	78
Şekil 4.15: Geceler Şiirindeki Yalnızlık-Zaman İlişkisi.....	80
Şekil 4.16: Gecelerden Gelen Şiirinin Yalnızlık-Sevgili İlişkisi.....	81
Şekil 4.17: Sonuç Şiirindeki Yalnızlık-Mekân İlişkisi	85

KISALTMALAR LİSTESİ

- C : Cilt
ÇAG : Çoban Ateşleri Gözlerin
DD : Döner Dolaplarda
KO : Kırlangıç Ormanı
s. : Sayfa
S : Sayı
SÜ : Sevgi Üstüne
TDK : Türk Dil Kurumu
TRT : Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

GİRİŞ

Kavram, kelimelerle şekillenen çok boyutlu bir alandır. Kavram (koncept), kelimelerin somut ve soyut özelliklerine göre eş anlamlılık, eş adlılık, tek ve çok anlamlılık ilişkileriyle ele alınmaktadır. Kavram, dil bilimi içerisindeki anlam bilimi ve sözcük bilimi çalışmalarıyla ilişkilidir.

Şair denen sanatkar, sanatını kelimelerle icra eder. Kelime; şairin duygu, düşünce ve hayallerini şekillendiren yapı taşıdır. Kelime ve şair ilişkisi hakkında: “Şairin, duygu, düşünce ve ruh dünyası, tercih edilen kelimelerle yakından ilgilidir. Şairin kelime kullanımları kendi bakış açısını yansıttığı gibi mensup olduğu toplumun özelliklerini de yansıtmaktadır” (Arıcan, 2013: 194) der. Kelimeler sanatçının duygu ve düşüncelerini göstermekle birlikte şairin poetikası hakkında da ipuçları verir. Sanatçının üslubunu ortaya koyar.

Kelimelerle şiirini ören şair; duygularını, fikirlerini ve hayalini yansıttığı kavramlarla temayı oluşturur. Temaya ait ulaşılabilecek yargılar kavram ilişkisi içerisinde değerlendirilir. Şairin şiir dünyasını oluşturan kavramlarla temalar arasındaki ilişki ise eser ve sanatçı hakkında bilgiler verir.

Kerim Aydın Erdem farklı temalarda şiir yazmış bir şairdir. Bu çalışmada şairin dört şiir kitabında yoğun olarak ele aldığı aşk, memleket, yalnızlık, çocuk ve Atatürk temalı şiirleri seçildi.

Kerim Aydın Erdem’in şiirlerindeki temalar üzerine yapılan bu çalışma ile şairin kavram dünyası hakkında da sonuçlara ulaştırılacaktır.

Erdem’in poetikasının oluşmasında, fikir ve edebî anlayışına yön veren edebî topluluk olan Hisarcılar’ın etkisi, kaynaklarda belirgin değildir. Çalışma ile şairin dört şiir kitabında yoğun olarak işlediği temalara ait kavramlarla şairin poetikasını tespit etmek ve sanatçının bağlı olduğu edebî anlayışını ortaya çıkarmak amaçlandı.

1. HİSARCILAR VE KERİM AYDIN ERDEM

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı genel olarak Cumhuriyetin ilânından günümüze kadar devam etmekte olan bir edebî dönemi kapsamaktadır. Özellikle, Cumhuriyetin ilânıyla birlikte şairler eserlerinde Milli Mücadele ve Cumhuriyetin ilke ve inkılaplarını ön plana aldılar; sonraki dönemlerde ise siyasi ve sosyal olaylardan dolayı edebiyatımızda fikir ayrılıklarına sebep oldu. Bu fikir ayrılıkları sebebiyle bazı şairler edebî toplulukların içinde olmayı tercih ederken, kimi sanatçılar da bağımsız olarak hareket etmiştir.

Şiir, diğer türlerden farklı olarak edebî akımlardaki tartışmalar ve eleştirilerle beslenir. Şiirdeki bu değişimin görülmesinde ülkede yaşanan siyasi, kültürel ve toplumsal olayların etkisi oldukça fazladır. Sanatçının yaşadığı döneme ve mensubu olduğu topluluğa ait izler sanat eserinde ortaya çıkar.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı döneminde yer alan edebî topluluklardan birisi de Hisarcılar'dır. Bu edebî hareketin adı eserlerini ve düşüncelerini yayınladıkları *Hisar* dergisinden dolayı verildi. Hisarcıların kurucu kadrosu, sekiz genç şair ve ağabeyleri Munis Faik Ozansoy'dan oluşur. Hisarcıların kurucu kadrosunun kimler olduğu hakkında:

“16 Mart 1950 tarihinde Ankara’da çıkartılan Hisar dergisi etrafında bir araya gelen Munis Faik Ozansoy, Mehmet Çınarlı, İlhan Geçer, Gültekin Samanoğlu, M.Necati Karaer, Fikret Sezgin, Yahya Benekay, O. Fehmi Özçelik, Hasan İzzet Aralat adlı genç şairler, kendilerinden bir önceki edebi hareket olan Garipçilerin sanat ve edebiyat anlayışına tepki gösterirler” (Toz, 2000: 339) der.

Bu kurucu kadro ve genç şairler kendilerinden önceki grup olan Garipçilerin getirdiği pek çok konu ve fikri kabul etmezler.

Türk şiirinin kendi kodlarında yani gelenek ve öz kültürden beslenerek devam etmesi gerektiğini düşünürler. Derginin toplam ömrü yaklaşık otuz bir yıl sürer. *Hisar* dergisinin yayın süresi hakkında: “*Hisar* (Fikir ve Sanat Dergisi, Yıl:1, Sayı: 1) 16 Mart 1950’de yayın hayatına başlar, 1957-1964 yılları arasında yayımını durdurur, 1964’ten itibaren fasılalarla neşredilir ve neticede 30 yıl 10 ay devam ettikten sonra, (Sayı: 277) Aralık 1980’de yayın hayatına son verir” (Çalışkan, 2010: 172) der. Böylelikle otuz bir yıla yakın bir süre edebiyat

sahnesinde etkin bir rol üstlenmişlerdir. Hisar dergisinin yayın hayatı boyunca pek çok yazar ve şair eserleriyle varlıklarını göstermişlerdir. Edebiyat tarihindeki bazı önemli isimler bu dergide yer alır.

Hisar'da yazan sanatçı kadrosu hakkında: "Hisar'ın kuruluşundan kapanışına kadar geçen otuz yılı aşkın süre içinde (16 Mart 1950- Aralık 1980) kadrosuna 500'ü aşkın imza girmiştir" (Bulut, 1991: 22) ifadelerinde bulunur. Mehmet Çınarlı, 500'den fazla kalem sahibinin isimlerine kendi biyografisinde yer vermektedir. Biyografide geçen: "Bunlardan; ... Yavuz Bülent Bakiler, Ayla Oral, Türkân İldeniz, Coşkun Ertepinar, Talât Sait Halman, İbrahim Minnetoğlu, Mehmet Zeki Akdağ, Ali Naili Erdem, Kerim Aydın Erdem..." (www.biyografi.net, 02.04.2019) Hisar şairlerinden bir kısmıdır. Bir döneme yön veren pek çok kalem sahibi Hisar'da eserlerini yayımlamışlardır.

Hisar dergisinde şiirleri yayımlanan pek çok şairden birisi de Kerim Aydın Erdem'dir. Hisar'ın ikinci dönemi olan 1964-1980 yılları arasında 11 adet şiiri yayımlanmıştır. Sanatçının şiirleri: "Karanlığın Ucunda (Mayıs 1965), Açıkça (Mart 1967), Yaz (Aralık 1967), Ağaç (Aralık 1970), Sen (Şubat 1972), Keziban (Temmuz 1975), Geceye Karşı (Şubat 1976), Kurtuluş Savaşında Ankara (Ekim 1976), Birlikte Olmak (Aralık 1976), Kurtuluş Savaşında Ankara 2 (Mart 1977), Resim (Aralık 1977)" (Emiroğlu, 2000: 340) yıllarında Hisar dergisinde yayımlanmıştır. Ayrıca, şairin Hisar'da yayımlanan *Ağaç* isimli şiiri hiçbir şiir kitabında yayımlanmamıştır. Şairin diğer 10 şiiri şiir kitaplarında yer alır. Erdem'in bu şiirleri Hisar dergisinin yayın hayatının 2. dönemine rastlamaktadır.

Kerim Aydın Erdem'in poetikasının oluşumunda fikir ve edebî anlayışına yön veren edebî topluluk hakkında kaynaklarda bilgiler yeterli değildir. Sanatçının şiir kitaplarında tema ve kavramlarla Hisarcılar arasındaki bağ ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Erdem; kültür ve geleneklere bağlı, memleketçi, geçmişe özlem duyan, tarih ve milli değerlere bağlı olarak şiirlerini yazar. Bu hissiyat, şairin işlemiş olduğu temaların içerisine girer. Edebî anlayışına yön verir. Ayrıca şiirlerinde kullandığı dil sade ve anlaşılırdır. Şiirlerinin ihtiva ettiği bu genel ölçütlerle Hisarcıların ilkeleriyle ortak yönler gösterir.

Şair, hissiyatına uygun kavramlar seçerek kendi şiir dünyasında duygularını ifade etmeye çalışır. Bu durumun dışına çıktığı şiirleri de vardır. Geleceğimiz olan çocuklara ithaf ettiği şiirleri bu niteliktedir. Erdem, bu şiirlerini vazife bilinciyle yazar. Konu hakkında: “Hisarcılar, Türkiye’de 1970’li yıllardaki anarşi ortamından uzak kalmak için çok çaba harcamışlardır. Topluma yol gösteren aydınlar olarak; barış, adalet, kardeşlik gibi değerleri öne çıkarmışlardır” (Emiroğlu, 2009: 1322) tespitinde bulunur. Hisarcılar için yaptığı bu tespit Kerim Aydın Erdem’in şiirlerinde de görülür. Vatan, bayrak ve millet gibi kutsal kavramları sevgi temeli üzerinde çocuklara nasihat ederek vermeye çalışır.

Hisarcıların şiirlerinde vazgeçemediği şehir İstanbul'dur. Erdem de *İstanbul* isimli bir şiir yazmıştır. İstanbul, Türk edebiyatındaki pek çok yazar ve şaire esin kaynağı olmuş bir şehirdir. İstanbul tek başına bir şehir değil, tarih boyunca birçok medeniyete cadde ve sokaklarıyla şahitlik etmiş bir büyük bir mekândır. Erdem, İstanbul şiirinde şehri bir gece vakti insan, mekân ve manzaralarıyla resmetmektedir.

Erdem, halk kültürü ve geleneklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Kültür ve gelenek şiirinin temelini oluşturur. Şiirlerinde folklorik malzemelere de yer verir. Erdem’in Türkülerin Dilinden şiirinde:

“Elleri kına görmeyen gelinlerimiz

Ekin tarlasında gözlerini açan bebelerimiz

Söyleyin nicedir

Ağıtlar yakıyorum, türküler yakıyorum size

Bilmem kaç gecedir” (SÜ, 2000b: 62) halkın yaşayışını, gelenek ve âdetlerden bahseder. Şair, gelenek ve göreneklerimizden olan *kına* kavramına değinir. Halk edebiyatımıza ait *ağıt* ve *türküden* bahsederek halk kültürü ve geleneklere bağlılığı ifade eder.

Erdem’in şiirlerindeki tema ve kavramları işleyiş ve ifade edişi Hisar grubunun beslendiği kaynaklarla benzerlik göstermektedir. Hisarcıların yararlandıkları kaynaklar hakkında: “Hisarcıların edebi bakımdan geleneğin iki kolu halk ve divan edebiyatı ile modern edebiyatın, Garip ve sosyalist gerçekçiler

ile İkinci Yeni anlayışları dışındaki bütün oluşumlarından yararlandıkları söylenebilir” (Emiroğlu, 2009: 1309) der. Hisarcıların kaynakları tespitinden hareketle, Erdem’in şiirinde halk edebiyatı ve modern edebiyattan yararlandığı görüşüne varılır. Şair, şiirlerinde halk kültürü, folklorik malzeme, Anadolu köyleri ve kendi kasabasını işler. Erdem’in şiirlerinde görülen bu durum şairin halk edebiyatı kaynaklarından beslendiğinin açık delilidir.

Bazı şiirlerinde aşk, sevgi, yalnızlık gibi kişisel durumu ve iç dünyasından bahseder. Bu durum yazarın aynı zamanda modern kaynaklardan da yararlandığını gösterir. Bir taraftan da şair, tarihe sıkı sıkıya bağlıdır. Kurtuluş Savaşı dönemindeki zorluk ve sıkıntılara değinip savaş alanlarındaki mücadeleyi insanların unutmaması gerektiğini ifade eder. Tarih bilinci ile milli ve manevi duygulara şiirlerinde yer vermeye çalışır. Konuyla ilgili olarak: “Hisar şairlerinin ortak hususiyetlerinden bir başkası milli tarihimize olan bağlılıklarıdır. Onlar ortaya çıktıktan 1950’den bu yana her zaman tarihimizin heyecanını yaşamak yaşatmak istemişlerdir” (Yalçın, 1983: 39) şeklinde değerlendirir.

Kerim Aydın Erdem’in şiir kitaplarında işlediği konu, dil, sanat ve fikrî yapı itibarıyla Hisarcıların edebî anlayışı ile ortak yön ve özellikler gösterdiği kanaatine varılabilir.

2. KERİM AYDIN ERDEM'İN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

2.1. Hayatı ve Edebî Kişiliği

Samimi, içten ve tevazu sahibi olduğu kaynaklarda ifade edilen Kerim Aydın Erdem, 24 Eylül 1936 tarihinde Denizli'nin Acıpayam ilçesine bağlı Yeşilyuva kasabasında dünyaya gelmiştir. Şairin eğitim hayatı hakkında: “İlköğrenimini Yeşilyuva’da, ortaokulu ve liseyi Denizli’de okuyan K. Aydın Erdem, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu’nun “Halkla İlişkiler” uzmanlık bölümünü bitirmiştir” (Bora, 2002: 7) der. TRT’deki ilk görevi metin yazarlığıdır. TRT Genel Müdürlüğüne kadar uzanır. TRT’de yaptığı başarılı çalışmalarla ilgili olarak: “Genel müdürlüğü sırasında TRT3, TRT 4, TRT-İNT, TRT AVRASYA ve TRT-GAP kanallarını hizmete açarak TRT’nin yurt dışında da geniş kitlelere ulaşmasını sağladı” (Çetişli, 2007: 23) der. Erdem, TRT’deki bu çalışmalarıyla hem yurtiçi hem de yurtdışındaki kültür ve gönül coğrafyasına önemli hizmetlerde bulunur.

Erdem, çok yönlü bir yazardır. olarak pek çok alanda eserler verir. Edebiyat kamuoyu Erdem’i şiirleriyle tanır. Bu durum hakkında: “... Sanatkâr bir kimliğe de sahipti. Pek bilinmeyen bu kimliğiyle o başta şiir olmak üzere, hikâye, oyun ve masal türlerinden eserler vermiş; değişik gazete ve dergilerde yazılar yazan bir kaleme sahipti. Edebiyat kamuoyu tarafından şair olarak tanındı” (Çetişli, 2007: 24) şeklinde ifade eder. Erdem, sanatçı kimliğiyle de Türk edebiyatında eserler vermiş bir isimdir.

Erdem, yazarlık yolculuğu 1956 yılında başlar ve 2000’li yıllara kadar uzanır. Kırk dört yılda dönemin pek çok dergi ve gazetesinde eserleri yayımlanır. Erdem hakkında:

“Şairin 1955’ten hayatının son anlarına kadar yazmış olduğu yazıları Türk Dili ve Varlık başta olmak üzere Hisar, Ilgaz, Çağrı, Türk Düşüncesi, Türk Sanatı, Milli Kültür, Kültür ve Sanat, Yelken, Türk Edebiyatı, Şairler Yaprağı gibi pek çok gazete ve dergide belirli aralıklarla okuyucularıyla buluşmuştur” (Kürüm, 2014: 86) der.

Yazarın pek çok şiir ve hikâyeleri dönemin önemli dergi ve gazetelerinde yayımlanmıştır.

Şairin ilk eseri hikâye türündedir. Erdem'in başlangıç eseri hakkında: "İlk ürünü olarak bir öyküsü 1956'da Kağnı dergisinde (Bolu) yer almıştı" (Işık, 2004: 681) bilgisini verir. Hikâyelerine devam eden yazar bundan sonraki süreçte daha çok şiire yönelir. Özellikle 60'lı yıllarda iki şiir kitabı yayımlanır. Şiir kitaplarının ilki olan *Çoban Ateşleri Gözlerin* isimli eserini 1962 yılında yayımlar. Bu eserde şair aşk temasını yoğun bir şekilde işlediği şiirlerini toplamıştır. İkinci şiir kitabı olan *Döner Dolaplarda* ise ilk kitabından 6 yıl sonra yani 1968'de yayımlar. Bu şiir kitabında daha çok toplumsal temalara yönelmiştir. Ayrıca yalnızlık ve aşk kavramından bahsettiği şiirleri de bu kitabında bulunmaktadır. Şairin üretkenliği açısından 60'lı yıllar verimli geçer. Bu süreçte TRT'de metin yazarı olarak çalışmasının da katkısı olduğu söylenebilir. Sosyal ve siyasi açıdan karmaşık dönemlerden birisi olan 60'lı yıllarda yazar adına üretim sıklığının görülmesinde duygusal ve fikir yönüyle yoğun bir dönemden geçildiğini de gösterir. Üçüncü şiir kitabı olan *Kırlangıç Ormanı* ise 1981 yılında yayımlanır. Bu şiir kitabında yalnızlık, çocuk ve aşk kavramını ifade ettiği şiirleriyle Kurtuluş Savaşı ile Atatürk temalı şiirlerine de ağırlıklı olarak yer verir. Son şiir kitabı *Sevgi Üstüne* isimli eserini 2000 yılında yayımlar. Bu şiir kitabında genel ve yerel anlamda ifade ettiği memleket temalı şiirleri bulunur. Çocuklara öğüt ve tavsiyelerinin yer aldığı şiirleri de bu eserde yer almaktadır. Ayrıca Erdem'in biyografisine bakıldığında kırk yıllık şiir hayatının, yaklaşık elli yıllık da sanat hayatının olduğu söylenebilir. Şiir kitaplarında ve yayımlanan dergilerdeki şiirlerinin temaları genellikle; memleket, aşk, sevgi, çocuk, yalnızlık ve Atatürk'tür.

Erdem'in tüm şiirleri üzerinde yaptığımız tahliller sonucu elde edilen verilerden hareketle şahsiyeti hakkında şu kanaate varılabilir. Erdem'in dili, sade, açık ve anlaşılırdır. Halk edebiyatına ve halk kültürüne bağlıdır. Erdem, her şeyden önce kendisi ile barışık bir şairdir. 60'lı 70'li yıllarda çok işlenen bunalım, kötümserlik ve ümitsizlik onun şiirlerinde görülmez. Daima hayattan ümitlidir. Şiirlerinde, toplumsal sorunlara da değinir. Bir yandan da bu sorunların çözüme kavuşması ve ülkesinin içinde bulunduğu buhrandan çıkması için tavsiyelerde bulunur. Özellikle, şiirlerinde çocuklara rehberlik yapar. İlim, irfanla, birlik ve

beraberliği aşilar. Her şeyden önce vatan ve millet sevgisini vermeye çalışır. Toplumdaki sıkıntılardan çocukları kurtaracağına inanır. Bu yönüyle çocuklara ithaf ettiği şiirlerinde didaktik bir tarzda nasihatlerde bulunur. Erdem için memleketi Denizli, Pamukkale ile çocukluk ve gençliğinin geçtiği Yeşilyuva kasabası oldukça önemlidir. Şairin çocukluk dönemi ile yaşadığı aşkların mekânı olan memleketi şiirlerinde görülür. Şairin, iç dünyasının yansımaları aşk ve memleket temalı şiirlerinde daha bellidir.

Kerim Aydın Erdem, halk edebiyatı geleneklere bağlı olarak şiir anlayışını sürdürdü. *Âşıklık Geleneği* hakkındaki yazısında: “Şiir gönül kapılarını açan sihirli anahtardır. Bu anahtarı iyi kullanan ozanlar edebiyat tarihimizin temel taşları olurlar. Şiirleriyle gönül telimizi harekete geçiren Yunus Emre yalnız şiir söylemiyordu. Engin kültürü ile bir bilge ozandı” (Erdem, 2000a: 228) âşıkların şiire ve Türk edebiyatına katkısını değerlendirir.

Erdem’e göre şiir, sadece gönüllere hitap etmez. Şiirin aynı zamanda halkın yaşayışını, derdini ve sevincini de aktarmakta önemli bir işlevi olduğundan bahseder. Yaşadığı topluma da bu anlamda bilgiler verir.

Şairin şiirlerinde kullandığı dil, ilk okunuşta herkes tarafından anlaşılabilir bir sadeliktir. Son Havadis gazetesi yazarlarından Semra Uzunay’la yapılan mülakatta: “Şairin ve yazarın dili nasıl olmalıdır? sorusuna Erdem: Şair şiiri neden yayımlar? Okunsun diye. Okunması için halkın kullandığı dili kullanması gerek. Ama şair, dilin gelişmesine yardım da edecek. Çünkü dili sevdirecek olanlar önce şairlerdir” (Uzunay, 1972: 5). Erdem, şairin kullandığı dilin halk tarafından anlaşılmasını önemser. Şiirlerine de yansıtır.

Hisarcıların şiirlerinde vazgeçemediği başka bir şehir ise Ankara’dır. Konuyla ilgili olarak: “Hisarcıların, yıllarını geçirdikleri kent olan Ankara da şiirlerinde İstanbul kadar yeri olan bir şehirdir” (Emiroğlu, 2009: 1322). Erdem de Hisarcılar gibi şiirlerinde Ankara’dan bahseder. Erdem’in bürokrat kimliği ile birlikte Ankara’da yaşaması şiirlerinde de etkisini gösterir. Şairin şiirlerinde Ankara iki şekilde kendini bulur.

Erdem, vatan ve millet duygusuyla daha çok İstiklâl Savaşı’nı anlatan şiirlerinde:

“O ilk günleri Ankara’da

Bozkır rüzgârları eserdi

O atlar ki, şaha kalkmış

Cephede koşarken güzeldi...” (KO, 1981: 62) Kurtuluş Savaşı’nın başladığı yıllarda atların vatanın bağımsızlığı için şaha kalkıp, koşmasından memnuniyet duyar. Ankara’da Milli Mücadele döneminin yönetildiği yer olması sebebiyle önem arz eder.

İkincisinde ise şair:

“Ne Ankara’dayım şimdi

Ne Ankara’da bir bulvar kahvesinde

Yıldızların dünyasına dalmışım

Denizli’den öte, Kazıkbeli’nden öte

Yeşilyuva’da bıraktığım

Çocukluğuma varmışım...” (KO, 1981: 24) Ankara şehrinde geçmişin özlemiyle çocukluğunu hatırladığı anlardaki duygularını şiirine aktarır. Ankara’da bir kahvede olmasına rağmen çocukluk günlerini hatırlar. Çocukluk hatıralarıyla geçmişteki günlerini özler.

Erdem, ön plana çıkan bir şair olmasa da edebiyat kamuoyu tarafından takdir edilir. 80’li yıllarda yılın şairi ve folklorcusu seçilmiştir. Ödülleri hakkında “1981 yılında TDK En başarılı Atatürk şiiri ödülü ile Müzik-San Vakfı Yılın Şairi Ödülü’nü, 1986’da FAK Yılın Folklorcusu Ödülü’nü aldı” (Işık, 2004: 681) der. Erdem, bu yönüyle kültür ve edebiyat dünyasına katkı sunmuş bir isimdir.

Erdem’in sanat hayatında ortaya koyduğu eserler şunlardır:

“Şiir: Çoban Ateşleri Gözlerin (1962), Döner Dolaplarda (1968), Kırılmaç Ormanı (1972), Sevgi Üstüne (2000). Hikâye: Gecenin Bir saatinde (1999). Masal: Keloğlan İle Anası (1977), Keloğlan Dizisi (Tümünün basım yılı: 2000): Açıl Susam Açıl, Büyülü Değirmen, Hiç Almak, Altın Yumurtlayan Tavuk, Sözden Anlayan Tavşan, Hakanın Kızı, Saray Güzel, Baltayı Yutan Kabak, Gaffar Usta, Kırk Haramiler” (Işık, 2004: 682).

Sanatçı şiir, hikâye ve masal türünde eserler vermiştir. Erdem, hayatında şair kimliği ile öne çıkan bir yazar olarak değerlendirilmektedir. Yazarın şiirleri dönemin pek çok dergisinde yayımlanmıştır. Ayrıca TRT’de çalışmaya başladığı yıllarda şiir türünde eserler vermesi kamuoyunun da bu şekilde tanınmasında etkili olduğu söylenebilir.

11 Eylül 2004’te Ankara’da vefat eden Kerim Aydın Erdem, Denizli’de defnedildi.

2.2. Şiir Kitapları

2.2.1. Çoban Ateşleri Gözlerin

Kerim Aydın Erdem’in yazdığı ilk şiir kitabıdır. Şair, Çoban Ateşleri Gözlerin isimli eserini 1962 yılında kaleme alır. Bu kitapta 23 adet şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerden 14’ü aşk, 4’ü yalnızlık, 2’si ayrılık, 1’i ölüm ve diğeri ise anne/çocuk temalıdır. Bu eserdeki temaların dağılımına bakıldığında sanatçının bu şiir kitabında yoğunlukla aşk temasını ele aldığı söylenebilir. Erdem, genellikle aşklarını yansıttığı bu kitabında Denizli’nin cadde, sokak ve meydanlarına yer verir. Şair, aşklarının mekânı olarak Atalar Sokağı, İncilipınar, İstiklâl Caddesi ve Çatalçeşme’yi görür. Ayrıca mekân belirtmeden de bu temadan bahsettiği şiirleri bulunmaktadır. Sanatçının aşklarını dile getirdiği şiirlerinde özel bir kişiyi ifade etmez. Şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla Denizli kızlarına ithaf etmektedir.

Aşağıdaki tabloda Çoban Ateşleri Gözlerin isimli şiir kitabında bulunan temalar yer almaktadır.

Tablo 2.1: Çoban Ateşleri Gözlerin Şiir Kitabındaki Temalar

Temalar	Şiir Sayısı
Aşk	14
Yalnızlık	4
Ayrılık	2
Çocuk / Anne	1
Ölüm	1
Zaman / Mevsim	1
Toplam	23

Erdemin hem Denizlili olması hem de liseyi burada okuması onda derin izler bırakmıştır. Bu sebeple Denizli, şairin hatıralarının canlı olduğu yerler arasındadır. Sanatçı, şiirlerinde aşklarını anlatırken kendi ruh halinden ve yaşamından da bahseder. Şair, aşk temasından bahsettiği şiirlerinde zaman, mevsim ve tabiata ait varlıklara yer vermektedir.

Erdem'in yalnızlık temalı şiirleri de bu eserinde bulunmaktadır. Şair, Ankara'da yaşadığı yıllarda kasabasını özlemektedir. Büyük bir şehirde tek başınadır. Şehrin büyük caddelerinde, duraklarında ve dört duvar arasında yapayalnız kaldığını hisseder. Özellikle gecenin olmasıyla duvarda gördüğü kendi gölgesiyle yalnızlığını daha da hissetmektedir. Yalnızlığını hissettiği gecelerde yıldızlar ve lambalar şaire arkadaşlık etmektedir. Söylediği türkülerinde sevgiliyi arar. Sevgiliden karşılık göremez. Şair, yalnızlığını yaşadığı anlarda ise hatıraları aklına gelir. Kasabası ve Denizli'ye mutluluğu getiren kuşlarla gider.

Sanatçı; yalnızlık, çocuk/anne, zaman/mevsim, ayrılık ve ölüm temalı şiirlerinde ise zamanla ilgili kavramlara değinir. Tabiata ait varlıklar ile serçe, üveyik ve kırlangıç gibi kuş isimlerine sıklıkla yer verir. Şairin hatıralarında kasabası ile kasabasının doğasının ayrı bir yeri bulunmaktadır.

Sonuç olarak şair bu şiir kitabında yoğun olarak aşk temasını işler. Şiirlerde bahsettiği aşklar çoğunlukla Denizli'de yaşanır. Yalnızlık teması ile diğer temalar aşk temasına göre sayı itibariyle daha azdır.

2.2.2. Döner Dolaplarda

Erdem'in ikinci şiir kitabı olan Döner Dolaplarda 1968 yılında basılmıştır. Bu şiir kitabı, Çoban Ateşleri Gözlerin eserine göre daha farklı temalar yer almaktadır. İlk kitabında, aşk teması yoğun olan temalıyken Döner Dolaplarda isimli şiir kitabında aşk, yalnızlık, 60'lı yıllara ait sosyal içerikli şiirler, ayrılık, özlem ve umut temalı şiirler yer alır.

Aşağıdaki tabloda Döner Dolaplarda isimli şiir kitabında bulunan temalar yer almaktadır.

Tablo 2.2: Döner Dolaplarda Şiir Kitabındaki Temalar

Temalar	Şiir Sayısı
Aşk	10
Yalnızlık	6
Sosyal Şiirler	4
Ayrılık	2
Özlem	2
Umut	1
Toplam	25

Şairin bu kitabında yalnızlık ve aşk temasını ifade eden şiirleri öne çıkmaktadır. Erdem, toplumsal konuları ele aldığı şiirlerinde halkın içerisinde bulunduğu durumu yansıtır. Halkın sorunlarını dile getirir. Karşılama Çığı, Yaz, Açıkça ve Kaygısızlar şiirleri sosyal içerikli şiirlerdir. Şair, toplumsal yönü bu şiirlerinde görülür. Mutluluk Bir Yakın Bir Uzak isimli şiiri hem Çoban Ateşleri Gözlerin kitabında hem de Döner Dolaplarda yer alan şiirdir. Döner Dolaplarda şiir kitabı hakkında Bora şunları söyler:

“Ozan K.Aydın Erdem “Döner Dolaplarda” da topluma yönelmiş. Birey, toplum ve doğa üçlüsü içinde düşüncelerini anlatmış, açıklamış. Bu kez, Anadolu kasabasından gelmiş, kökenini unutmamış içli bir insanın öyküsü var mısralarında. Daha çok toplum sorunlarına eğilmiş ama yalnızlığını, içtenliğini, şiir dolu dünyasını yitirmeden. Söylemiş kişinin ve Anadolu'nun gerçek yaşamını. Duru, açık, alabildiğine sıcak sakin ve gösterişsiz” (Bora, 2002: 23).

İfade edildiği üzere Erdem bu şiir kitabında aşk, yalnızlık, özlem ve ayrılık gibi bireysel temalarla ve sosyal içerikli toplumsal konulara değinir. Şiirlerini sade ve anlaşılır bir dille yazar.

Şair, tabiata ait varlıkları aşk, yalnızlık ve kendi çocukluğunu dile getirdiği şiirlerinde yer verir. Bu yönüyle Döner Dolaplarda şiir kitabında doğaya bir hayli yer vermektedir. Kırlangıç, üveyik, menekşe ve mevsimler şairin şiir kitaplarında sürekli bahsettiği temaya bağlı kavramlardır.

Sonuç olarak şairin bu eserinde aşk teması ile ayrılık teması daha ön plandadır. Şair, bu şiir kitabında soyut kavramlardan oluşan temalara genellikle yer verir.

2.2.3. Kırlangıç Ormanı

Kerim Aydın Erdem, üçüncü şiir kitabını Döner Dolaplarda isimli eserinden 14 yıl sonra yayımlar. Sanatçının 1981 yılında kaleme aldığı Kırlangıç Ormanı şiir kitabı üç bölümden oluşur. Şairin birinci ve ikinci şiir kitabında bölümler bulunmaz. Erdem, bu şiir kitabını bölümlere ayırırken işlediği konuları da tasnif etmek istediği anlaşılır. Birinci bölüme *Önce Sevgi* ismini verir. Bu bölümde 26 şiiri bulunmaktadır. Erdem, sevgi, aşk ve çocukluk hatıralarını ifade eden şiirlerini bu bölümde yer verir. İkinci bölümde ise kitabın isminin de yer aldığı *Kırlangıç Ormanı* kısmıdır. Bu bölümde şairin 12 şiiri bulunmaktadır. Yazar, kendi iç dünyasını ifade eden şiirleri de vardır. Üçüncü bölüm ise *Değişler* ismini verdiği son kısımdır. Erdem, bu bölümde Atatürk temasına yer verir. Atatürk'ün kahramanlıkları, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk şiirlerinden oluşmaktadır. Şair, babasının Kurtuluş Savaşı'nda aldığı madalyayı dile getirdiği bir şiiri de burada bulunur.

Aşağıdaki tabloda Kırlangıç Ormanı isimli şiir kitabında bulunan temalar yer almaktadır.

Tablo 2.3: Kırlangıç Ormanı Şiir Kitabındaki Temalar

Temalar	Şiir Sayısı
Aşk	15
Atatürk / Kurtuluş Savaşı	10
Çocuk	4
Yalnızlık	4
Diğer	3
Sevgi	3
Sosyal Şiirler	2
Ayrılık	2
Gelin	2
Memleket	2
Anne	1
Baba	1
Özlem	1
Toplam	50

Birinci ve ikinci şiir kitaplarındaki bazı şiirler, kitabında ismini aldığı Kırlangıç Ormanı bölümü içerisinde mevcuttur. Her üç şiir kitabında da Mutluluk Bir Yakın Bir Uzak şiiri bulunmaktadır. Ayrıca Döner Dolaplarda kitabında yer alan; Yalnızlıktaki, Döner Dolaplarda, Eylül, Biterken, Düş-1 ve Düş-2 isimli şiirler Kırlangıç Ormanı eserinde de yer almaktadır.

Erdem, aşk ile Atatürk ve Kurtuluş Savaşı'nı dile getirdiği şiirlere bu eserinde yoğun bir şekilde karşılaşırız. Özellikle Kurtuluş Savaşı şiirlerinde sadece düşmanla değil yoklukla da mücadele edildiğini dile getirir. Şair, M. Kemal'in askerî liderliğinde düşmanla harp edildiğini ifade eder. Bu şiirlerinde şairin milli ve manevi duyguları öne çıktığı görülür. Sanatçı, Atatürk sevgisi ve özlemine de dile getirir.

Sonuç olarak şair toplumsal temalı şiirler bu kitabında ön plandadır. Ayrıca şiir kitabında bölümler oluşturur ve şiirlerini tasnif eder. Sanatçı bu eseriyle çocukluk yıllarına, kasabasına, anne ve babası için şiirler yazar.

2.2.4. Sevgi Üstüne

Kerim Aydın Erdem'in dördüncü ve son şiir kitabı olan Sevgi Üstüne isimli eseri 2000 yılında yayımlanır. Bu eserinde, Kırlangıç Ormanı şiir kitabındaki gibi bölümler yoktur. Kitapta 73 adet şiir bulunmaktadır. Bu eserinde ilk kez yer verdiği 28 şiiri bulunur. Geriye kalan şiirler ise diğer üç şiir kitabında da bulunur.

Aşağıdaki tabloda Sevgi Üstüne isimli şiir kitabında bulunan temalar yer almaktadır.

Tablo 2.4: Sevgi Üstüne Şiir Kitabındaki Temalar

Temalar	Şiir Sayısı
Aşk	19
Çocuk	13
Memleket	10
Atatürk / Kurtuluş Savaşı	6
Yalnızlık	6
Diğer	5
Sevgi	4
Sosyal Şiirler	3

Ayrılık	2
Özlem	2
Baba	1
Gelin	1
Umut	1
Toplam	73

Erdem, bu eserinde genel ve yerel memleket temalı şiirlerini ağırlıklı olarak ele alır. Özellikle Denizli ve kasabası Yeşilyuva üzerine yazılan şiirler bulunmaktadır. Pamukkale şiirine de bu kitabında yer verir. Pamukkale'nin şairin ruh dünyasında ayrı bir yeri vardır. Şair, Pamukkale'yi doğası gereği sevmektedir. Ayrıca hatıralarına şahitlik eden bir mekân olarak gördüğü için unutmamaktadır. Erdem'in çocukluğunu geçirdiği kasabasındaki evini ve ailesini anlatan şiirleri de mevcuttur. Babasından bahsettiği bir diğer şiiri de bu eserinde yer alır.

Sonuç olarak Erdem'in şiir temaları arasında en önemlisi çocukluktur. Erdem, kendi çocukluğunu Çocukluğumdan 1-2-3 ile Çocukluğumdan Çizgiler isimli şiirlerinde dile getirir. Çocuklara nasihat vermek için yazılan şiirleri ise Çocuklar 1-2-3-4-5-6-7'dir. Memleket temasını genel olarak işlediği şiirlerinde ise şehir isimleri bulunur. Bunlar; İstanbul ve Bodrum şiirleridir.

Sevgi Üstüne isimli kitabında, Erdem'in diğer şiir kitaplarındaki bazı şiirlere de yer vermektedir. Çoban Ateşleri Gözlerin kitabında geçen Mutluluk Bir Yakın Bir Uzak şiiri, tüm şiir kitaplarında yer almaktadır. Son Mektup isimli şiiri de Çoban Ateşleri Gözlerin kitabında yer alan ortak şiirlerdendir. Sevgi Üstüne ile Döner Dolaplarda kitaplarında ortak yer alan şiir sayısı 13'tür. Döner Dolaplarda toplamda 25 şiir olduğu düşünülürse bu eserdeki şiirlerin yarısından bir fazlası Sevgi Üstüne kitabında yer alır. Kırangıç Ormanı ile Sevgi Üstüne kitaplarının 16 şiiri ortak olarak bulunmaktadır.

Sevgi Üstüne eserinde şaire ait diğer üç kitabında bulunan şiirler çıkarıldığında 28 adet şiir geriye kalır. Bu şiirlerde genel ve yerel memleket temalı şiirler ile çocuk temalı şiirler çoğunluğu teşkil eder. Yaşadığı memleketi Denizli, Yeşilyuva ve Pamukkale şiirlerinde çok geçer. Genel memleket temasını dile getirdiği şiirlerinde ise İstanbul, Bodrum ve Anadolu köylerine öne çıkar. Çocuk teması içinde kendi çocukluğu ile tüm çocuklara öğüt veren şiirleri vardır.

Sevgi Üstüne şiir kitabında olduğu gibi şairin kendi ailesinden ve evinden bahsettiği şiirleri de mevcuttur.

3. KAVRAM (KONCEPT)

Dil bilimi, her bir dalı ayrı bir bilim dalı haline gelmiş uzmanlık alanıdır. Bu alanlar içerisinde kavram anlam bilimi içerisinde değerlendirilebilir. Anlam bilimi: “Bir anlamın bulunduğu derin yapılarda, anlamın sözcükten tümceye, tümceden karmaşık tümceye, karmaşık tümceden sözcüye geçişte nasıl üretildiğini ele alır” (Kıran, 2014: 728) şeklinde tanımlar. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere anlam ve anlamlandırma bu alanın önemli bir yanıdır. Ayrıca anlam bilimi, dilin üç ögesiyle doğrudan ilgilidir. Bunlar; kelime, kavram ve anlamdır. Aksan bu üç temel ögenin anlam bilimi içerisindeki yerini şöyle ifade etmektedir:

“Genel olarak dilin zihinle ilgili yönünü aydınlatılabilmek, anlam olaylarının derinliğine inebilmek, günümüzdeki çalışmaların vardığı sonuçları değerlendirerek bu açıdan dilimize eğilmek için, her şeyden önce dilin temel ögesi olan kelime ve kavram, anlam konularının aydınlatılması, terimlerin belli edilerek eşleştirilmesi ve anlam anlayışımızın açıklanması gereklidir” (Aksan, 1971: 17) şeklinde değerlendirir.

Bu tespit anlam bilimi çalışmalarında kelime, kavram ve anlamın önemine dikkat çeker. Söz konusu üç temel öğeden biri olan kavram konusunu irdelemek gerekir.

Aksan, bu tespitleriyle anlam bilimi çalışmalarında kelime, kavram ve anlamın yerine değinir. Bu üç temel öge içerisinde konumuzla ilgili olan kavram nedir, kavram alanı ve tarihinden bahsedilmektedir.

Batı dillerindeki koncept sözcüğü, dilimizde kavram kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Kavram, tanım olarak pek çok farklı kaynaktan açıklanmaktadır. Kavram, sözlükte: “Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, mefhum, fehva, konsept, nosyon” (TDK, 2009: 1111) şeklinde tanımlanır. Açıklamalı Dil bilimi Terimleri sözlüğünde: “Ortak özellik taşıyan bir dizi olgu, varlık ya da nesneye ilişkin genel nitelikli bir anlam içeren, değişik deneyimlere uygun düşen, dilsel kökenli her türlü tasarım, düşünüş, imge; bir nesne, varlık ya da oluşun anlık imgesi; gösterilen” (Vardar, 2002: 132) şeklinde ifade edilir. Dil bilimi kavramı olarak: “Anlama ait özelliklerin semboller, sözcükler gibi çeşitli araçlarla dile getirilmesidir” (Özer, 2015: 153)

şeklinde ifade eder. Tanımların ortak noktası, nesnelerin ya da düşüncelerin zihinde oluşturdukları genel tasarım ya da tasavvurlar şeklindedir. Her bir kavramın insan zihninde ayrı bir görüntüsü vardır. Kavramların zihinde oluşturduğu görüntü hakkında: “Kavramlar, anlam denizindeki küçük kabartılardır. Bazen dalgalardan bazen de yağmurlardan oluşurlar. Malzemesi anlamdan oluşur, ancak anlamın görüldüğü yerlerdir. Anlamın şeffaf bir görüntüsü hatta uzantısı da denilebilir” (Özer, 2015: 152) der. Özer’in anlam ve kavram ilişkisini değerlendirerek yaptığı benzetme konunun akıllarda yer etmesi açısından önemlidir. Kavramın ne olduğu ile ilgili somut bir örnekle açıklamak gerekirse:

“Bıçak, genel olarak kesmeye yarayan, madenden yapılmış, sapı ve kesici yanı bulunan bir alettir. Bu kelime ‘ameliyat olmak’ anlamına gelen bıçak altına yatmak kullanımında ya da bir makinenin bıçağından söz edilirken her ne kadar değişik anlamlara geliyorsa da esas olarak ‘kesici alet’ yansıtıcısıdır. Öteki anlamlar, bıçak kelimesine eklenmiş, bu belirtiyile anlatılan yeni kavramlardır ki, esas kavramla ve bütün kullanışlarıyla birlikte kelimenin anlam çerçevesini teşkil ederler” (Aksan, 1971: 38) şeklinde izah eder.

Kavram ile kelimenin ne kadar sıkı bir ilişki içinde olduğunu gösterir. Kavramı ifade etmek için kelimelere ihtiyaç vardır. Kavramın somut veya soyut özellikte olması kelime ile bağımlı değildir. Soyut kavramlar, kelimelerin anlam çerçevesi ile zihinlerdeki görüntüsünü oluşturur. Kerim Aydın Erdem’in şiirlerindeki temaları oluşturan kavramların somut ve soyut özellikleri dikkate alındı. Somut kavram olarak; memleket ve Atatürk, soyut kavram olarak da çocuk, aşk ve yalnızlık seçildi. Şairin şiirlerinde yer verdiği temalar ve bu temaların kavramlarla kurduğu bağ ile doğru tespitlere ulaşılabileceği düşünülmektedir. Kelime ile üslup ilişkisi hakkında: “Şairin duygu, düşünce ve ruh dünyası, tercih edilen kelimelerle yakından ilgilidir. Üslup bir bakıma tercih edilen kelimelerin birbiriyle kurduğu ilişkilere de bağlıdır” (Arıcan, 2007: 11) der. Erdem’in şiirlerindeki kavramlar şairin hem şahsı hem de üslubu hakkında bilgiler verir. Dolayısıyla sanatçının edebi anlayışı ile poetikası hakkındaki tespitlere ulaştırır. Kavram çalışmaları, kelimenin anlam çerçevesiyle bağımlı düşünülürken dil, dil bilimi ve edebiyat zeminindeki çağdaş çalışmalardandır. Kavramla ilgili bir diğer konu kavram alanı kısmıdır.

3.1. Kavram Alanı

Kavram alanı kelimelerin somut ve soyut özellikler taşıması ile doğrudan ilgilidir. Kavram, kelimelere yüklenen anlamlar genişliğinde dil bilimi metotlarıyla incelenebilir.

Kavram alanı: “Tıpkı mozaik gibi birbirini sınırlandıran çeşitli parçacıkların birleşmesinden oluşmuş bir alandır” (Aksan, 1971: 44) şeklinde tanımlar. Somut ve soyut kavramlarla verilecek örnekler bu alanın daha da iyi anlaşılmasını sağlar. Dilimizdeki soyut kavramlardan örnek vermek gerekirse; ölçüt, kıstas ve kriter birbiriyle eş anlamlıdır. Somut kavramlardan örnek vermek gerekirse; basmak, çiğnemek ve ezmek ise birbirine yakın anlamlıdır. Kavram alanını oluşturan kelimeler birbiriyle yakın ilişki içerisindedir. Buradan da anlaşılacağı üzere kavram alanının en önemli unsuru eş anlamlı ve yakın anlamlı kelimelerdir. Bu kelimelerin anlam çerçevesi içerisinde oluşturduğu görüntü kavram alanını belirlemektedir. “Özellikle Almanya ve Fransa’da kavram alanını temel alan çalışmalar son çeyrek yüzyılda fazlalaşmıştır” (Aksan, 1971: 45). Alman bilgin J.Trier, kavram alanı yöntemini geliştirmiştir. Kavram alanı yönteminden:

“Tek kelimenin, tek kavramın yalın olarak, tek başına incelenmesine karşı çıkmıştır. J.Trier’e göre kelimelerin gerçek anlamları ya da belirttikleri kavramlar, ancak bunlarla ilişkisi, yakınlığı bulunan öteki kavramlarla birlikte, bir alan içinde düşünüldükleri takdirde kesinlikle belli olabilir. Bugün de birçok araştırmacıların benimsediği bu görüş, G. Ipsen’den beri kullanılan “mozaik” benzetmesiyle canlandırılmıştır” (Aksan, 1971: 44) bahseder.

Bu alan yapboz gibi birbirine benzeyen parçaların oluşturduğu kavramlar alanıdır. Bu alan zihinde oluşan bir görüntüye benzer. Her bir kavram kendi değerini ifade eder. Böylelikle kavram alanını oluşturan kelimelerin kendi aralarındaki ilişki ortaya çıkar. Kavramın bir diğer bölümü ise çağrışım alanıdır.

3.2. Çağrışım Alanı

Kavram içerisinde yer alan çağrışım alanı kelimelerin zihinde oluşturdukları görüntülerdir. Kavramın çağrışım alanı kısmına değinmeden önce tanımını yapmak gerekmektedir. Çağrışım: “Davranışlar, düşünceler ve kavramlar arasında yer ve zaman birliğinin etkisiyle kurulan bağlantılar sonucu, kavramın tasarlamaya; tasarlanmanın da yansımaya dönüşmesidir. Bir başka ifadeyle

çağrışım, kavram ile kelime arasındaki geçiş aralığıdır” (Uçar, 2013: 2672) olarak açıklar. Çağrışım, kavram ile kelime arasındaki geçişi sağlarken zihinde ilk uyanan işlemleri gerçekleştirir. Bu işlemler, zihnin nasıl çalıştığını gösterir. Daha doğrusu zihinle dil arasındaki ilk etkileşimi sağlayarak karar mekanizmasını harekete geçirir.

Çağrışım alanı kavramı, kelimenin zihinde oluşturduğu görüntüyü oluşturur. Çağrışım alanına örnek olarak çocuk kavramı verilebilir. Çocuk kavramından bahsedince; masumiyet, saflık, doğallık, doğruluk, dürüstlük, mutluluk, karşılıksız sevgi, oyun, oyuncak, masal, ninni vb. şeyler zihinde canlanmaktadır. Kavramla ilişkisi kurulan bu çağrışımlar o belirtinin zihinde oluşmasını sağlamaktadır. Çağrışım alanı kısmında: “Kelimeler, yansıttıkları kavramlarla ilgisi olan başka kavramlar, tasavvurlarla devamlı ilişki halindedirler. Birçok anlam olaylarında ve çok anlamlılıkta bunun etkisi görülür” (Aksan, 1971: 47) tespitini yapar. Aksan, çağrışım alanını ifade ederken çok anlamlılıktan da bahseder. Çok anlamlılık: “Kavramsal olarak ilişkili anlamlar” (Gökçe, 2015: 60) olarak tanımlamaktadır. Kelimenin temel anlamıyla ilişkili olabilecek her türlü kavram çok anlamlılığa girmektedir. Çağrışım alanı hakkında: “Kavram alanı ya da dil teorisinden daha güçlü, daha önemlidir” (Aksan, 1971: 47) tespitini yapar. Aksan, çağrışım alanını kavram alanı teorisinden daha etkili olduğunu düşünür.

3.3. Kavram Tarihi

Dilin insan hayatındaki işlevi herkes tarafından kabul edilmektedir. Dilin bu aktif rolü bilimde de kendini göstermektedir. Dilin bilim içindeki değerini: “Bilimsel terminolojisi, dilsel olarak kaydedilmiş tecrübelerden emin olmak için kavramların tarihine ihtiyaç duyar” (Erol, 2015: 273) ifade eder. Tecrübenin dile, kavram aracılığıyla aktarımının neden ihtiyaç olduğuna: “Tecrübe edinmek veya toplamak ve yaşama bağlamak için kavramlara ihtiyaç vardır. Kaybolma eğilimindeki tecrübeleri tutmak, gerçekleşmiş olayın ne olduğunu bilmek ve geçmişi dilimizde saklamak için kavramalara ihtiyaç duyuyoruz” (Koselleck, 2009: 58) ifade eder. Bu ihtiyaç doğrultusunda kavram tarihi çalışmalarının ne kadar gerekli olduğunu ortadadır.

Kavramla ilgili çalışmalar tüm dünyada önem arz eder. Konu hakkında:

“Kavram tarihi adı zikredilince kuşkusuz akla, çalışmaya açan ve kavram tarihçiliği araştırmalarında öncü konumda olan Almanlar ve Almanca konuşan ilim çevreleri gelmektedir. Otto Bruner, Werner Conze, Reinhart Koselleck ve Quentin Skinner Almanca; Raymond Williams ise İngilizce konuşulan dünyada ön plana çıkan isimlerdendir. Kavramlar tarihi çalışmaları ya da kavram tarihçiliğinin geçmişi yirminci asrın başlarına kadar geri götürülebilir” (Erol, 2015: 272) tespitinde bulunur.

Kavram tarihi içerisinde Almanların bu alanın mimarlarından oldukları söylenebilir. Nitekim konuyla ilgili olarak: “Kavram Tarihi terimi bilindiği üzere Hegel'den, her halükârda onun çevresinden kaynaklanır” (Koselleck, 2009: 56) tespitinde bulunur. Kavram tarihinin başlangıcı olarak Hegel görülür.

Kavram tarihi üzerine kitap yazan Reinhart Koselleck'i unutmamak gerekir. 2006 yılında vefat etmiş ve ölümünden sonra aynı yıl içerisinde *Kavramlar Tarihi Politik ve Sosyal Dilin Semantiği ve Pragmatigi* isimli kitabında kavramlar tarihini birçok yönüyle inceler. Özellikle kitabının ilk bölümünü kavram tarihçiliğinin metodolojisini verir ve teoriye değinir. Özellikle kitabının ilk bölümünü kavram tarihçiliğinin metodolojisi ve teorisine ayırır. Kitabının diğer bölümlerinde ise ele aldığı bazı kavramları kitabında bahsettiği yöntemlerle incelemektedir. Almanya, Avrupa ve Amerika'daki kavram tarihi alanında yapılan çalışmalar bu şekildedir. Türkiye'de ise kavram alanıyla ilgili yapılan çalışmalar yetersiz ve çok sınırlıdır. Türkiye'de yapılan çalışmalar hakkında: “Türkiye'de Doğan Özlem'in iki cilt halinde yayına hazırladığı “Kavramlar ve Tarihleri” adlı çalışması dışında kavram tarihçiliği kapsamına dâhil edilecek derli toplu bir telif eser yayınlanmamıştır” (Erol, 2015: 273) der. Doğan Özlem, bu eserini 2003 yılında çıkarmıştır. Erol'dan farklı olarak kavram tarihi çalışmalarının içinde yer edebilecek birkaç çalışma daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki Doğan Aksan'ın *Anlambilim ve Türk Anlambilimi* ismiyle 1971 yılında çıkardığı kitaptır. Anlam bilimi alanında başvuru kitaplarından birisidir. Anlam bilimi konuları içerisinde bir bölüm olarak kavram konusuna geniş bir yer ayırır. Kavram tarihi içerisinde yer edecek bir diğer isim ise Emine Gürsoy Naskali'dir. Yayın hayatına çıkardığı online dergisi *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi* ile Türkiye'de kavram alanındaki çalışmaların öncülüğünü yapan bir dergidir. 2009 yılında yayın hayatına başlayan bu dergi yılda iki kez yayınlanmaktadır. Bunun yanında, Emine Gürsoy Naskali'nin editörlüğünde ele alındığı kavramları pek çok yayın bulunmaktadır. *Hediye kitabı, Yorgan Kitabı, Ekmek Kitabı, Deve Kitabı, Tuz*

Kitabı ve Yemin Kitabı vb. bunlardan bazılarıdır. Son yıllarda kavram alanıyla ilgili bilimsel çalışmalarda artış görülmektedir. Akademik çalışmalardaki artışlara karşın kitap haline getirilmiş eserlerin azlığı dikkat çekmektedir.

Sonuç olarak kavramların, tarihi süreç içerisinde günümüze kadar olan gelişiminden bahsedildi. Başta Almanya olmak üzere Avrupa’da ve Amerika’da yapılan saha çalışmaları hakkında bilgi verildi. Ayrıca Reinhart Koselleck’in Kavramlar Tarihi kitabındaki değerlendirmelerin önemine değinildi. Özellikle Türkiye’de bu alan üzerine yapılan çalışmaların çok sınırlı ve yetersiz olduğuna değinilmektedir.

Kavram konusunun bu çalışmada ilgilendiren kısmı dil, dil bilimi ve edebiyat üçgeninde olmasından kaynaklanır. Kerim Aydın Erdem’in tüm şiir kitapları içerisinde seçilen; memleket, Atatürk, aşk, çocuk ve yalnızlık kavramları incelenmiştir. Araştırmanın sınırları, kavram alanı içerisinde temaların ele alınmasıyla, şaire ve poetik dünyasına dair tespitlere ulaşmaktır.

4. KERİM AYDIN ERDEM'İN ŞİİRLERİNDE MEMLEKET, ATATÜRK, AŞK, ÇOCUK VE YALNIZLIK TEMALARI

4.1. Memleket Teması

İnsanoğlu, doğumuyla birlikte kendisini bir aile içerisinde bulur. Büyüme ve gelişmeye bağlı olarak doğayı ve çevresini tanımaya başlar. Doğal gelişen bu anlamlandırma süreci içerisinde insan, tabiat ile arasında ortak bir bağ kurar. Çünkü insan, yaşamı boyunca hayatını devam ettireceği çevre ve mekânlar ile doğrudan ilişki içerisinde. Bu ilişki içerisinde ortaya çıkan ihtiyaçlar, insanoğlunun hayata tutunabilmesi için çaba sarf etmesine sebep olur. İnsanın, tabiata karşı verdiği uğraşın neticesinde günümüzdeki bilim, teknoloji, kültür ve irfanın inşası ortaya çıkmaktadır.

Her insan gibi sanatçı da belli bir tabiat ya da coğrafya üzerinde yaşar. Sanatçı, kendine has duygu ve düşüncelerini insan, doğa ve mekân ilişkisi içinde ele alır. Sanatçının malzemesi ise tabiat ve tabiat-insan ilişkisi içerisinde ortaya çıkan mekânlardır. Konuyla ilgili olarak:

“Bir başka ifadeyle sanatın konusu, her zaman “insan” ve onu kuşatan “dünya” olmuştur. “İnsan”, sanatkârın ben’ini merkez alarak dalga dalga bütün insanlığı kapsayacak ölçüde genişlerken; sanatkârı kuşatan “dünya” da, içinde yaşanılan dar mekânda (oda, ev, sokak, köy, kasaba, şehir, memleket), bütün bir kozmik âleme kadar uzanır” (Çetişli, 2010: 224) ifade eder.

Sanatkâr da etkilendiği bu unsurlardan yararlanarak özgün bir tarzda eserini ortaya koyar.

Özellikle vatan ve memleket gibi kavramlar sanatçılar için sanatlarını icra edebilecekleri özel kavramlardır. Bu kavramların sanatçılar için önemine:

“Vatan, millet ve memleket kelimeleri sosyal bakımdan önemli oldukları için sık sık tekrarlanırlar, bundan dolayı da basmakalıp hale gelirler. Basmakalıp ise duygu, düşünce ve hayâlin yani insanın ölümü demektir. Bu nevi kavramları yalnız sanatçılar, kendilerine has usullerle canlı ve tesirli hale getirirler” (Kaplan, 1973: 480) değinir.

Sanatçılar, basmakalıp gibi gözüken vatan ve memleket gibi kavramları kendilerine has bir tarzda ifade ederler. Bu kavramlara ait manevi yönlerin

anlaşılmasına sebep olurlar. Böylelikle sanatlarını icra edebilecekleri bir ortam bulmuş olurlar. Memleket, Arapça kökenli bir kavramdır. Memleket kavramını birden fazla anlamda tanımlamak mümkündür. Memleket: “Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, şehir, yurt” anlamına gelmektedir” (TDK, 2009: 1366). Kerim Aydın Erdem’in tüm şiir kitaplarında ve dergilerde yer alan önemli temalardan biri de memleket kavramıdır.

Yazar için doğup büyüdüğü kasabasının ayrı bir değeri vardır. Memleket temalı şiirlerinin genelinde kasabası Yeşilyuva’ya, lise öğrenimini gerçekleştirdiği Denizli’ye ve hatıralarının canlı olduğu Pamukkale’ye yer vermektedir. Türkiye coğrafyası içerisinde İstanbul ve Bodrum’a ithaf ettiği müstakil şiirleri de bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye sevgisini dile getirdiği Türkiye’ın Üstüne isimli şiirinde ise Anadolu’nun farklı coğrafyalarındaki şehirlerden bahseder. Şairin, TRT’deki görevi sebebiyle Ankara’da bulunması şiirlerine de yansımıştır. Şiirlerinde dolaylı olarak Ankara’ya da yer verir.

İnsanın kişiliğinin oluşmasında, üzerinde doğup büyüdüğü memleketinin, yetiştiği ortamının ve çevresinin büyük önemi vardır. Şairler için de bu durum geçerlidir. Erdem’in şiirleri incelendiğinde doğup büyüdüğü memleketinin duygu dünyasında ve kişiliğinin oluşmasında etkisi oldukça fazladır. Kerim Aydın Erdem için “memleket şairidir” denilebilir. Çünkü kendi kişiliğini ve karakterini memleketinde bulmuştur. Erdem’in çocukluğunu geçirdiği kasabası ile aşklarını yaşadığı Denizli hatıraların canlı olduğu mekânlardır. Şairin çocukluk ve gençlik yılları hakkında:

“Kerim Aydın Erdem hayatının önemli bir kısmını, özellikle çocukluk ve ilk gençlik yıllarını kasabası Yeşilyuva ve Denizli’de geçirmiştir. Hemen her insan gibi, çocukluk ve ilk gençlik yıllarını üzerinde yaşadığı mekânlar, içinde büyüdüğü sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel atmosfer, bizzat yaşadığı ve şahidi olduğu olaylar onun zihni ve ruhunda derin izler bırakmıştır. Söz konusu tesirler, yıllar sonra kaleme aldığı şiirlerinde yeniden hayat bulmuş ve mısralarına yansımıştır” (Çetişli, 2014: 416) der.

Şairin çocukluğu ve aşkları kendi memleketinde ortaya çıkar. Şairin gurbetteki yalnızlığında teselli bulduğu yer yine kasabası ve Denizli’dir. Bu yönüyle yazarın şiirlerinde memleket kavramı doğrudan ya da dolaylı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle yazarın şiirlerinde memleket kavramı doğrudan ya da dolaylı olarak ön plana çıkmaktadır. Memleketine duyduğu

sevgiyi ifade ettiği Şiirlerinde Yeşilyuva, Denizli ve Pamukkale doğrudan geçer. Çocukluğundan, aşklarından ve gurbetteki yalnızlığında sığındığı bir mekân olarak Denizli ve çevresi dolaylı olarak görülür.

4.1.1. Genel Anlamda Memleket (Türkiye coğrafyası):

Türkiye coğrafyasının tamamı (bu ayrıma dâhildir). Coğrafya kavramı sözlükte: “Yeryüzünü fiziksel, ekonomik, beşerî, siyasal yönlerden inceleyen bilim” (TDK, 2009: 373) Şeklinde tanımlanır. Türkiye coğrafyası dendiğinde Türkiye’deki insanlar ve yer (mekân) ile bunlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir bilim tanımı ile karşılaşılır. Şair denen sanatkâr da yaşadığı coğrafya ve insanlarla kurduğu bağ ile eserini oluşturur.

Şair yaşadığı coğrafyadan bağımsız düŐünülemez. O bölgenin tarihi, kültürü, etnik ve sosyal yapısı daima Şiirlere yansır. Bu açıdan Kerim Aydın Erdem’in Anadolu Dedim De Şiiri incelendiğinde:

“Sen bilemezsin
Köyler görmedin ki bakımsız
Evler görmedin ki ısıdan ıŐıktan yoksun
Oturmadın ki
Kuru yavan acı soğan sofraya
Yollar aŐmadın ki korkulu
Oysa, bir dizesine bin ykw oturmuş

Destandır Anadolu” (S, 2000b: 61) Anadolu köylerinde yaşanan yoksulluk ve çaresizlik dikkatlerden kaçmamaktadır. Şiirde, Anadolu’nun köylerinde görülen sınırlı imkânları anlatmaktadır. Şiirin başında *sen bilmezsin* diyerek köy yaŐantısını bilmeyen, hatta hiç köy görmemiŐ birisine Anadolu köylerini anlatmaktadır. Bir yönüyle 60’lı yıllarda yaşanan maddi sıkıntılarını da dile getirmektedir. Buna rağmen Şairin gözünde Anadolu başlı başına bir destan olmuştur. Edebiyatımızda belli dönemlerde köy hayatı ve köylü temaları ele alınmıŐtır. Konuyla ilgili olarak: “60’lardan itibaren Türk Edebiyat’ında köyü ve köylüyü anlatan yazarların çoğunun köy yaŐantısını ve insanını iyi tanıdıklarını

görüyoruz. Bunun doğal bir sonucu da anlatanın içtenliği ve anlatılanların gerçeğe yakınlığıdır” (Çelik, 2009: 797) der.

Erdem, 60’lı yılların başında eserler vermeye başladığı için dönemin sosyo-ekonomik şartlarını Anadolu Dedim De şiirinde resmetmektedir. Anadolu köylerinde yaşanan yoksulluk şiirin bir yönünü ele almaktadır. Şair, şiirin son dizesinde: “Oysa, bin öykü oturmuş/Destandır Anadolu” (SÜ, 2000b: 61) ifadeleri ile okuyunları da şaşırtmaktadır. Anadolu’da yaşanan sıkıntılardan bahsederken bir taraftan da Anadolu’nun destan olmasını ifade etmektedir. Anadolu’da çekilen sıkıntıları:

“Anadolu’da fakirlik ve sefalet yok mudur? Vardır. Hem de insanların vücutlarını kavururcasına, yüzyıllardan beri devam eden yaşamının ta kendisi olmuş, hayatın tabii nizamı haline gelmiş bir sefalettir bu. Fakat Anadolu, şehrli şairlerden büyük bir kısmının zannettiği gibi sadece yoksulluktan ibaret değildir. Bu sefaletin yanı sıra âdeta onu telâfi eden, ta Yunus Emre’den beri Anadolu halk şairlerinin eserlerinde çok güzel ifade ettikleri bir ruh zenginliği, sevgi, insanlık, merhamet, kahramanlık, düğün ve bayram davullarında güm güm öten, halk oyun havalarında ve danslarında duyan kalpleri sevinçten çılgına döndüren, dionizyak bir haz ve neşe de vardır” (Kaplan, 1973: 285) şeklinde ifade eder.

Bir taraftan Anadolu’da yaşanan kısıtlı imkânlarla dikkat çekerken bir taraftan da insana ait manevi pek çok kavramın da yine bu coğrafyadaki insanların içinde barındığını ifade eder. Şair, Anadolu köylerinin ruhî portresini de çizmektedir. Bu durum sadece Erdem’in şiirleri için değil, 60’lı yılların Anadolu ve köy yaşantısının konu edildiği eserlerde de görülmektedir.

Erdem’in ülkesine duyduğu sevgiyi ifade ettiği başka bir şiiri de Türkiye’ın Üstüne’dir. Bu şiirinde, Türkiye coğrafyasının farklı bölgelerindeki şehirlerin bereketine dikkat çekmeye çalışır.

Erdem, Türkiye’ın Üstüne şiirinde:

“Türküler söylerim her sabah

Vatanım üstüne, bayrağım üstüne

Dört yanım duvaklı gelin gibi kokar

Gözünü sevdiğim Adana pamuğu

Kabuğundan bakar

Giresun'da fındık ayıklanır etek etek

Manisa üzümü mutluluğu muştular

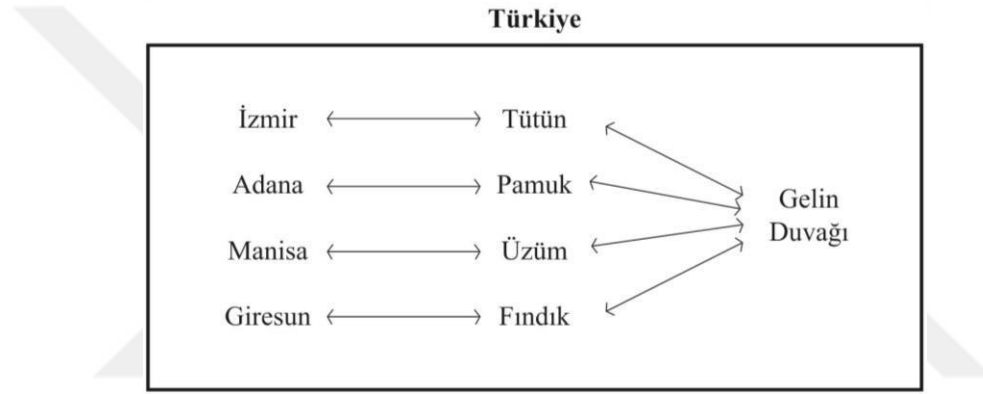
Türküler söylerim her sabah

Ege'nin efeleri üstüne

İzmir'e gidelim şurda yolu

Tütüne bakarız tütüne” (KO, 1981: 67) ülkesine duyduğu sevgiyi ifade eder. Şiirinde, Türkiye coğrafyasının farklı bölgelerindeki şehirlerin bereketine dikkat çeker. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.1: Türkiye’ m Üstüne Şiirinin Görseli

Erdem, her sabah söylediği türkülerde Türkiye'nin pek çok şehrinde yetişen tarım ürünlerinden bahsetmektedir. Erdem'in şiirinde ifade ettiği duvaklı gelin kavramı oldukça önemlidir. Türk kültür ve geleneklerinde gelin duvaklanırken gelinin üzerine ipe dizili karanfil halkaları asılır. O sırada taze karanfil kokusu odanın her tarafını sarar. Erdem şiirinde ifade ettiği pamuk, fındık, üzüm ve tütün kokusunu gelinin duvağındaki karanfil kokusu gibi Anadolu'nun dört bir tarafına yayıldığına değinmektedir.

Kerim Aydın Erdem'in genel memleket kavramı içinde bahsi geçen mekânlardan birisi de şehirlerdir. İstanbul, Türk Edebiyatı'nda pek çok şaire ilham kaynağı olmuş bir şehirdir. İstanbul'a ait her türlü mekân ve tabii ortam şairleri etkilemiştir. Erdem'de pek çok şair gibi İstanbul'a muhabbet duymaktadır. Şair, şiirinde İstanbul'u bir gece vakti insan ve mekân manzaralarıyla ifade etmektedir. Erdem, gecenin bir yarısında aradığı o güzel şehri beklediği gibi bulamamaktadır. Şiirin tamamına bakıldığında bu tespit daha iyi anlaşılmaktadır.

Erdem, şiirin ilk bölümünde:

“Şimdi İstanbul’a geldim

Şehir yorgun uykularda

Deniz bile kıpırdamamış yerinden

Fatih’in o gür sesini bulup çıkardım

Gecenin sessizliğinden” (SÜ, 2000b: 35) İstanbul’a gecenin geç bir vaktinde geldiğinden hareketli hâllerini görememektedir. Şair, şehirdeki hareketsizliği denizin dalgalanmamasına benzeterek şehrin uykuda olduğuna değinmektedir. Erdem, burada bir sorgulamaya, anlamlandırmaya yönelir. Madem şehir uykuda Fatih’in gür sesi nasıl duyuluyor! Öyleyse şairin dünyasında ve kavram alanında yer edinen özellikler görülememektedir denebilir.

Şair, şiirin ikinci bölümünde:

“Şimdi Beyoğlu’ndayım

Günah yüklü sokaklar suskun

Sevgiden aşktan eser kalmamış

Sevmesini unutmuş kadınlar

Bunlar neye tutkun” (SÜ, 2000b: 35) Beyoğlu’nun ruhi portresinden manzaralar sunmaktadır. Burada yaşayan bayanların gerçek sevgiden çok uzakta olduğunu ifade eder. Bu insanların neye tutkun olduklarını anlayamamaktadır.

Üçüncü bölümde ise:

“Taksim’de adamlar gördüm

Kiminin cigara sönmüş elinde

Kimi şapkasının altında uyur

Oysa Beyoğlu’nun kırık kemanı

Buralardan duyulur” (SÜ, 2000b: 35) Taksim’de gördüğü adamlardan bahseder. Taksim’den geçerken duymayı umduğu keman sesleri yerine yorgun ve uykulu adamları görmektedir.

Erdem dördüncü bölümde:

“Nişantaşı’na vardığımda

Şafak söküyordu

Açmış pencereyi bir güzel kadın

Ağan bize

Caddelere dökülüyordu” (SÜ, 2000b: 36) Nişantaşı’ndadır. Artık gün ağarmaya başlar. Bu sırada pencereden bakan güzel bir kadının bakışları ile karşı karşıyadır. Güneşin doğmasıyla şehir ve içindekiler uykudan uyanmaktadır.

Şair beşinci bölümde:

“Emirgân, eski Emirgân değil.

Beton yığınları almış başını gider

Nerede o doyumsuz yeşillik

Nerede o lâle bahçeleri

Nereye gizlenmişler?” (SÜ, 2000b: 36) Emirgân’a gelmiştir. Erdem, Emirgân’da inşaat manzaralarıyla karşılaşması hayalindeki Emirgân’ı beklediği gibi bulamamasına sebep olmaktadır. Betonlaşma ile birlikte Emirgân’ın doğal yeşilliğine ve herkesçe bilinen lâle bahçelerini gizlemektedir.

Erdem altıncı bölümde:

“Bu saraylar, camiler, hamamlar

Atalarımızdan armağan bize

Yalnız onlar uyanık şimdi

Yalnız onlar dimdik ayakta

Belki de ağlıyorlar halimize” (SÜ, 2000b: 36) İstanbul’da atalarımızın bizlere bıraktığı armağanlar olan saraylar, camiler ve hamamlara değinmektedir. Bu mekânların manevi olarak uyanık olduklarını ifade eder. Bu değerli emanetlere gereken değeri veremememiz sebebiyle bizlere ağlamalarından bahseder.

Şair son bölümde:

“Dünya durdukça yaşar yine

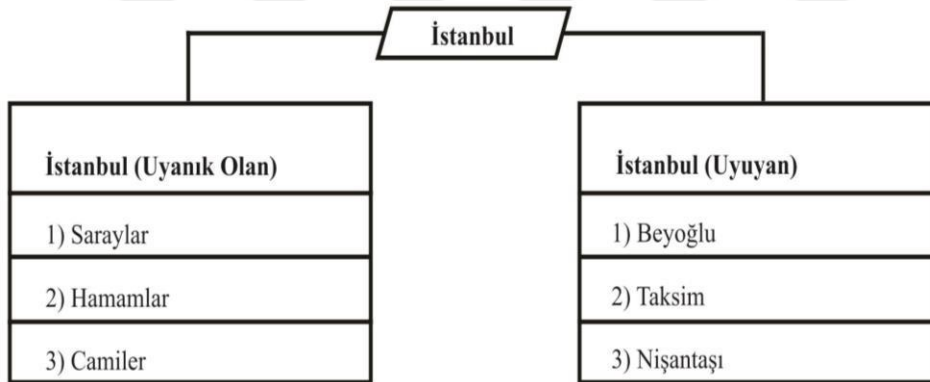
Tükenmez bu sevgi, bu güzellik

İçimdeki umutlar diri

İstanbul'u çok seviyorum

Türkiye'yi sevdiğim gibi” (SÜ, 2000b: 36) İstanbul'a olan inancı ve ümitleri tamdır. Şairin İstanbul'a duyduğu sevgi ümitlerini canlı tutmaktadır. Şair, ülkesine duyduğu sevgiyi İstanbul'a da beslemektedir. Çünkü bu şehir Türkiye'nin bir parçasıdır. Yurdun bir parçası da bütünü gibi değerlidir. Konuyla ilgili İstanbul hakkında: “İstanbul, sonsuza kadar sevicek aziz bir sevgilidir; çünkü ruhsal, estetik ve kültürel olgunluğunu tamamlamış bütün bir Türk-İslam medeniyetinin birleştiği, hayat bulduğu yerdir. Onu görenler, onun semtlerinde dolaşanlar, ruhlarını yaratan medeniyetin soluğuyla yaşarlar” (Narlı, 2014: 177) diyerek İstanbul'u bütün bir medeniyetin temsilcisi olarak değerlendirir. İstanbul'un bu şekilde sevilmesi gerektiğini düşünür. Erdem hem medeniyetin timsalî hem de Türkiye'nin bir parçası olmasından dolayı İstanbul'a sevgi beslemektedir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.2: İstanbul Şiirinin Görseli

Şiirin tüm bölümlerini bir bütün olarak değerlendirildiğinde Erdem'in gece gördüğü İstanbul manzarası hayalindeki şehir manzarası değildir. İstanbul'un semtlerine şiirde beklediğini bulamama duygusu hisseder. Yorgun ve uykulu bir İstanbul manzarasını resmederken sarayların, camilerin ve hamamların ayakta olduğunu dile getirmektedir.

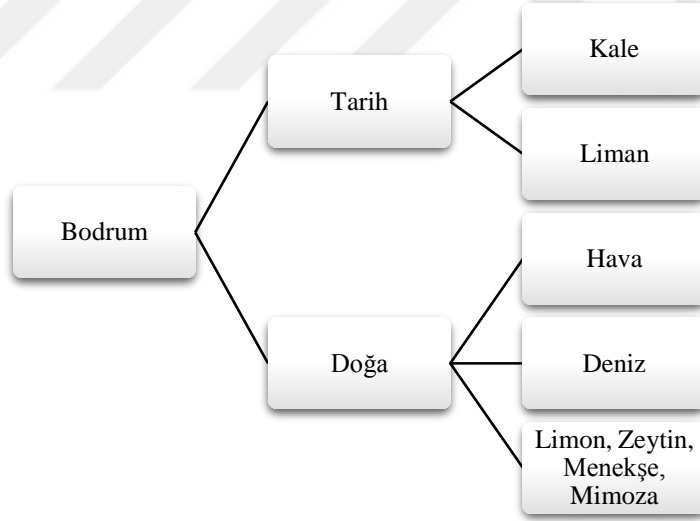
Erdem, hislerini şiirin son bölümüne kadar yansıtmamıştır. Şair, İstanbul şehrinde yaşamıyor. Onun için duyguları, hayalleri ve o şehirdeki hatıralarından çok sadece gördüğü ve şahit olduğu İstanbul'u şiirine taşır. Şehrin içinde bulunduğu ruh hâlini yansıtır.

Erdem'in genel anlamda memleket kavramından bahsettiği şiirlerinden birisi de Bodrum manzumesidir. Erdem:

“Ben Bodrum’u havasıyla sevdim
Gecesiyle gündüzüyle sevdim
Kaleden baktım da uzaklara
Limon bahçelerinden, zeytin dalına
Doruklarda türkü olup dillendi
Kim geldiyse Bodrum’a
Kim koşup geliyorsa

Sevgidendi” (SÜ, 2000b: 41) Bodrum’a karşı sevgisini tarih ve doğa ile bahseder. Bodrum, şairin ruh dünyasında iz bırakan bir yerdir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.3: Bodrum Şiirinin Görseli

Bu şiirinde en temel unsur sevgidir. Şair, Bodrum’u sevmektedir. Bu sevginin iki temel ögesi vardır. Bunlar; Bodrum şehrinin doğal bitki örtüsü ile tarihidir. Bodrum’un doğal güzellikleri ki şiirde ifade edildiği üzere; yasemin, limon bahçeleri, zeytin ağaçları ve havasıdır. Bu tabii ortam şairin zihninde yer etmektedir. Erdem, Bodrum’un bu doğal güzelliklerinin yanında kalesi ve Turgut Reis Limanı’nı da hatırlatmaktadır. Şair için tarih ile doğa birleşince Bodrum’un güzelliği fark edilmektedir.

4.1.2. Yerel Anlamda (Sınırlandırılmış) Memleket: (Denizli, Denizli'deki mekânlar, Kasabası, Pamukkale)

Memleket kavramının dile getirildiği şiirlerin büyük bir bölümünde şairin çocukluğunu geçirdiği Yeşilyuva ile gençliğini yaşadığı Denizli'den bahseder. Memleket kavramını sınırlandırdığı alanlar Denizli, Denizli'deki mekânlar ile kasabası Yeşilyuva'dır.

Sınırlandırılmış memleket mekânlarının yer aldığı şiirlerden biri “Denizli’yi Görmek”tir. Bu şiirde:

“Denizli’yi görmeyen

Doktorlar Caddesi’ni bilemez

Delikliçnar’ı bilemez

Hayal kursa geceler boyu

O şirin Denizli’nin

Dünyasına giremez” (Çetişli, 2014: 420) memleketine duyduğu sevgiyi açıkça dile getirmektedir. Denizli şehriyle özdeşleşmiş cadde ve meydanlar şair için memleketinin sahip olduğu güzelliklerden bazılarıdır. Erdem’in, memleketinde gençlik yıllarını geçirmesi bu cadde ve meydanlardaki hatıralarını yaşatır.

Denizli Mektupları şiirinde Erdem’in gençlik yıllarında yaşadığı duygular Çatalçeşme durağında canlanır. Çatalçeşme durağı, şair için sevdiği kızla karşılaşma mekânıdır. Şair:

“Çatalçeşme durağında bekleyeceğim

Hikâyemin kahramanı siz

Atalar sokağına çekip gideceğim

Gelmiyecekseniz” (ÇAG, 1962: 22) sevdiği kızı görebilmek için durakta beklemektedir. Sevilen kızın bilinmeyen bir sebepten dolayı gelmemesi Erdem’i hayal kırıklığına uğrattır. Erdem için Atalar Sokağı, aşk ıstırabının canlandığı kaçış yeridir.

Erdem'in Denizli'den Dökülen Türküler isimli şiirinde:

“Atalar sokağına sensiz çıkılmaz

İstiklâl Caddesinden böyle geçilmez

İncilipınar kavak gölgesinde üşür de

Güzeller arasından güzel seçilmez” (ÇAG, 1962: 23) benzer duygular görülmektedir. Atalar Sokağı şair için ayrı bir önem ifade eder. Erdem memleket temalı şiirlerinde Atalar Sokağı, İstiklâl Caddesi ve İncilipınar gibi bazı cadde, sokak ve meydanlardan sıklıkla bahseder. Bu alanlar şair için önemli mekânlardır. Şair, Denizli Lisesi'nde eğitim almasından dolayı bahsi geçen bu cadde ve sokaklar Denizli Lisesi çevresindeki alanlardır. Konuyla ilgili olarak: “Şiirde “Şu Denizli çok odalı bir bilmece” nitelemesinin yanı sıra Atalar Sokağı, İstiklâl Caddesi ve İncilipınar temel mekân olarak kullanmıştır” (Çetişli, 2014: 419) şeklinde ifade eder. Erdem'in Denizli'deki anılarının geçtiği belli başlı yerlerdir.

Erdem, Denizli Sevdası adlı şiirinde:

“Denizli bizim şehrimiz

Ekmeğimiz, aşığımız katığımız

Bitip tükenmeyen sevdamız

Alın terimiz sıcak yuvamız

Alnımızın güzel yazısı

Hatıralar yumağımız.

Ne zaman özlem duysam

O sınımsız kollarınla

Kucaklamışsın beni

Şunu bil ki Denizli

Bir Türkiye'yi seviyorum yüreğinden

Bir de seni” (SÜ, 2000b: 28) Denizli'ye duyulan sevgi insanın için önemli olan ekmek kavramıyla özdeşleştirilmiştir. Ekmek, özellikle Anadolu insanının en kutsal değerlerindedir. Onun küçük bir parçası bile yere düşürülmez. Ekmek

nimettir. Erdem için memleket, ekmek gibi aziz bir nimettir. Şair Türkiye’yi de Denizli’yi sevdiği kadar sevmektedir.

Şair Denizli’de şiirinde:

“Şimdi atın üstünde

Kanatlı kuş olurum

Dağları ovaları

Irmakları denizleri

Geçerim.

Kalırım Çatalçeşme Park’ında

Tahir, Atom Ali, Abdulgaffar

Türkü yakarlar geleceğe,

Yine orada,

Kavakların altında” (SÜ, 2000b: 33) memleketinde bıraktığı hatıralara yeniden ulaşabilmek için kuş gibi uçup geri dönmeyi göze almaktadır. Yitirdiği mutluluğu, o eski günlerinde Denizli’deki anılarında bulur. Halk ozanlarının türkülerini de dinlemek için Çatalçeşme’ye gider. Denizli ile bütünleşmiş Tahir, Atom Ali, Abdulgaffar’ın türkülerinde de kendini aramaktadır. Erdem, Çatalçeşme’de sadece sevgiliyi beklememiştir. Yıllar sonra hatıra gelen anılara bir an önce ulaşabilmek için kendisini kuşa benzetir. Şair için memleketinin ruh dünyasında bıraktığı izler hâlâ canlıdır.

Erdem, Denizli’de Hatıra şiirinde:

“Şu Pamukkale de olmasa

Cümle hatıramız uçup gidecek

Boynu bükük, küskün kalacağım

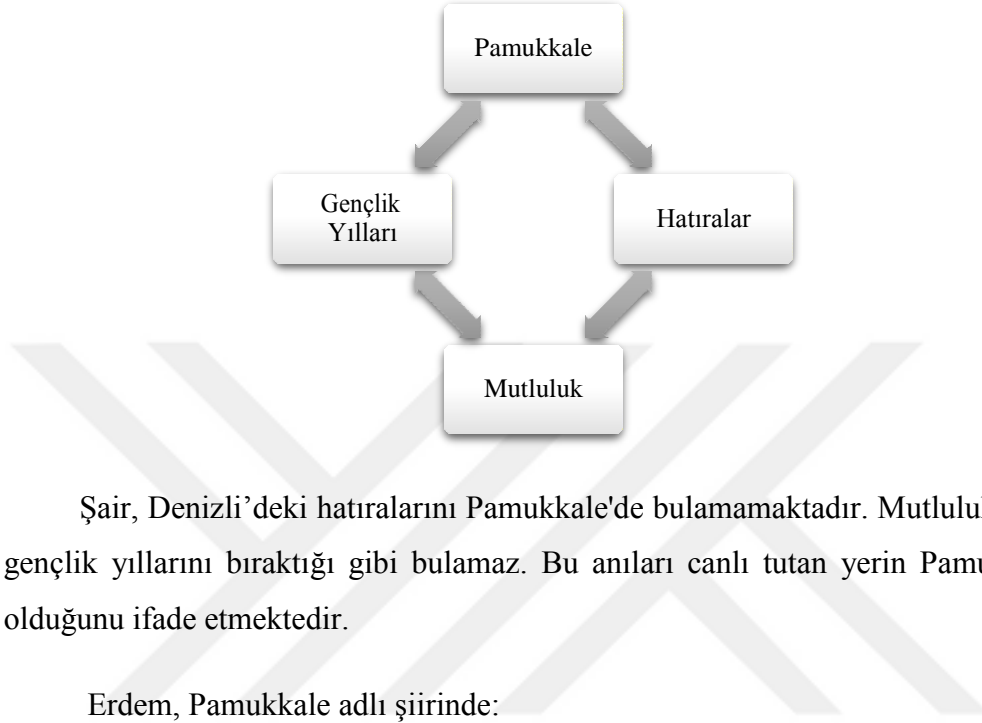
Benim mutluluk dolu o gençlik yıllarım

Hangi dalda asılı kaldı

Kimlere soracağım?” (SÜ, 2000b: 25) memleketine dönüp geldiğinde gençlik yıllarına ait hiçbir hatırayı bıraktığı mekânlarda bulamaz. Erdem, yıllar

sonra Denizli'ye getiren duygular karşılığını bulamamaktadır. Yazarın arkadaşları Denizli'den gitmiştir. Şair, Pamukkale ile kendisini teselli etmeye çalışır. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.4: Denizli'de Hatıra Şiirinin Görseli

Şair, Denizli'deki hatıralarını Pamukkale'de bulamamaktadır. Mutluluk dolu gençlik yıllarını bıraktığı gibi bulamaz. Bu anıları canlı tutan yerin Pamukkale olduğunu ifade etmektedir.

Erdem, Pamukkale adlı şiirinde:

“Gün yirmi dört saat

Pamukkale bayramlığın giyer oturur

Süzülür on beşlik gelin gibi

Tutmuş yeşilliği bir ucundan

Sanki atacak ovalara

Kendisinin değil de elin gibi” (SÜ, 2000b: 23) Denizli'nin incisi olan bu yerin bir gelin edasıyla süslendiğine değinir. Şaire göre, Pamukkale doğasıyla eşsiz bir güzelliğe sahiptir. Pamukkale'nin şairin dünyasında ayrı bir yeri vardır. Pamukkale, yazarın mutlu gençlik yıllarındaki hatıralarını canlı tutmaya yarayan teselli sebebidir.

Kerim Aydın Erdem, Yeşilyuva şiirinde:

“Yeşilyuva, yeşilyuva

Evliyalar yatağı Yeşilyuva
Sırtına yaslamışsın Elma Dağı'na
Güzelliklere açıldıysam senin yüzünden
Ya bu hasretlik
Biter mi senin yüzünden
Buralarda vefasızlarla kalmış gibiyim
Oysa Yeşilyuva'lı yiğit olur, mert olur
İçlerinden birinin burnu kanasa
Yüreğime dert olur

Bilmem ki o günleri nasıl bulurum” (SÜ, 2000b: 29) doğup büyüdüğü kasabanın maddi ve manevi güzelliklerini yukarıdaki mısralarla ifade etmektedir. Bir yandan kendi memleketinin insanların özelliklerinden, bir taraftan da yaşadığı o günleri özlediğinden bahseder.

Şair, Bizim Oralarda şiirinde:

“Savaşta, düğünde, ölümdede

Tek yürek olur bizim köylümüz

Sıkılmış yumruk gibi

Kalkar doğrulur” (KO, 1981: 11) kasabası insanının mert, yiğit, vefalı, tek yürek olduğuna değinerek bir yönüyle hayata dair manevi kavramları memleketinden öğrendiğini söylemektedir. Bu manevi kavramlar, şairin kişiliğinin oluşmasında doğrudan katkı sağlamıştır. Ayrıca, memleketi insanların örnek teşkil ettiğini de ifade eder.

Sonuç olarak, Erdem'in şiirlerinde ifade ettiği memleket kavramını yerel anlamda (sınırlandırılmış) ve genel anlamda (Türkiye coğrafyası bu ayrıma dâhil) şeklinde iki aşamada incelenmiştir. Genel anlamda memleket kavramından bahsedilen şiirleri Anadolu insanın kısıtlı imkânları ile Türkiye'nin farklı bölgelerindeki şehirlerinde yetişen ürünlere dikkat çeker. Şaire göre Türkiye'nin dört yanı duvaklı gelin gibi kokmaktadır. Erdem'in şehir ismi ile yazılan şiirleri de bulunmaktadır. İstanbul şiirinde hayal ettiği İstanbul'u bulamasa bile İstanbul'un

medeniyetleri barındıran bir şehir olması ve Türkiye'ye duyduğu sevgi sebebiyle ümidini canlı tutmaktadır. Bodrum şairinde ise, tabiat ve tarih birleşince şairin dünyasında burası güzelleşmektedir.

Yerel anlamda memleket kavramı içerisinde yoğun bir şekilde Yeşilyuva, Denizli ve Pamukkale karşılaşılır. Erdem, liseyi Denizli'de okuduğundan dolayı sebebiyle gençlik yıllarına ait pek çok hatırayı burada bulunur. Denizli'deki Atalar Sokağı, Çatalçeşme Durağı, İstiklâl Caddesi ve İncilipınar temel alanları oluşturur. Atalar Sokağı şairin kaçışlarını, Çatalçeşme Durağı ise sevgiliyle karşılaşma mekânıdır. İstiklâl Caddesi ve İncilipınar ise Denizli kızlarının sıklıkla görüldüğü yerlerdir. Şairin, Denizli içindeki aşkları ve sevdaları bu temel alanlarda gerçekleştiği için bu mekânlar hatıraları unutulmaz kılmaktadır. Pamukkale ise, şairin mutlu gençlik yıllarındaki hatıralarının canlı tutulması için teselli bulunan yeri temsil eder. Yeşilyuva şairin memleketi insanından öğrendiği ahlakî değerlerin kişiliğine yansımaları şeklinde ortaya çıkmaktadır.

4.2. Atatürk Teması

Dünya tarihi içerisinde yaşadığı döneme ve geleceğe iz bırakıp toplumların kaderine yön veren pek çok lider bulunmaktadır. Türkler, tarih sahnesinde ortaya çıktıkları andan itibaren zaferlerle adlarından söz ettirmiş liderler yetiştiren bir millettir. Türk milleti, siyasi ve askerî alanlardaki başarılarıyla tarihî gidişatı değiştiren liderler çıkarmışlardır. Bu liderlerin temel özelliği topluma güvenip halkıyla bütünleşmiş olmalarıdır. Liderlik gücünü halkından alan bu önderler, bilgi ve deneyimleriyle hedefe doğru yürüyerek başarılı olmuşlardır.

Lider kavramı Türkçe sözlükte: “Önder, şef anlamıyla birlikte bir partinin ya da bir kuruluşun en üst düzeyde yönetimiyle görevli kimse ve bir yarışmada başta bulunan takım veya yarışmacı” (TDK, 2009: 1308) olarak açıklanmaktadır. Liderlik: “İzleyenleri belirli hedeflere ulaştırmak için, onları harekete geçirmeye dönük bilgi ve yeteneklerin toplamı” (Eren, 1998: 465) olarak ifade eder. Liderlik kavramını: “Belli bir durumda, belli bir anda ve belli koşullar altında bir grup üzerindeki; insanların örgütsel hedeflere ulaşmak için gönüllü olarak çabalamasını teşvik eden, ortak hedeflere ulaşmada yardımcı olan deneyimleri aktaran ve uygulanan liderlik türünde hoşnut olmalarını sağlayan etkileme süreci” (Werner,

1993: 17) şeklinde ifade eder. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere liderlik, bir grubun ya da toplumun belirli bir hedefe ulaşması için bilgi ve yeteneklerini kullanarak kitleleri etkileme becerisidir. Liderlik, lider olan bireylerde farklı tiplerde ve türlerde görülmektedir.

Liderlik, öznel bir kavram olması sebebiyle her liderde farklı özellikleri barındıran türleri de bulunmaktadır. Liderlik türleri: “Otokratik lider, tam serbesti tanıyan lider, katılımcı veya demokratik lider, karizmatik lider, dönüşümcü ve etkileşimci lider” (Bakan ve Büyükbeşe, 2010: 75) olmak üzere beş başlıkta ele almaktadır. Türk milletinin başarılı ve öncü liderlerinden birisi de Atatürk’tür. Atatürk, pek çok liderlik türünün kendisinde görüldüğü bir şahsiyettir. Atatürk’te bahsi geçen liderlik türleri görülmektedir. Atatürk askerî alandaki başarıları sebebiyle askerî liderlik ile stratejik-vizyoner liderlik özellikleri de bulunmaktadır.

Atatürk, Osmanlı’nın son dönemlerinde yetişmiş, tarihe yön veren başarılı bir liderdir. Bir milletin varoluş mücadelesinde önemli bir rol almış askerî ve siyasî önderdir. Özellikle harp meydanlarındaki cesareti ve kararlılığı sebebiyle muzaffer olmuş bir komutandır. Askerî ve siyasî alanlardaki stratejik kararları ile de üstün zekâlı bir şahsiyettir.

Atatürk, pek çok açıdan değerlendirildiğinde kendisinde liderlik özelliklerini barındıran tarihî bir karakterdir. Atatürk’ün liderlik özelliklerini: “Tarih bilgisi, millet ve lider tektir (özdeşlik), önceden sezme, eylemde sürat dayanıklılık sabır ve ikna, açıklık ve güven, doğru zaman, duracağı yeri bilmek, önce gerçek sonra ideal, kadınları seferber etmek” (Özdemir, 2014: 135) olmak üzere dokuz başlıkta ele alır. Atatürk, bu özellikleri ile engelleri aşmış vizyon sahibi bir liderdir. Liderliği ile topluma güven telkin etmektedir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.5: Atatürk'ün Liderliği

Atatürk, kendisinde barındırdığı liderlik özellikleri ve türleri açısından değerlendirildiğinde bir toplumun tarihinde ender görülebilecek bir şahsiyettir. Bu özelliklere sahip bir lider olan Atatürk, sorumluluğu ele almasıyla o dönemin güçlüklerine karşı mücadele edilebilmiştir.

Atatürk, savaş ortamının ağır sosyo-ekonomik şartları altında bulunan milletin bağımsızlık ve özgürlük mücadelesinde önderlik yapmış bir liderdir. Millî mücadele yıllarında Atatürk'ün en önemli hedeflerinden birisi de vatan topraklarının bağımsız olmasıdır. Özgürlük ve bağımsızlık, bir toplum için en temel yaşam hakkıdır. Türk milletinin özgürlük ve bağımsızlığına bağlılığını: “Türkler özgürlük ve bağımsızlığı bir hayat tarzı olarak benimsedikleri için bu ikisinden hiçbir zaman ödün vermemişlerdir. Türk toplumu yöneten ve yönetilenlerden oluşmaktaydı” (Özkaynar, 2017: 18) şeklinde dile getirir. Kutlu'nun da belirttiği gibi Türk toplumu, tarih boyunca esaret altında kalmayı hiçbir zaman kabul etmez. Atatürk, bu bağımsızlık mücadelesinin öncülüğünü yapmış bir liderdir. Atatürk'ün orduyu komuta etmesi ile bağımsızlığa olan inanç zaferi getirir. Çanakkale Savaşıyla başlayan özgürlük mücadelesi, Başkomutanlık

Meydan Muharebesi ile zafere ulaşır. Atatürk, bu savaşlardaki başarısıyla halkının güvenini boşa çıkarmaz.

Atatürk'e duyulan sevgi edebiyata da yansır. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Atatürk temalı şiir ve düz yazı türünde pek çok eser verilmektedir. Bu eserlerin bir kısmı Atatürk hayattayken bir bölümü de Atatürk'ün vefatından sonra kaleme alınır. K. A. Erdem de Atatürk temalı şiirler yazan bir şairdir. Erdem, Atatürk temalı şiirlerini 80'li yıllarda kaleme alır. Atatürk'e duyulan sevgi ve özlemi şöyle ifade eder: "Türk fikir ve siyaset hayatı 1980'li yıllarda yeni bir durum aldı. Bu devrede yine Atatürk üzerinde şiirler yazıldı. Bu şiirlerde toplumun kazandığı yeni yapı içinde Atatürk'e duyulan özlem dile getirildi" (Kaplan ve Birinci, 2008: VIII). Erdem, 1980'li yıllarda Atatürk temalı şiir yazan bir şairdir. Kırılmalı Ormanı isimli şiir kitabında deyişler ismini verdiği bölümde Atatürk ve Kurtuluş Savaşı temalı şiirlerine yer verir. Şairin, deyişler bölümünde yer alan bu şiirlerini Atatürk teması içerisinde Atatürk'e duyulan özlem ve Kurtuluş Savaşı olmak üzere iki başlıkta ele alınıp incelemesi yapılmaktadır. Bu başlıklarda Atatürk temasının irdelenmesi ile şairin Atatürk kavramına dair kelime dünyasının ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

4.2.1. Atatürk'e Duyulan Özlem

Şairin Atatürk'e duyduğu sevgi ve özlem Atatürk temalı şiirleri incelendiğinde anlaşılabilir. Atatürk kavramını ifade ettiği şiirlerinde Atatürk'ün Türk halkına bıraktığı vatan, özgürlük, huzur, eğitim ve uygar düzen gibi kavramlara değinmektedir. Atatürk'ün vefatında bahsettiği şiirlerinde ise Atatürk'e duyulan özlem ve hasret hâkim olan duygudur.

K. A. Erdem, Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılı anısına katıldığı şiir yarışmasında *Atatürk Bıraktı* isimli şiiriyle dereceye girer. Bu sonuç şairin Atatürk'e duyduğu sevginin bir göstergesidir. Bu şiirin her bir bölümü ayrı ayrı incelendiğinde Atatürk'ün Türk milletine bıraktığı değerlerden bahsettiği görülür. Şiirin tamamına bakıldığında bu tespit daha iyi anlaşılabilir.

Erdem şiirin ilk bölümünde:

"Acıktığımız zamanlarda

Kurulu sofralar bulduk

Nereden gelmişti bize

Kimdi hazırlayan

Anlamıyorduk” (KO, 1981: 71) Atatürk’ün Türk milletine kurulu sofralar bıraktığına değinir. Atatürk, kendisi türlü zorluklarla mücadele etmesine rağmen halkına kurulu sofralar bırakır. Erdem, sofraya hazır olduğu için sofrayı kuranın kim olduğunu unuttuklarına dikkat çekmektedir. Atatürk’ün hatırlanmasını ister.

Şair şiirin ikinci bölümünde:

“Okullarımız vardı ak boyalı

Oturduğumuz sıralar temiz

Nereye uzansak kucağını açıyordu

Anamızın sütü kadar helâl

Güzel memleketimiz” (KO, 1981: 71) eğitim ve öğretimin gerçekleştiği yer olan okullardan bahseder. Okulların sıraları temiz ve duvarları boyalıdır. Atatürk, vefat etmeden önce bu milletin evlatlarına rahat ve temiz ortamlarda eğitim imkânı sağlamıştır. Şair, Atatürk için “*Ana sütü kadar helâl güzel memleket*” bırakmış ifadesini kullanır. Şaire göre vatan toprakları ana sütü kadar helâl ve güzeldir.

Erdem üçüncü bölümünde:

“Dumanı doğru tüten evler

Özgürlüğü özgürlüğünce yoğuran eller

Bizimdi

Alfabenin birinci harfiyle

Yüreğimize Atatürk girdi” (KO, 1981: 71) özgürlük kavramına değinir. Şair, *Dumanı doğru tüten evler* ifadesiyle özgür olan bireylerin aileleriyle mutlu ve huzurlu bir şekilde yaşayabileceklerini belirtir. Huzurun göstergesi dumanın doğru tütmesidir. Erdem, alfabenin ilk harfinin A olması sebebiyle Atatürk sevgisini dile getirir. Şair A harfini Atatürk’le özdeşleştirir.

Şair dördüncü bölümünde:

“Gücümüz söylenmiş yedi düvelde

Her karış toprağına kanımız akmış

Bu güçlü yapıyı, uygar düzeni

Bizlere

Atatürk’ü bırakmış” (KO, 1981: 71) bu vatanın kolay kazanılmadığına değinir. Bu savaşın yedi düvele karşı zorluklarla yapıldığını dile getirir. Her bir vatan toprağının kan dökülerek alındığına değinir. Bunun sonucunda da ülkenin güçlü bir yapı ve uygar bir düzene kavuştuğunu belirtir. Erdem, şiirini bitirirken bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyar. Atatürk’ün arkasında Türk Milletine bıraktıklarının unutulmasını istemez. Atatürk Bıraktı şiirinde yer alan Atatürk kavramıyla ilgili kelimeler aşağıdaki gibi görselleştirilebilir.

Şekil 4.6: Atatürk Bıraktı Şiirinin Görseli

Kerim Aydın Erdem, Atatürk Bıraktı şiiriyle Atatürk’ün vatan topraklarının uygar düzen içerisinde eğitim alan bireylerden oluştuğunu ifade eder. İnsanların kurulu sofraları hazır bulduklarını dile getirir. Şair, sahip olunan bu şartları sağlayan kişinin Atatürk olduğunun hatırlanmasını istemektedir.

Kerim Aydın Erdem’in Atatürk kavramını işlediği şiirlerinden birisi de Atatürk’e Mektup şiiridir. Erdem, bu şiirinde:

“Görüyorsun çizdiğin yoldayız Atatürk’üm

Söylediğin gibi eğilmez başımız

Ne zaman amansız bulutlar çökse
Başlar savaşımız.

Gücümüz çatılmış kaşlarından gelir
Bak, çevrende durduk cümlemiz
Uzat ellerini Atatürk'üm

Ellerinden öperiz” (KO, 1981: 70) Atatürk'e olan bağlılığını, çizdiği hedeflerde ilerleyerek devam ettiğini söyler. Erdem, zorluklar karşısında Atatürk'ün çatılmış kaşlarından güç alındığını söyler. Şiirde geçen *çevrende durduk cümlemiz* ifadesinden Anıt Kabir'e gidip orada ziyarette oldukları da anlaşılır. Şair, Atatürk'e Mektup şiiriyle ulu önderin izinde olduklarını, gösterdikleri yolda yürüdüklerini, zorluklara karşı mücadele ettiklerini ve ellerinden öpmek için duydukları sevgiyi gösterdiklerini belirtir.

Şair, bu şiirinde Atatürk'ün beden dilinden de bahseder. Şiirde, Atatürk portresi içerisinde yer alan kaşlara değinilir. Şiirimizde Atatürk portresinden: “Gerek yerli yazarlarımızın, gerekse doğulu-batılı yazarların yazdıklarında, Atatürk'ün ayrı ayrı açılardan portresine ilişkin satırlar okunur” (Oy, 1989: 141) bahseder. Atatürk'ün portresine yerli ve yabancı yazarlar şiirlerinde yer verir. Erdem'de bu şiirinde Atatürk'ün çatılmış kaşları ifadesiyle düşmana karşı verilen mücadeledeki kararlılık ve çabaya dikkat çekmektedir.

Erdem'in, Atatürk'ün vefatı sebebiyle duyduğu üzüntüsünü dile getirdiği şiirleri de bulunmaktadır. Şair, kasım ayına sitemde bulunur. Yazar, kasım ayını kasım rüzgârına benzetir. Kasım rüzgârının soğuk esmesi gibi kasım ayının yürekleri üşüttüğüne değinir. Erdem, Kasım Dedikleri şiirinde:

“KASIM DEDİKLERİ

I

“İyilik nedir bilmez misin kasım rüzgârı
İşte böyle kötü esersin
Sokaklar uzanırken boylu boyunca

Tutar yüreğimizden geçersin.

II

Ama neye yarar şu gürlüğün

Gücün kaç paralık, söyle

«Alıp götürdün» bildiğin Atatürk'üm

Yaşar sevgilerde” (KO, 1981: 69) Atatürk sevgisinin yüreklerde her zaman yaşayacağından bahseder. Atatürk'ün vefatı sebebiyle duyulan özlemi ve hasreti anlatır. Şair, kasım rüzgârından şikâyetçidir. İyilik bilmediğinden bahseder. Kasım rüzgârı yüreklerden geçse bile Atatürk'ün sevgisini hiçbir zaman alıp götürmeyecektir. Her yıl kasım ayında Atatürk hatırlanmaktadır. Yüreklerdeki Atatürk sevgisi bitmez.

Şair, Kasım Rüzgârı isimli şiirinde:

I

“En zorlu geçitlerde

Mustafa Kemal'in ordusu

Böyle kaçıışı görülmemişti düşmanın

Görülmemişti doğrusu.

II

En çetin işlerde

Mustafa Kemal'in eli

Bir yol için <<aydınlık>> dediyse

O yoldan gitmeli.”

III

Hep böyle eser durursun kasım rüzgârı

Seni ne etmeli” (KO, 1981: 68) Türk ordusunun Mustafa Kemal'in önderliğinde kazandığı zaferden bahsetmektedir. Atatürk'ün yol göstericiliğine dikkat çeken şair, kasım rüzgârına da sitem etmektedir. Erdem, Mustafa Kemal'in ordusunun kahramanlıklarını dile getirir. Atatürk, düşmanı en zorlu geçitlerde

bozguna uğratar. Savaş alanında böyle bir kaçışın görülmediğine değinir. Güçlükler karşısında Atatürk'ün yolları aydınlatması ile mutlaka karanlıktan çıkılacağını ifade eder. Atatürk, yol gösterici olması ile insanlara umut kaynağı olur. Erdem, son olarak şiirde kasım rüzgârına esef etmektedir.

4.2.2. Kurtuluş Savaşı

Kerim Aydın Erdem, Atatürk temalı şiirlerinde Atatürk'e duyduğu sevgi ve özlemin yanı sıra komutan olarak kazandığı zaferlere de yer verir. Yazar, şiirlerinde Atatürk'ün savaş zamanında düşmanlara karşı nasıl mücadele ettiğinden de bahseder. Kurtuluş Savaşı'nın anlatıldığı bu şiirlerde düşmanla birlikte açlık ve yoklukla verilen savaşa dikkat çeker. Türk milleti bu zor şartlar altında kenetlenip birlik olur. Atatürk'ün orduya komuta etmesi ile birlikte düşmanın bu vatan topraklarından atılacağı inancı artar. Atatürk'ün önderliğindeki Türk askeri bu inançla her türlü zorluk ve sıkıntılara karşı bağımsızlık mücadelesinde yedi düvele karşı zafer kazanır.

Kerim Aydın Erdem, Resim şiirinde:

“Bir resim kalmış babamdan

Ayakta yaman durmuş

Kaşlarında kalpağı gözlerinde dünya

Baktım

Güzel oturmuş.

Yakasına takılmış madalya

Kurtuluş Savaşı'ndan bir anı

Barişa bayrak açmak doğrusu yüceltir insanı” (KO, 1981: 56) babasının Kurtuluş Savaşı'na katılıp madalya almasından bahseder. Babasının Kurtuluş Savaşı'nda aldığı madalya sebebiyle gururludur. Şair, babasından şaire kalan resmi betimler. Şair, babasıyla iftihar eder. Erdem, Kurtuluş Savaşı'ndan bahsettiği şiirlerinde düşman kavramını yedi düvel kavramıyla simgeleştirir. Yedi düvel Türkçe sözlükte: “Bütün devletler ve herkes, bütün dünya” (TDK, 2009: 2158) anlamına gelmektedir. Türk milleti, cihan harbinde dünyanın pek çok güçlü devletleriyle savaşmıştır. Erdem, yedi düvel kavramıyla düşman devletlerinin

çokluğuna dikkat çeker. Yedi düvel kavramı hakkında: “Ona göre düşman; Avrupa, Ostralya, Kanada, Hindistan gibi Eski ve Yeni Dünya’dan toplanmış ehl-i saliptir. Düşman; hayâsız, vahşi, yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi, yamyam, sefil, kahpe, yüz­süz, alçak ve nâmerttir” (Çetişli, 2014: 103) şeklinde izah eder. M. Âkif, şiirlerinde yedi düvel kavramı yerine ehl-i salip diyerek düşman devletlerini simgeleştirir. Düşman kavramının karşılığı olarak yedi düvel ve ehl-i salip aynı anlamda kullanılır.

Erdem’in yedi düvel kavramını ifade ettiği Savaş Destanı 1 şiirinde:

“Yurdumun taşı toprağı için

Kıyasıya savaşırim

Yedi düvelin gözü kulağı

Bunu böyle bilsin

Yeter ki Mustafa Kemal Paşa

Komut versin” (KO, 1981: 57) Mustafa Kemal Paşa’nın komut vermesiyle Türk askerinin yedi düvele karşı kıyasıya savaştığına değinir. Atatürk’ün emir vermesi ile yedi düvele karşı olan bağımsızlık mücadelesi için her türlü fedakârlığı yapacağını ifade eder.

Erdem’in bu şiirinin devamı niteliğinde olan Savaş Destanı 2 de ise:

“Göz yumar mıydık?

Madenlerimiz alınsın

Gazımız yağımız gitsin

Ekinimiz harmanımız yansın

Göz yumar mıydık?

Atıldık yedi koldan

Yedi düvele karşı

Bağımsızlık bağımsızlık dedik

Kazandık savaşı” (KO, 1981: 59) vatan topraklarının ne kadar değerli olduğuna değinir. Bağımsızlık için mücadele edildiğini ifade eder. Bağımsızlık

için yedi düvele karşı savaşp zafere ulaştıklarını söyler. Şair, savaşın kolay kazanılmadığını, yedi düvelin mertçe savaşmadığına değinir. Anadolu insanın ekinlerini yaktıklarını, hatta madenlerini bile gasp ettiklerinden bahseder. Buna rağmen yedi düvel vatan toraklarından kovulur.

Erdem Kurtuluş Savaşı'nda Ankara 3 şiirinde:

“Birden davullar döğüldü dengi dengine

Misket söylendi bir ağızdan

Mustafa Kemal Paşa girdi Ankara'ya

Dikmen sırtlarından.

Şimdi yurdumuzun kalbiydi Ankara

Yaslı giden şen gelecekti

Sıyrılmıştı kılıcımız kından

Yedi düvel nereden bilecekti” (KO, 1981: 66) Mustafa Kemal Paşa'nın başkent Ankara'ya gelmesi ile Türk halkına ve orduya moral olur. Atatürk'ün Ankara'ya gelmesi ile misket söylenip davullar çalınır. Bağımsızlığa olan inanç artar.

Erdem, Atatürk Bıraktı şiirinde:

II

“Gücümüz söylenmiş yedi düvelde

Her karış toprağına kanımız akmış

Bu güçlü yapıyı, uygar düzeni

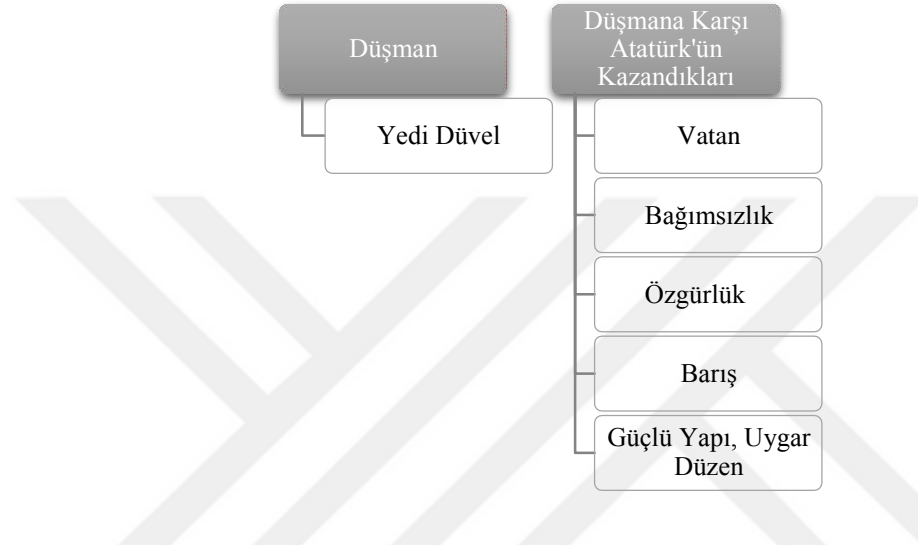
Bizlere

Atatürk'ü bırakmış” (KO, 1981: 71) yedi düvele karşı özgürlük için mücadele edildiğine belirtir. Gücümüzü yedi düvele gösterdiğimizi ve vatan topraklarının her bir karışında kahraman ordunun kanının olduğuna değinir. Atatürk yedi düveli kovmasıyla güçlü yapı ve uygar düzeni getirir. Atatürk ile

birlikte çağdaş uygarlıkların üstüne çıkma hedefi konur. Şair, bağımsızlığın kolay kazanılmadığını ifade eder.

K. A. Erdem'in düşmanı karşılayan *yedi düvel* kavramının geçtiği şiirlerden bölümler incelendi. Yedi düvel kavramıyla ilgili olarak kelimeler aşağıdaki gibi görselleştirilebilir.

Şekil 4.7: Yedi Düvel'e Karşı Atatürk'ün Kazandırdıkları

Şekil 4.7'den de anlaşılacağı üzere düşman ifadesinin karşılığı yedi düvel kavramıdır. Erdem'in Atatürk temalı şiirlerinde Milli Mücadele döneminden bahsederek savaşılan devletlere bu kavramla değinir. Tablonun diğer kısmına bakıldığında ise düşmana karşı Atatürk'ün kazandırdıklarını görülür. Vatan toprağı başta olmak üzere bağımsızlık, başkent Ankara ile güçlü yapı ve uygar düzeni düşmana karşı kazandırır.

Sonuç olarak Kerim Aydın Erdem, Atatürk'e karşı hissettiği sevgi, teşekkür ve özlemine şiirlerine taşır. Atatürk'ün bıraktıklarına karşılık hatırlanmasını ister. Vefatıyla üzülen şair Atatürk sevgisinin yüreklerde olduğunu ifade eder. Böylelikle yürekleri üşüten kasım rüzgârı Atatürk'e duyulan sevgi karşısında çaresizdir. Bu sebeple Atatürk temalı şiirlerinde sevgi, özlem ve hasret duygusu yoğunlukla görülmektedir.

Erdem, Kurtuluş Savaşı'nı anlattığı şiirlerinde Atatürk, Dikmen sırtlarından Ankara'ya girmesiyle her yer şenlik alanına döner. Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nı Ankara'dan yönetmektedir. Atatürk, bizzat ordunun başına geçmesi bağımsızlığa

olan inancı artırır. Yedi düvele karşı daha güçlü bir şekilde savaşılmaktadır. Mustafa Kemal Paşa'nın orduya emir vermesiyle yedi düvele karşı kanlarıyla mücadele eden Türk halkı bağımsızlık ve özgürlüğünü kazanır. Erdem, savaşın sadece düşmana karşı yapılmadığını aynı zamanda yokluk ve açlığa karşı da mücadele edildiğini şiirlerinde yer verir. Bağımsızlık ve özgürlüğün kazanılmasıyla güçlü yapı ve uygar düzen memlekette görülür.

Kurtuluş Savaşı'nın anlatıldığı şiirlerde yedi düvel, düşman, özgürlük, bağımsızlık, barış kavramları geçmektedir. Yedi düvel kavramı düşmanı, bağımsızlık kavramı ise özgürlüğe karşılık gelir. Barış kavramını “Yurtta sulh, cihanda sulh” ile ifade eder.

4.3. Aşk Teması

Aşk, insanlığın varlığıyla birlikte ortaya çıkan bir kavramdır. Aşk, insanın iç dünyasına hitap eder. Yaratılışla gelen bu duygu insan yaşamında karşılanması gereken bir ihtiyaçtır. Hayatı tek başına yaşamak istemeyen birey, karşı cins ile yakınlaşma isteğinde bulunur. Bireyler arasındaki aşırı sevgi sonucu ortaya çıkan aşk, insanı ruhsal ve psikolojik yönden etkileyen bir hissiyattır.

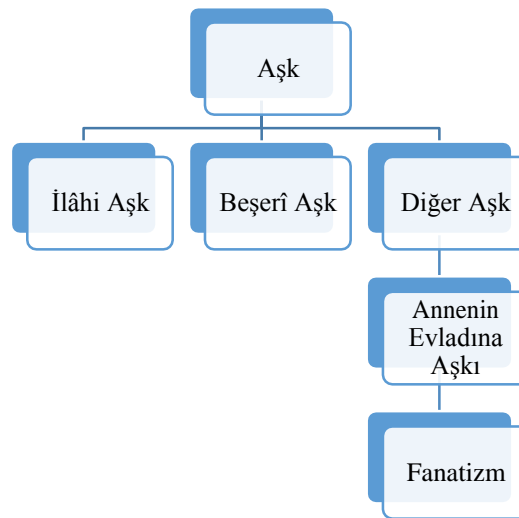
Aşk, insanoğlunun oluşturduğu her kültür ve toplumda yaşanmakta olan bir duygudur. Bu olgunun merkezinde insan vardır. İnsanı tesir altında bırakan bu duygu, sanat ve edebiyatta da etkisini göstermektedir. Edebiyatta aşk kavramı yoğunlukla işlenmektedir. Şiirle birlikte edebiyat sahasındaki pek çok türde de aşk kavramı işlenir. Konuyla ilgili olarak: “Yazın geleneği içinde en fazla karşılaşılan ortak kavram aşk kavramıdır. Aşk kavramı yazın metinlerinin en temel konularındandır. Tüm dünya yazınına damgasını vuran aşk, farklı motiflerle işlense de temel olarak her yazın türünde yer alır” (Ögeyik, 2008: 47) der. Değinildiği gibi aşk kavramı, türler başta olmak üzere yazılı ve görsel pek çok kaynaklarda farklı şekillerle görülmektedir.

İnsanı tesir altında bırakan ve pek çok türde ortaya çıkan aşk kavramı sözlükte: “Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi” (TDK, 2009: 138) şeklinde tanımlanır. Aşk kavramını: “Şiddetli ve aşırı sevgi; bir kimsenin kendisini tamamen sevdiğine vermesi, sevgilisinden başka bir şey göremeyecek kadar ona düşkün olması” (Hakverdioğlu, 2012: 132) sözleriyle ifade eder. Arda ise aşkı:

“İnsanın kendisi ve başkasıyla olan ilişkisini içeren bir kavram” (Arda, 2015: 83) olarak tanımlar. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere aşk; sevginin şiddetli hâlidir. Aşk, bireyden bireye farklılık gösteren öznel bir kavramdır. Bu sebeple aşk kavramını belirli kıstaslarla herkes tarafından geçerli olabilecek tanımının yapılması oldukça güçtür.

Her bireyde görülebilen bu duygu, kişinin karakterine göre farklı hâl ve davranışlarda ortaya çıkar. Aşk kavramı, genel anlamda ilâhi aşk ve beşerî aşk ve diğer aşklar olmak üzere üçe ayrılır. İlâhi aşk, kişinin Allah ile arasındaki sevgi ve muhabbeti gösteren aşktır. Bu aşk, dini inanç ile ortaya çıkar. Edebiyatımızda da tasavvuf döneme ve divan edebiyatına ait pek çok eserde örnekleri bulunmaktadır. Beşerî aşk ise; insanın insanla olan yakınlaşması ve kurduğu duygusal bağıdır. İlâhi aşk ve beşerî aşk kavramından bağımsız olan üçüncü bir aşk ise; annenin çocuğuna duyduğu şefkat hâli, aşk sınıfına dâhil edilebilir. Annedeki şefkat, aşk kavramından daha da ileri bir duygudur. Anne ve çocuk arasındaki bağlanma hâli oldukça kuvvetlidir. Doğum öncesi başlayan bu süreç çocuğun dünyaya gelmesiyle devam eder. Üçüncü bir aşk ise; bir gruba duyulan aşktır. Sosyal hayat içerisinde yer alan bireyler, siyasi bir partiye ya da futbol takımına karşı aşırı sevgi gösterirler. Aşk seviyesine ulaşan bu sevgi fanatizm duygusunu getirmektedir. Kısaca aşk kavramı; ilâhi aşk, beşerî aşk ve diğer aşklar şeklinde üç grupta değerlendirilebilir. Aşk kavramı, aşağıda bulunduğu şekliyle görselleştirilebilir.

Şekil 4.8: Aşk Kavramı

Aşk kavramı görseldeki şekliyle pek çok açıdan değerlendirilebilecek öznel bir kavramdır. Her bireyde farklı hâllerde ortaya çıkabilmektedir. Bu sebeple tanımlanması veya bazı yönlerle ifade edilmesi güçtür. Erdem’de aşk temasını şiirlerinde yer veren bir şairdir.

Aşk kavramı, Erdem’in şiirlerinde ön plana çıkan temalar arasında yer almaktadır. Şairin aşk kavramını dile getirdiği şiirleri aşk-tabiat ilişkisi ve aşk-mekân ilişkisi içerisinde iki ayrı başlıkta ele almak mümkündür. Bu başlıklarda aşk temasının irdelenmesi ile şairin aşk kavramına dair kelime dünyası ortaya çıkacağı düşünülmektedir

4.3.1. Aşk-Tabiat İlişkisi

Sanatçılara esin kaynağı olan aşk kavramı, Erdem’in şiirlerinde de görülür. Özellikle Çoban Ateşleri Gözlerin isimli şiir kitabının öne çıkan teması aşktır. Şairin, diğer şiir kitaplarında da yer yer bu tema işlenmektedir.

Kerim Aydın Erdem’in aşk kavramını işlediği şiirlerinden birisi, yazmış olduğu kitabına da ismini verdiği Çoban Ateşleri Gözlerin manzumesidir. Bu şiirle:

“Baharlar dediniz, baharlar bıraktı gitti

Denizler dediniz, başlangıçta bozuktuk aramız

Çoban ateşleri yol verdi geçtim

Baktım ki çoban ateşleri senin gözlerin” (ÇAG, 1962: 5) sevdiğinin gözlerini çoban ateşlerine benzeterek ifade etmektedir. Erdem’in sevgili ile arası bozuktur. Hatırına mazideki hüznü zamanlar gelir. Yazar bir gün çoban ateşlerini görmesiyle içini merhamet duygusu kaplar. Bir süre sonra sevgilinin gözlerinde de çoban ateşlerini görmeye başlar. Böylelikle aşklarının arasındaki engel ortadan kalkmış olur. Şair, çoban ateşleri kavramını sevgili ile şair arasındaki buzları eriten bir ifade olarak kullanmaktadır.

Sanatçının aşk kavramından bahsettiği Gecede şiirinde:

“Yokluğunu kanat yaptığım gecede

Girmek istedim güzelliğine doludizgin

Yüklü kervanlara seni sordum
Sıcaklığın üfürse yaşamak oluyordum
Belki kirpiklerine uykular konuyordu
Selamların geliyordu uzak yıldızlarda
Geceye vuran hoyrat sularla
O bırakılmış değirmen taşlarına aktım
Everest'te açılmış gül olsan

Koparıp yakama takacaktım” (DD, 1968: 7) sevgilisine karşı duyduğu aşkı kendine has bir tarzla anlatır. Bu mısralar, şairin ruh hâlini yansıtmaktadır. Yazar, sevgiliye hasrettir. Özlemlerle aşkına ulaşmayı ümit eder. Sevgiliyi gül kavramına benzetir. Aşkına ulaşmak için değirmen taşlarının arasına girmeyi hatta Everest'e bile çıkmayı göze alır. Şair, önüne çıkabilecek engellere rağmen sevgiliye ulaşmak ister. Erdem, bu manzumesinde sevgiliye kavuşmak için duyulan hasreti resmetmektedir.

Erdem'in aşk kavramına değindiği bir diğer şiiri *Âşıklar Böyle Söyler*'dir.

Şair:

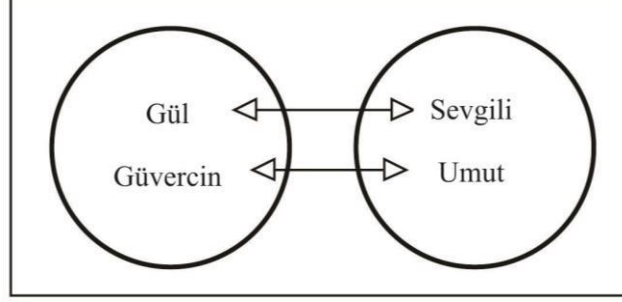
“Gül yaprağına nişan aldılar
Yâr tellerinden vuruldum.
Sen, balkon çiçeklerinde durdun
Anneler aydın baktı arkamızdan
İri zambak gülüşlerde büyüdün, serin
Avuçlarımıza işlendi baştan başa

Çırpınışları güvercinlerin” (ÇAG, 1962: 6) bu mısralarla sevgisini anlatır. Erdem, bu şiirinde gül ve güvercin kavramlarını sembolleştirir. Şiirdeki gül kavramı sevgiliyi temsil eder. Şairi, sevgiliden anneler ayırır. Sevgili, balkon çiçekleri gibi serin bir ortamda insanî duyguların eksikliğinde büyür. Şair, sevgilisi ile güvercinin çırpınışları gibi aşkları için mücadele ederler. Güvercin hakkında: “Beyaz güvercin ise tüm dünya halkları tarafından barışın ve aşkın sembolü olarak kabul edilmektedir” (Şişçi, 2018: 53). Erdem'de de güvercin

kavramı aşkı, inancı ve umudu temsil etmektedir. Güvercinin çırpınışları, sevgiliye kavuşma umudu için verilen mücadeledir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.9: Âşıklar Böyle Söyler Şiirindeki Aşk-Tabiat İlişkisi

Gül kavramı sevgiliyi, güvercin kavramı ise umudu temsil etmektedir. Sevenleri ayıranlara karşı sevgililer, aşkları için güvercinin çırpınışları gibi mücadele verirler. Güvercin kavramı sevgililerin kavuşma umududur. Bu sebeple güvercinin çırpınışları o kadar fazla ki güvercini elleriyle tutan sevgililer mücadele etmekte yorulurlar.

K. A. Erdem'in aşk kavramını işlediği şiirlerinden birisi de Düş 1 isimli nazmdır. Bu şiirinde:

“Avuçlarımda mutluluk açardı, gelirdim
Güvercinim olurdun damarlarımda çırpınan
Sıcaklığım olurdun gece gündüz

Yüreğimde yanan” (DD, 1968: 50) güvercin kavramından bahsetmektedir. Şair, sevgiliye karşı hissettiklerini güvercin kavramı ile aşkı sembolleştirmektedir. Şiirde geçen: “Güvercinim olurdun damarlarımda çırpınan” (DD, 1968: 50) mısralarıyla güvercini, insanın tüm damarlarında dolaşan ve kalbi besleyen kana benzetir. Şair, yaşam için gerekli olan kan gibi sevgiliye duyduğu aşkı da ifade etmektedir.

Erdem, Ben Boyadım isimli şiirinde:

“Senin için tutundu yıldızlar sulara
Altın sahillerinde adamlar yoruluyorsa

Kuşlar yavru büyütüyorsa her bahar
Bil ki senin içindir
Bil ki ben gelmemişimdir akıllarına
Eğer, beni düşünen olsaydı
Denizlerin dokuz türlü mavisi olurdu
Benim için gülerdi gökyüzünün bir bölümü
İçinde bulunduğum zamanı daha iyi anlardım
Seni usul usul boyadım tepeden-tırnağa
Gel, sen de beni tamamla sevdiceğim

Unutulmuş köşelerde kaldım” (ÇAG, 1962: 16) aşk kavramından bahsetmektedir. Tabiata ait varlıklarla sevgiliye duyduğu aşkı dile getirir. Şair, doğadaki varlıklarda sevgiliyi görmektedir. Sanatçı, tabiatta gerçekleşen olaylar ile sevgili arasında bağ kurar. Erdem, kendisini de doğa içerisine yerleştirir. Tabiattaki varlıkların renkleriyle aşkının resmini çizer. Şair, aşk resminin tamamlanması için sevgiliyi beklemektedir.

Erdem, Sen 1 isimli şiirinde:

“Sen madımaktasın

Baharda umut

Evimizde aş

Bırak dağı bayırı

Gel

İçimizde dolaş” (KO, 1981: 28) sevgilinin nerede olduğunu ve kendisi için ne anlama geldiğini bu mısralarla dile getirir. Şair, sevgilinin madımak bitkisinin yetiştiği dağ ve bayırlarda olduğunu ifade eder. Madımak, sözlükte: “İlkbaharda kırlarda yetişen, ufak yeşil yapraklı, ıspanak gibi pişirilip yenilen bir bitki” (TDK, 2009: 1323) şeklinde açıklamaktadır. Erdem, sevdiği kıızı kırlarda madımak bitkisi gibi görmek istemez. Evde aşı pişirilen madımak gibi kurulu sofralarda yemek yerken yanında görmek ister. İnsanı hayata bağlayan diğer bir unsurda umuttur.

Erdem, baharda yetişen madımak bitkisi ile sevgiliyi özdeşleştirir. Sevgili, şairin umudu ve yarınları olur.

Şair, Gezi-3 şiirinde:

“Bölüşsek güneşi yeniden ne çıkar
Baksak toprağa dağca
Susuzluk bitmiyorsa sendeki
Madımdan öte yeşil tanımıyorsan
Çağlar gelip gitmiş
Ellerin nasır değil, karanfil

Bölüşsek güneşi yeniden ne çıkar” (KO, 1981: 20) madımak bitkisi ile aşk kavramını ifade etmektedir. Şair, sevgilinin nasır tutmuş elini karanfile benzetmektedir. Sevgili, bağ ve bahçe işleriyle uğraşmaktadır. Toprakla uğraşan insanların eli nasır tutar. Sevgili toprak işlerinde çalıştığı için susuzluğu bitmemektedir. Sevgili, madımak bitkisini sevmektedir. Anadolu’da bu bitkinin yemeği de yapılmaktadır. Erdem, sevgiliye güneşi bölüşmeyi teklif eder. Sevgilinin işlerine yardımcı olmak ve yükünü hafifletmek istemektedir.

K. A. Erdem’in aşk kavramından bahsettiği bir diğer şiiri ise Gezi'dir. Şair, Gezi şiirinde:

“Benim neyim var sevgiden öte
Barıştan öte
Menevşe koptu yüreğimden

Sana vereceğim” (KO, 1981: 17) menekşe kavramına vurgulamaktadır. Menekşe kavramı, şairin yüreğindeki aşkını temsil eder. Şair, sevgi ve barış gibi evrensel kavramlardan bahseder. Bu değerlerin kendisinde olduğunu ifade eder. Menekşe kavramı aşkı temsil etmektedir. Şair, sevgi, barış ve aşkını sevgiliye vereceğini söyler.

Şair, Sen-1 isimli şiirinde:

“Sen menekşedesin

Koparıp bakamadığım

Bahçesinden geçemediğim” (KO, 1981: 28) de menekşe kavramıyla aşkını ifade eder. Erdem, menekşeyi koparamayacak kadar çok sever. Sevgili, menekşenin içindedir. Ona bir zarar gelmesini istemez. Öyle ki menekşenin bulunduğu bahçeden geçemeyecek kadar çok sever.

K. A. Erdem’in, aşk kavramına değindiği bir başka şiiri de Eylül’dür. Şair, Eylül şiirinde:

“Bırakalım eylülü kurusun aynalarda

Evrenin her dakikasına ayrı çağlar yükleyelim

Yayılahım bulutlarımızla bir uçtan bir uca

Kuşları, balıkları, ağaçları tanıyalım

Ömrümüz boyunca

Aşkımı taşıyamaz atları küçük denizler

Nasıl varayım kırlangıç ormanına” (KO, 1981: 46) aşkını ifade etmekten geri kalmaz. Sanatçı, böyle bir zamanda bile aşkını ömrü boyunca yaşayabilmek için kuşlar, balıklar ve ağaçları tanımak ister. Kırlangıç ormanına varmak için yola çıkar.

Şair, Geçitler şiirinde:

“Sevilerimi avuçlarınıza düşürmek isterim

Bu bozkır boyu uzaklıklar olmasa iş kolay

Bağ bozumları nasılsa eylül sarısında titreşen

Sabahın ıslaklığı nasılsa buğday tomurcuklarda

İşte öyle olmuş anılarımdaki o kıvrak türküler

Renkli gözleriniz var ya alımlı gözleriniz

Deli yüreğimi alıp götürdüler” (ÇAG, 1962: 31) sevgiliye duyduğu aşkı tabiata ait kavramlarla dile getirir. Sanatçı, aşkını sevdiği kızın avuçlarına bırakmak ister. Bunu yapamaz. Sevgiliyle aralarında bozkır boyu mesafeler

vardır. Şair, türkülerindeki bağ bozumu ile buğday tomurcuklarında sevgiliyi hatırlar. Yazar, sevdiği kızın renkli gözlerine vurulur.

Erdem'in Sevmek Kaçmak Değil şiirinde:

“Yağmur damlalarında olmak nasıldır bir düşün

Düşün bakalım seni her gün bulmak nasıldır

Çekip gitmek diyemiyorum hep senin yüzünden

Bilge sokağına varamıyorum üst üste ölmek için

Yokluğun yanıyor bu dumanlı köşelerde

Gün geçtikçe biraz daha tükeniyorum

Açılmamış sevgilerde” (ÇAG, 1962: 7) sevgilinin yokluğu şairi olumsuz etkilemektedir. Erdem, sevgiliyi yağmur tanelerinde özdeşleştirmekte ve onu görmektedir. Erdem, Bilge Sokağı'na gidememektedir. Şair bu sokakta sevgiliyi gördüğü için oradan geçemez. Duygular bu sokakta hâlâ canlıdır. Sevgiliye hasret duyulmaktadır. Şair, sevdasını söyleyemez. Sevgilinin bu aşktan haberi yoktur.

Sonuç olarak K. A. Erdem, aşk temalı şiirlerinde tabiata ait varlıklarla aşk kavramına yer verir. Sanatçının şiirlerinde sevgili; gül ve madımağa ve yağmura benzetir. Aşk kavramını ise güvercin ve menekşe ile dile getirir.

4.3.2. Aşk-Mekân İlişkisi

Kerim Aydın Erdem'in şiirlerinde Denizli ve çevresi oldukça önemlidir. Memleketine ait hissiyatını pek çok şiirinde dile getirir. Şair, aşk kavramını ifade ettiği şiirlerinde aşk-mekân ilişkisi içerisinde genellikle Denizli'ye yer verir. Nadiren de olsa Yeşilyuva'dan bahseder. Erdem, lise yıllarında Denizli'de bulunmasından dolayı buradaki cadde ve sokaklar sevgili ile karşılaşma mekânlarıdır.

Erdem'in aşk kavramını dile getirdiği şiirlerinden birisi de İstanbullu'dur. Şair, İstanbullu şiirinde:

“Durmadan

Şarkı söylerdi sevda üstüne

Ayrılık üstüne
Çünkü o
Mecnun'u yitirmiş Leylâ gibi
Çılgık çılgılığa sestî Benimkisi
Çocukça bir hevesti
Sevgi miydi, aşk mıydı
O çağda bilemezdim,
Benden on beş yaş büyük kıza da

“Seni seviyorum” diyemezdim” (SÜ, 2000b: 38) Yeşilyuva'da yaşayan İstanbullu bir bayana çocuk yaşta âşık olur. İstanbullu bayan şairin kasabasında yaşamaktadır. Erdem, çocukluk çağında İstanbulluya âşıktır. İstanbullu, şairden on beş yaş büyüktür. Erdem, aşkını bir türlü söyleyemez. Şiirin devam eden bölümünde şairin, İstanbullu'nun yüzüne ve uzun saçına vurulduğu anlaşılmaktadır.

Kerim Aydın Erdem'in aşk kavramını dile getirdiği Esinti şiirinde:

“Ben sevdalanırım Denizli kızı
Sevdalanırım
Gözlerinde yanmasın ateş
Ellerin ellerime değmesin
Değmesin kirpiklerine muhabbet kuşu
Dört yanımı tutmasın türküler
Ben Anadolu'ya sevdalanırım.

Anadolu'yla büyür sevgiler” (SÜ, 2000b: 21) Denizli kızına sevdasını anlatıyor. Şair, Denizli kızına ve Anadolu topraklarına sevdalıdır. Aşk kavramı ile memleket sevdası iç içe geçmiştir. Şair, sevgiliye göz, el ve kirpik kavramlarıyla sevdasını anlatır. Bu kavramlar, yazarı sevdaya ulaştırır. Erdem, asıl sevdasının Anadolu olduğunu ifade eder. Şaire göre sevgiler, Anadolu sevdasıyla büyümektedir.

Kerim Aydın Erdem'in memleketi olan Denizli'deki aşklarını anlattığı şiirleri de vardır. Şair, Denizli Mektupları ve Denizli'ye Dökülen Türküler şiirlerinde aşklarından bahseder.

Erdem, Denizli Mektupları şiirinde:

“Çatalçeşme durağında bekleyeceğim

Hikâyemin kahramanı siz

Atalar sokağına çekip gideceğim

Gelmiyecekseniz.

Ser-sefil yollarınıza düştüm bir kere

Geceler uzunluğunca ötmüyor borum

Aşka inanmazdım bugüne kadar

Şimdi söyleyemiyorum” (ÇAG, 1962: 22) sevdiği kızı beklemektedir. Sevgiliyle bir türlü karşılaşamaz. Şair, aşk duygusuna sevdalanınca inandığını ifade etmektedir. Erdem, Çatalçeşme durağında ve İncilipınar Parkı'nda bekler. Sevgili gelmeyince Atalar Sokağına gitmeye karar verir.

Erdem, Denizli'ye Dökülen Türküler şiirinde:

“Atalar sokağına sensiz çıkılmaz

İstiklâl Caddesinden böyle geçilmez

İncilipınar kavak gölgesinde üşür de

Güzeller arasından güzel seçilmez” (ÇAG, 1962: 23) Denizli'deki sevdasını anlatır. Şair, sevdiği kızla birlikte Denizli'nin cadde ve sokaklarından geçmek ister. Denizli kızlarının güzelliklerine de vurgu yapar. Şaire göre Denizli'deki Atalar Sokağı, İstiklâl Caddesi, İncilipınar Parkı'nın ayrı bir önemi vardır. Denizli'deki sevdalarını anlattığı şiirlerinde bu mekânlardan bahseder. Erdem'in sevdalarını yaşadığı yerler unutulmaz yerlerdir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.10: Aşk-Mekân İlişkisi

Erdem'in, Denizli'deki aşkları lise dönemini kapsamaktadır. Şairin biyografisine bakıldığında Denizli'de bulunduğu süre lise eğitimini aldığı dönemdir. Sanatçının Denizli'deki sevdaları ile karşılaşma mekânları; İncilipınar Mahallesi, İstiklâl Caddesi ve Çatalçeşme durağıdır. Çatalçeşme durağı, şairin sevgiliyi durakta görmeyi umduğu kavuşma yeridir. Sevgili ile burada her zaman karşılaşamaz. Erdem, Çatalçeşme durağında sevgiliyi göremediği günlerde Atalar Mahallesine gitmektedir. Atalar Mahallesi şairin sevgiliden kaçışını temsil eder. İstiklâl Caddesi, İncilipınar'a giden yoldur. Erdem'in bu düz cadde üzerinde gidip gelmesi sevgiliyle karşılaşma çabasıdır. Ayrıca, şair Denizli kızlarının güzelliğinden de bahseder. Denizli kızlarını da mekânlarda görür.

Sanatçının aşk teması, tabiat-aşk ilişkisi ve aşk-mekân ilişkisi başlıklarında değerlendirildiğinde bazı kavramlar ortaya çıkmaktadır. Şair, tabiat-aşk ilişkisi içerisinde tabiata ait varlıklarla sevgiliyi ve aşkı dile getirir. Güvercin ve menekşe kavramı aşkı temsil eder. Sevgiliyi de gül ve madımak kavramlarıyla özdeşleştirir. Yazar, aşk-mekân ilişkisi içerisinde Denizli'deki cadde ve sokaklarda hatıraları bulunur. Bu mekânlar sevgili ile karşılaşma yerleridir. Şair, Çatalçeşme durağında, İstiklâl Caddesinde ve İncilipınar Mahallesinde sevgiliyi görmeyi umut eder. Sevgiliyi bu mekânlarda göremeyince Atalar Sokağına gider. Atalar Sokağı, şair için kaçış yeridir. Sevgiliden uzaklaşma mekânıdır.

Sonuç olarak Erdem'in şiirlerinde görülen aşk, beşerî aşktır. Şairin şiirlerinde ilâhi aşk kavramı görülmez. Yazarın aşkı, sevgiliye duyulan aşkın büyüklüğü şeklinde ortaya çıkmaktadır. Tabiata ait varlıklara aşk ve sevgili kavramlarını yükleyerek sevdasını dile getirir. Şairin aşkları tek taraflıdır. Sevgiliye ait herhangi bir duygu veya dönüt şiirlerinde rastlanmamaktadır. Erdem,

bu yönüyle aşklarına karşılık bulamaz. Yazarda görülen aşk kavramı platonik diye ifade edilen tek taraflı aşktır. Aşka ihtiyaç duyma hâlidir.

4.4. Çocuk Teması

Bir milletin geleceğinin teminatı çocuklardır. Tarih boyunca milletlerin varlığını devam ettirebilmesi genç nesillerle mümkün olmaktadır. Yarının güvencesi olan çocukların yetiştirilmesinde topluma önemli görevler düşmektedir. Toplumun en küçük yapı birimi olan aile başta olmak üzere, devlete ve sanatçılara da bazı sorumluluklar düşmektedir.

Geleceğe yön verecek bireylerin yetişmesi öncelikle aile ortamında olur. Bu eğitim anne ve babayla gerçekleşir. Çocuk, dünyaya geldiği vakit anneyle karşılaşır ve böylelikle kendini ev ortamında bulur. Aile ortamı çocuğun ilk eğitim alanıdır. Çocuk, anne ve babayı gözetler, onların davranışlarını taklit eder. Anne ve babanın rol modelliği ile çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan gelişimine katkı sağlar. Çocuğun toplum tarafından eğitimi hakkında: “Yaratılışın önu alınmaz bir cilvesi olarak o, başkaları tarafından yetiştirilip sosyalleştirilir. Bu sosyalleşmenin biyolojik, psikolojik, nihayet, kültürel evreleri vardır ve bu evreler boyunca o, ebeveynleri, öğretmenleri, nihayet toplum tarafından eğitilir” (Tekin, 2005: 469) der. Çocuğun sosyalleşme sürecinde ebeveynlere ve öğretmenlere dikkat çekmektedir. Okula gidinceye kadar hayata dair en temel bilgiyi ailede edinir. Büyüme ve gelişmeye bağlı olarak okul hayatına başlaması ile yeni bireylerle karşılaşır.

Çocuk, okula başladığında çevresi genişler. Öğretmen ve öğrenciler de hayatına girer. Çocuğun içinde bulunduğu çevre; anne, baba, öğretmen ve öğrenciler şeklinde oluşur. Öğretmenin önemini: “Öğretmen, öğrencinin gözünde modern dünyanın ve çağdaş değerlerin temsilcisidir. Bu durum, özellikle ilköğretim çağındaki öğrenciler için geçerlidir” (Aydın, 2008: 8) şeklinde ifade eder. Öğretmen, öğrenciyi bu değerlere ulaşmasını sağlayan önemli bir araçtır. Yeni nesillerin yetişmesinde önemli görevlerden birisi de devlete aittir. Devlet bu görevi milli eğitim politikalarıyla okul, öğretmen, öğrenci ve teknoloji arasında bağ kurarak gerçekleştirmektedir.

Bir görevde topluma ve insanlığa ait eserler bırakan sanatçılara düşmektedir. Sanatçılar, toplum üzerinde iz bırakan bireylerdir. İnsanî yönleri ve eserleriyle rol model teşkil eden şahsiyetlerdir. Bu yönden değerlendirildiğinde sanatçı, toplumun hizmetine sunacağı eserinde bazı görevleri de yerine getirmesi beklenir. Özellikle kalemleriyle eser bırakan şahsiyetlerin yarınların güvencesi olan çocuklara eserlerinde eğilmeleri gerekmektedir. Sanatçılar eserlerinde çocuklara dair didaktik tarzda öğütler vererek onların ruhsal ve kültürel dünyalarında olumlu izler bırakırlar. Çocuğun toplumla kaynaşmasında sanatçının etkisi yadsınamaz. Konuyla ilgili olarak: “Sanat sayesinde geliştirilen bu farkındalığın toplumun geleceğinin teminatı olan çocuklara yönelik tarafı ise edebi eserlerde yüzyıllardır vardır. Belge niteliğindeki eserlerin incelenmesi ile çocuğa verilen nasihatlerle ortaya çıkmaktadır” (Erbay, 2014: 184) der. Edebî eserlerin topluma yön vermesi sebebiyle çocukların topluma kazandırılmasında rolleri bulunmaktadır.

Kerim Aydın Erdem’in çocuklara nasihat ettiği şiirleri de bulunmaktadır. Sanatçının eserlerinde hâkim olan temalardan birisi de çocuk kavramıdır. Erdem, eserlerinde genel anlamda çocuklara ithaf ettiği şiirler ile kendi çocukluğundan renkler sunduğu manzumeleriyle bu kavramı işlemektedir. Şairin bu şiirleri incelendiğinde görev bilinciyle yazdığı kanaatine ulaşılmaktadır. Çocuk ve çocukluk kavramı farklı iki kavram gibi görünse de sarmal yapıdaki ifadelerdir.

Çocuk kavramı sözlükte: “Küçük yaştaki oğlan veya kız; soy bakımından oğul veya kız evlat. Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız” (TDK, 2009: 444) şeklinde açıklanmaktadır. Çocuk kavramını: “Bebeklikten çıkışla, ergenliğe giriş arasında fiziksel, duygusal ve sosyal yönden gelişim gösteren ve bu gelişim çerçevesinde kendine has dünyayı oluşturan bireydir” (Özbay, 2009: 108) şeklinde tanımlamaktadır. Çocuk kavramında önemli olan yaş aralığıdır. Kız ile erkek çocuk arasındaki fizyolojik fark ergenlikle birlikte ortaya çıkmaktadır. Fiziksel değişim ruhsal değişimi de tetiklemektedir. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere çocuk kavramı içerisinde çocukluk kavramına da değinilmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde iki kavram iç içe geçmiş birbiriyle bağlantılıdır.

Şairin çocuk ve çocukluk kavramını ifade ettiği şiirleri iki başlıkta incelenmektedir. Genel olarak çocuklara nasihatlerde bulunduğu şiirlerinde çocuklara öğütler ismiyle irdelenmektedir. Erdem'in kendi çocukluk dönemine değindiği şiirlerinde ise çocukluğa dönme isteği başlığıyla ifade edilmektedir.

4.4.1. Çocuklara Öğütler

Kerim Aydın Erdem, çocuklara ithaf ettiği şiirlerinde çocukların insanları sevmesini önemsemektedir. Şaire göre bu sevgi, çocukların türlü zorluklara karşı mücadele gücünü kazanması için gerekmektedir. Ayrıca sanatçı, çocukların kültürlü ve bilgili olmalarını istemektedir. Erdem, çocukların vatan sevgisi ile dolu olmasını istemektedir. Çocuklara öğüt verdiği şiirlerinin genelinde güzelliğini bozmayın uyarısında bulunmaktadır. Çocuklardaki bu güzellikler; masumiyet, doğruluk, saflık, dürüstlük, doğallık, kin tutmama, karşılıksız sevgi, vb. hâllerini korumalarını istemektedir. Şair, çocuklara ithaf ettiği şiirleriyle ebeveyn vazifesi gören bir sanatçıdır. Bu amaçlar doğrultusunda çocuklara dair öğütlerini şiirlerinde ifade etmektedir.

Erdem'in kırk yıllık şiir hayatı değerlendirildiğinde 60'lı 70'li yıllarda daha çok eser veren bir sanatçıdır. Bu sebeple o dönemin sosyo-ekonomik şartları şaire göre buhranlıdır. Bu vaziyetten kurtarıcı olarak çocukları görmektedir. Bu yönüyle çocuklara ithaf ettiği şiirlerinde arzu ettiği yeni neslin resmini çizmektedir.

K. A. Erdem'in Çocuklar 1 adlı şiirinde:

“Aylar gelir geçer, yıllar gelir geçer

Belki rüzgârlar üşütür sizi

Bir bütünleşin bilgiyle, kültürle.

Mevsimler bükemez bileğinizi.

Karanlıktayız, oturmuş bekliyoruz

Işık olun kurtarın bizi” (SÜ, 2000b: 10) çocukların bilgi ve kültür ışığıyla her türlü zorlukların üstesinden gelinebileceğini ifade eder. Sanatçı, toplumun içinde bulunduğu karanlıktan kurtaracak kimseler olarak çocukları görmektedir. Mevsimlerin zorluk çıkarması ve zamanın ilerlemesi çocukların yarınların umudu

olmalarını engellememektedir. Şair, çocukları kurtarıcı bir ışık olarak görmektedir. Yazara göre çocuklar, bilgi ve kültürle ışık olup karanlığı aydınlığa çevirecek kimseler olarak değerlendirilmektedir.

Erdem, Çocuklar 2 isimli şiirinde:

“Gün gelir.

Mevsimler ayrı telden çalar

Kış, kışlığını bilmez

Yaz, yazlığını.

Karanlık geceler bırakmaz sizi

Işığı içinizde arayın

Bozmayın güzelliğinizi” (SÜ, 2000b: 11) de benzer duyguları işlemektedir. Şair, bu şiirinde çocukların içindeki sevgi ile gün gelip karanlıkları aydınlığa çevireceğine değinmektedir. Mevsim kavramı zamanı temsil etmektedir. Zamana karşı çocuklar yarınların umudu olup karanlık gecelerden içlerindeki sevgi ile kurtulacaklarını söylemektedir. Işığın kaynağı içlerindeki sevgidir. Sevgi ile karanlık geceler aydınlığa dönmektedir. Çocukların sahip oldukları güzellikleri zorluklar karşısında korumalarını ister.

Erdem, Çocuklar 6 isimli şiirinde:

“Siz ki, umutla geldiniz dünyaya

Işık getirdiniz çocuklar

Işığınız sönmesin gün boyu

Hep bayındır dünyaya götürsün sizi

İnsanlık için çalışın el ele

Bozmayın güzelliğinizi” (SÜ, 2000b: 14) çocukların yarınların umudu olduğunu söyler. İnsanlık için çalışmaları gerektiğini belirtmektedir. Şair, bu şiirinde de çocukları ışık kavramıyla vurgulamaktadır. Bugünün çocukları yarının yetişkinleridir. Geleceğin teminatı olan çocukların dünyayı insanlık için yaşanabilir bir hâle getirmek için el ele çalışmaları gerektiğini ifade etmektedir.

Bozmayın güzelliğini diyerek çocuklarda bulunan masumiyet, safiyet, dürüstlük, samimiyet vb. gibi değerlere dikkat çekmektedir.

Erdem Çocuklar 1 adlı şiirinde:

“Bakmayın nehirlerin boz bulanık aktığına

Zorluklar korkutmasın sizi

İnsan sevgisiyle bütünleştirin

Güzelliğini” (SÜ, 2000b: 10) zorlukların sevgiyle aşılabileceğini belirtmektedir. Nehirlerin çok bulanık akmasının çocukları korkutmaması gerektiğini, tüm engellerin aşılabileceğini söyler. Şaire göre bu zorluklar insan sevgisi ile aşılabilmektedir. Şair, güzelliklerin bütünleştirilmesini istemektedir.

Erdem, benzer duyguları Çocuklar 7 isimli şiirinde:

“Dünyadır bu, döner döner de

Savaşta çıkabilir

Tutuşursa dört yanımızda

Dört kötü ateş

Yüreğinizde sevgi büyütüp

Koşun cepheye çocuklar

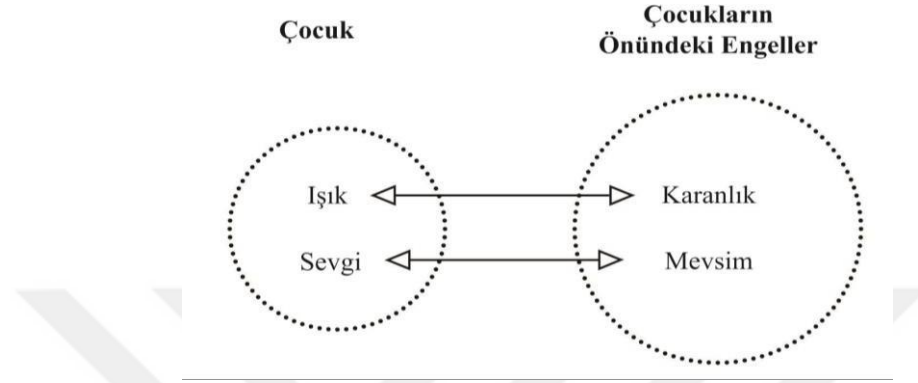
Ananız böylesi günler için doğurdu sizi

Öyle korkaklık, yılgınlık, durgunluk gösterip

Bozmayın güzelliğini” (SÜ, 2000b: 15) de değinmektedir. Şair, bu şiirinde savaş bile çıksa yürekteki vatan sevgisiyle aşılabileceğini söylemektedir. Sanatçı, dünya hâlinin belli olmadığını, savaş çıkarsa, hatta vatanın dört bir tarafı ateş altında kalırsa vatan sevgisiyle bu zorluklardan çıkılabileceğini söylemektedir. Çocukların içindeki vatan sevgisini büyütmeleri ister. Bu sevgi ile cephede savaşabileceklerini öğütlemektedir. Şair, en kötü durumda bile çıkış noktası olarak sevgiyi göstermektedir. Erdem, yarınların umudu olan çocukların korkaklık, yılgınlık ve durgunluk göstermeleri hâlinde güzelliklerinin bozulacağı uyarısında bulunur.

Kerim Aydın Erdem'in çocuklara ithaf ettiği şiirleri incelendiğinde dört alt kavram öne çıkmaktadır. Şair, nasihatleriyle bu alt kavramları somutlaştırmaya çalışmaktadır. Bunlar *ışık*, *mevsim*, *karanlık* ve *sevgidir*. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.11: Çocuklar ve Çocukların Önündeki Engeller

Bu şekil 4.11'de görüldüğü üzere şairin çocuk şiirlerinde ışık, sevgi, karanlık ve mevsim öne çıkan kavramlardır. Erdem, çocukları ışık olarak görür. Işık kavramı ise umudu temsil etmektedir. Işığın varlığı ile karanlık aydınlığa dönüşmektedir. Karanlık kavramıyla oluşan engeller, ışıkla aşılmaktadır. Gelecek çocuklarla aydınlanmaktadır. Sevgi ve mevsim kavramı arasındaki bağ şöyle belirtilebilir. Şair, şiirlerinde sevgi kavramıyla vatan ve insan sevgisine değinmektedir. Mevsim kavramı ise söz dinlemeyen, zorluk çıkarıcı zaman şeklinde ifade edilmektedir. Çocuklar, insan ve vatan sevgisi ile aradan mevsimler bile geçse bu zorlukları aşacaklarına değinmektedir. Şaire göre çocuklar, kendilerinde var olan güzellikleri koruyup insan sevgisi ile birleştirdiklerinde zorlukların üstesinden gelebilirler.

4.4.2. Çocukluğa Dönme İsteği

Bilindiği gibi insan, doğumundan ölümüne kadar gelişimini belirli dönemler içerisinde sürdürür. İnsan hayatı; çocukluk, ergenlik, erişkinlik ve yaşlılık olarak bilinen bu dört dönemden oluşmaktadır. Çocukluk dönemi bireyin sosyalleşmesinin başlangıcı olarak nitelendirilebilir. Bu süreç ile çocuk, kendi kimlik ve karakterini de kazanmaya başlar.

Çocukluk insanî özelliklerin daha fazla görüldüğü zaman dilimidir. Çocukluk; saflığın, doğallığın, doğruluğun, masumluğun, dürüstlüğün, karşılıksız sevginin, mutluluğun, hayat doluluğun, affediciliğin, küçük şeylerle mutlu olmanın, kin tutmamanın, ikiyüzlü olmamanın, şefkatin ve merhametin yoğun olduğu bir dönemdir. Yetişkinlere, uzaklaştıkları bu değerleri hatırlatan çocuklardır. Böylelikle çocuklar hayatı bir taraftan öğrenmeye çalışırken farkına varmadan da öğreticilik yaparlar. Yetişkinlerin yitirdikleri hâllerin farkına varmalarını sağlarlar. Hayatı yaşanılabilir kılan çocuklardır. Çocukluk, insanî yönlerin üst düzeyde olduğu temiz bir noktadır. İnsan yaşamına ait diğer dönemlerden ayrılan kısmı da bu yönüdür.

Çocukluk, insan hayatının bağımsız ve serbest dönemidir. Bu dönemde bir işi yetiştirme telaşı yoktur. Kaygının olmadığı bir dönemdir. Hayata dair yetişkinler gibi sorumluluk taşımazlar. Nesnelere ve çevreyi tanımaya başlarlar. Meraklıdırlar. Her gördükleri cisme dokunmak isterler. Hayal dünyaları oldukça geniştir. Bu sebeple yeniliklere açıktırlar. Konuyla ilgili olarak:

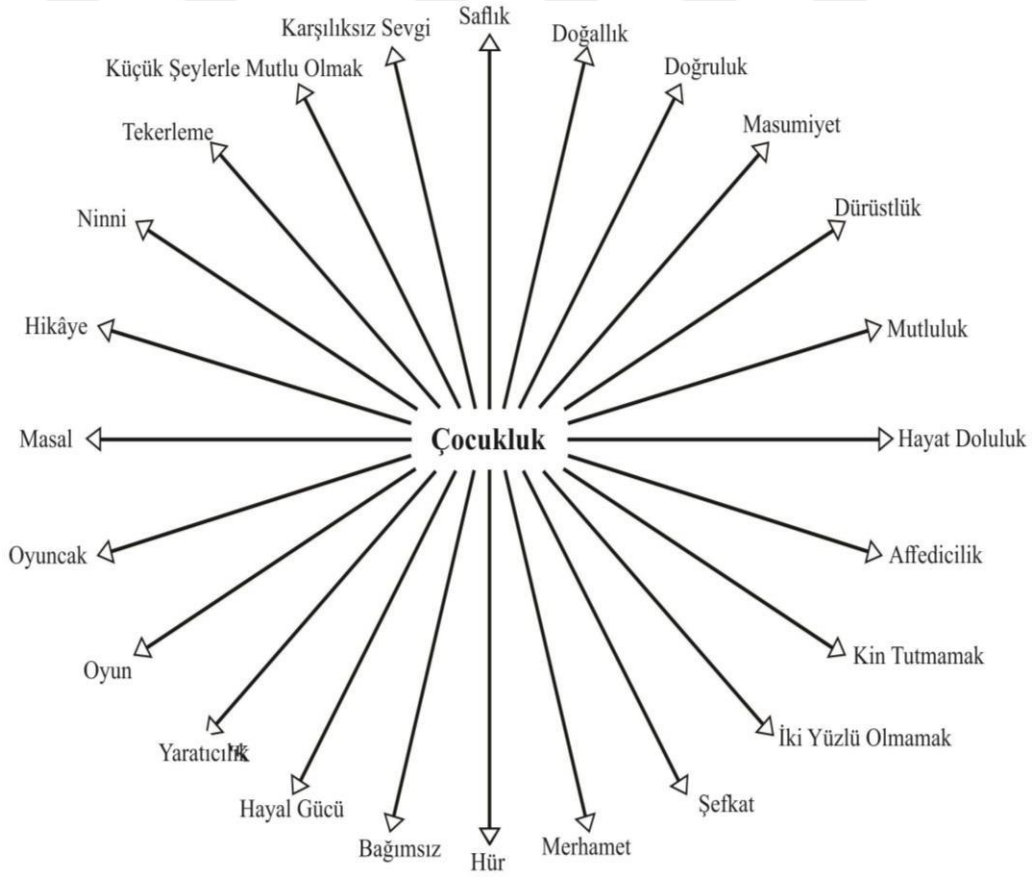
“Çoğu zaman bir yetişkini kısındıracak ölçüde hayal gücü, sorgulama ve yaratıcılık kapasitesine sahiptirler. Onlar, alışkanlık, gelenek ve göreneklerden uzak, bir şeyin nasıl olması gerektiğinden bağımsız, böyle gelmiş böyle gider baskısına boyun eğmeden düşünebilme ve düşündüklerinde ısrar edebilme, ısrar ettiklerini uygulayabilme yeteneğine sahiptirler” (Özden, 2000: 128) der.

Çocukluk dönemi, insan yaşamında sorumlulukların olmadığı hür bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Çocukluk döneminin unsurlarından birisi de oyunlardır. Oyun, çocuk gelişiminde önemli bir yere sahiptir ve çocuklar için temel bir ihtiyaçtır. Çocuklar, kendilerini kelime ve kavramlarla ifade edemedikleri zaman oyunla kendilerini anlatırlar. Oyun: “Çocuklar fiziksel yönden olduğu gibi, psikolojik ve zihinsel bakımdan da yetişkinlerden farklıdır. Onların kendilerine mahsus bir dünyaları vardır. Olaylara bakışları, olayları değerlendirişleri, hayalleri kendilerine mahsustur. Bu bağlamda, çocukların en temel ihtiyaçlarından biri oyundur” (Gökşen, 2014: 229) der. Çocuklar oyunla kendilerini ifade edip mesaj verirler. Oyun aracılığıyla duygu ve düşüncelerini dile getirirler.

Masallar, çocukların ruhuna hitap eder. Masallarda iyi-kötü, dost-düşman gibi karakterler bulunur ve bu karakterler üzerinden mesajlar verilir. Dolayısıyla bunlar çocuğun duygusal gelişiminde rol oynar. Konu hakkında: “İşte masalların da asıl eğitim değeri burada. Çocuklarımızın ruhunu, iyi örneklerle inşa ederek onları inandıkları yolda güçlükleri yenecek, şahsiyetli birer insan yapmak. Dünya milletleri bu inanışla, çocuklarının ruhunu masallarla besliyor” (Güney, 1966: 10) şeklinde bahseder. Masallar çocuğun ruhsal dünyasının gelişiminde etkisi bulunur. Masallar, çocuk eğitiminde de kullanılır. Bulunduğu milletin kültürüne ait öğelerin aktarımında da masalların eğitici rolü bulunmaktadır. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.12: Çocukluk Kavramı

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nda pek çok yazar çocukluk dönemini eserlerinde işler. Erdem de şiirlerinde çocukluk döneminin geçtiği doğup büyüdüğü kasabasından bahseder. Kasabasına ait tabiat kavramları ile çocukluğuna duyduğu özlemi dile getirir. Bu ortamla kurduğu duygusal bağ şair için çocukluk yıllarını unutulmaz hâle getirir. Şairin duygu dünyasında derin izler

birakır. Konuyla ilgili: “Çocukluk dönemindeki algılar, bireyin yetişkinlik döneminin bir belirleyicisi olduğu gibi sanatçı kimliğinin oluşumunda da etkin roller üstlenir” (Tarım, 2006: 197) ifade eder. Çocukluk dönemine ait algılar bireyi yetişkinlik dönemini de etkilemektedir. Sanatçının da ortaya çıkmasında çocukluk dönemine ait duygusal gelişimin etkisi bulunmaktadır.

Erdem’in birçok şiirinde çocukluk anılarıyla karşılaşmak mümkündür. Yetiştığı toplum ve kültürün izlerini taşıyan Erdem, çocukluk dönemine ait hissiyatını ve özlemini şiirlerinde işler. Erdem’in Çocukluğumdan Çizgiler 1 şiirinde:

“Ben hep açık havalarda dolaştım
Çayırlarda çimenlerde dolaştım
Yerin gökle birleştiği
Yıldız fenerlerinin karanlıkta söndüğü
Gittiğim halde gidemediğim
Bildiğim halde bilemediğim

Köylerde obalarda dolaştım” (KO, 1981: 21) çocukluğunu geçirdiği kasabasında gezip dolaştığı doğayla iç içe olduğu yerlerden bahseder.

“Çocukluğumdan 1” isimli şiirinde:

“Bir delice rüzgâr eserdi
Alıp getirirdi bütün karanlıkları
Yıldız fenerleri bir bir yanardı
Dudaklarımda kaval dolusu türkü
Ellerimde binlerce açılmamış çiçek
Gökyüzüne varırdım

Bir delice rüzgâr eserdi” (SÜ, 2000b: 18) çocukluk günlerinde içinde bulunduğu tabiatla olan ilişkisini anlatır.

Erdem, her iki şiire ait mısralarda tabiat unsurlarına fazlaca yer vermektedir. Gökyüzü, rüzgâr, çayır, çimen, çiçek ve yıldız gibi tabiata ait kavramları kendi

çocukluğuyla özdeşleştirir. Bir şairin esin kaynaklarının başında tabiat gelir. Şair kendi ruh dünyasını bir şekilde ifade etmek ister. Erdem, çocukluk dönemine değindiği şiirlerinde tabiatı seçer. Doğaya ait varlıklarla hatıralarına ulaşır.

Her iki şiirde de ortak olarak geçen yıldız feneri kavramı, şairi çocukluğuna götürmektedir. Erdem, yıldız feneri diyerek gökteki yıldızları fenere benzetmektedir. Fener karanlıkta gözle göremediğimiz şeyleri bize gösterir. Yolumuzu aydınlatır. Şair için fener hayalinden hiç çıkmayan ve özlemini çektiği çocukluk dönemine götüren bir araçtır. Erdem, ne zaman yıldızlara baksa çocukluğuna gider ve içinde huzur bulur.

Erdem'in çocukluğuna dönme arzusunu anlatan şiirlerinde tabiatın içindeki canlılara da yer verir. Şair, Çocukluğumdan Çizgiler 2 şiirinde:

“Sanki serçeydim iğde dalında
Sessizliğine sığındım günün
Neden kağıtlar ağır yürürdü bilemezdim
Destanlar büyürdü de içimde
Diyemezdim” (KO, 1981: 23) serçe kavramını vurgulamaktadır.

Serçe kavramı sözlükte: “Serçegillerden, insanlara yakın yerlerde yaşayan, kışın göçmeyen, koyu boz renkli, ötücü küçük bir kuş” (TDK, 2009: 1733) şeklinde ifade edilmektedir. Diğer bir kaynakta serçe:

“Kuşlar grubundan, öten kuşlar sınıfı ve serçelerin familyasında olan bir gagalı kuş türüdür. Çevrede yaşayan evcil serçeler, sırtı ve kanatları kahverengimsi, karın bölgesi ise gri renklidir. Serçelerin otuza yakın türü bulunur. Küçük ve tunaz yapısı olan, kalınca gagası bulunan küçük bacakları siyaha benzer tüylü kuş türleridir” (www.kuslar.gen.tr, 08.04.2019) şeklinde belirtir.

Erdem, kendisini iğde dalındaki serçeye benzeterek günün sessizliğine karşı gizlenmektedir. Şair, destan kavramıyla zor şartlar altında bulunan Anadolu insanında sevgi, şefkat, merhamet, kahramanlık gibi hâllerin bulunmasından dolayı genelde Anadolu'ya özelde kasabasına dikkat çekmektedir. Şairin Çocukluğumdan 2 şiirinde:

“Bir delice rüzgâr eserdi

Ne, menevşe kanadındaki bulutlar
Ne, yüreğimi dağlayan salkım söğüt
Alıp götürmezdi içimdeki yalnızlığı
Dağlardan ceylan ağıtı toplardım
Serçeler uçardı zamanlı zamansız
Değirmen alabildiğine dönerdi
Kahır yüklü adamlar görürdüm
Kavruk yüzlü kadınlar

Bir delice rüzgâr eserdi” (SÜ, 2000b: 19) destan kavramını benzer anlamda kullanmaktadır. Serçe kavramının geçtiği şiirler, Erdem’in çocukluğunu ve özgürlüğünü temsil etmektedir. Serçelerin özgürlükle ilişkisini: “Serçeler, özgürlüğün, masumiyetin, sevimliliğin kısacası çocuğun ve çocukluğun simgesidirler. Çocuklar ile kuşlar arasında varoluşsal anlamda kurulmaya çalışılan bağlantı, poetik söylemde ifadesini bulur” (Eliuz, 2001: 156) ifade eder. Erdem’in şiirlerinde de bu çocuk-serçe ilişkisi görülmektedir. Serçe kavramı şairin çocukluğudur. Şiirlerinden de anlaşıldığı üzere serçe kuşu tabiat ortamında rahat ve serbestçe dolaşmaktadır. Şair, serçe kuşu gibi kasabasındaki doğal ortamda hür ve özgür bir şekilde hareket eder. Bu yönüyle serçe kavramı aynı zamanda Erdem’i temsil etmektedir.

Erdem, Çocukluğumdan Çizgiler 3 şiirinde:

“Gözyaşını alıp gitmek ne demek
Çocukluğumdan bilirim
Mutluluk kanatlarınızda kaldı tarla kuşları
Bekleyin birazdan gelirim.

Bir delice rüzgâr eserdi” (KO, 1981: 24) mutluluğu tarla kuşlarının kanatlarında bulmaktadır.

Şair, Çocukluğumdan 1 şiirinde:

“Bir delice rüzgâr eserdi

Üveyik kanatlarında uçardı mutluluk

Turnalar alır başını giderdi

Gelen kıştı, soğuktu, kardı

Bitip tükenmeyen sevdalarım vardı

Gül bahçeleri süslerdi düşlerimi

Günlerim ilmik ilmik kilime geçerdi

Bir delice rüzgâr eserdi” (SÜ, 2000b: 18) tarla kuşları kavramı ile üveyik kavramlarının mutluluk getirdiklerini ifade eder. Erdem, tarla kuşları ifadesiyle üveyik kuşundan bahsetmektedir. Çünkü yukarıdaki şiirde her iki kuşta mutluluk getirmektedir. Onun için tarla kuşu Erdem’e göre bir yönüyle üveyiktir. Üveyik kuşunu: “Bir güvercin türü olan üveyiğe yabani güvercin de denilir” (Onay, 1992: 162) şeklinde tanımlar. Üveyik kuşunun görüntüsü hakkında: “Boy olarak kumru veya güvercinde biraz daha küçüktür. Şirin, zarif ve narin bir görünüşü vardır” (www.kuslar.gen.tr, 08.04.2019). Erdem’in çocukluğunu geçirdiği Yeşilyuva Kasabası, orman kenarında etrafı bağ ve bahçelerle çevrili bir yerleşim yeridir.

Üveyik kuşları ve tarla kuşları şairin çocukluğundaki mutluluğu ifade eder. Erdem, bu benzetmelerle çocukluk yıllarında mutlu olduğu günleri dile getirir. Şair, çocukluğuna ait mutlu günleri tabiata ait varlıklarla sembolleştirmektedir.

Çocukluk çağının vazgeçilmez unsuru annedir. Tosun, anne ile çocuk arasındaki ilişkiyi şöyle ifade eder: “Çocukluk günlerinin düşsel dünyaları ve bu günlerde yüceltikleri değerlere geri dönmeyi arzularlar. Bu anlamda çocukluğa dönüş, aynı zamanda alternatif bir dünya arayışıdır. Yalnızlığın ve karamsarlığın beslediği bu duygu, çocukluğun tüm kaygılardan uzak annenin yanında güvenli bir dünya özleyişidir” (Tosun, 2009: 132). Tosun’un da değindiği gibi anne, çocuk için güven ve huzurun sembolüdür.

Erdem, Çocukluğumdan 1 adlı şiirinde:

“Sonra yağmur dökülürdü bulutlardan

Lavanta kokulu evimize koşardım

Annemin sıcak dizinde yatardım

Masal ülkesindeki bütün korkuları

Buruşturup atardım

Yüreğimde iyilik melekleri gezerdi

Bir delice rüzgâr eserdi” (SÜ, 2000b: 18) annesinin sıcaklığında kendisini huzurlu hisseder. Erdem, annesinin sıcak dizinde masallarındaki tüm korkularından kurtulup, huzur bulur. Anne sıcaklığı şair için çocukluk dönemine ait huzurun, rahatlığın ifadesidir.

Erdem, Ana isimli şiirinde:

“Toprak damlı evimizin

Üç yanı sokağa bakardı

Anamın sıcak kucağında

Güneşli dünyalar vardı” (KO, 1981: 25) anne kucağında duyduğu sıcaklığı, huzuru ve güveni dile getirir. Çocukluğundaki evlerinden de bahseder.

Erdem’in Trapez isimli diğer bir şiirinde:

“Serinliğim, yorgunluğudur annemin

Oyuncak çağımın salıncağında uçan

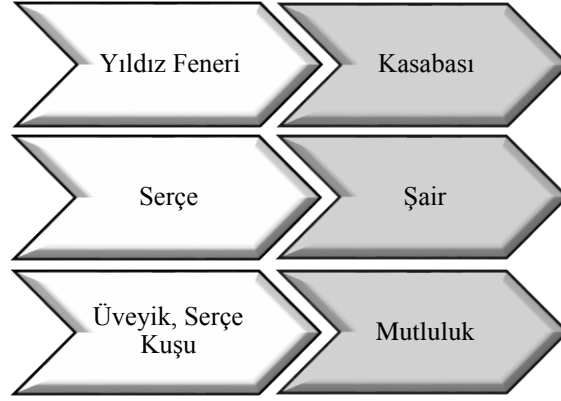
Bağ bozumlarının sarhoşluğunda

Akçıl ninnilere kol açan” (ÇAG, 1962: 10) çocukluk dönemine ait zaman dilimlerinden de bahseder. Annesinin yorgunluğu bile şair için serinlik kaynağıdır.

Oyuncak çağı ve *bağ bozumu* şairin çocukluk hatıralarına girmiş önemli zaman aralıklarıdır. Erdem, bağ bozumu zamanında çocukluğunda oynadığı salıncağı hatırandan çıkaramamış ve şiirinde yer vermiştir.

Şair için çocukluk çağları ayrı bir önem ifade etmektedir. Erdem mutluluğu, huzuru, sevinci, neşeyi kasabasındaki çocukluğunda bulur. Yazar, çocukluk dönemini hatırandan çıkaramamaktadır. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.13: Şairin Çocukluğunu İfade Eden Kavramlar

Erdem'in çocukluğuna dönme isteği çocukluğundan bahsettiği şiirlerinde öne çıkan kavramlarla gösterilmektedir. Şair, çocukluğunu tabiata ait varlıklarla sembolleştirir. Tabiat içindeki her bir kavram Erdem'in çocukluk döneminin parçalarını oluşturmaktadır. Yıldız feneri kavramı, şairin çocukluğunun geçtiği kasabasıdır. Erdem, ne zaman yıldızlara baksa kendini kasabasında bulur. Özlemine çektiği çocukluğuna ulaşır. Diğer bir kavram ise serçedir. Serçe kavramı da şairin kendisidir. Şair, serçe gibi kasabasının kırlarında, dağlarında ve bahçelerinde dilediği gibi gezmektedir. Üveyik ve tarla kuşu kavramları ise şairin çocukluğundaki mutluluğunu ifade etmektedir. Erdem, çocukluğunun özlemine, hasretini ve mutluluğunu şiirlerinde yıldız feneri, serçe, üveyik ve tarla kuşu kavramlarıyla ifade etmektedir. Bu kavramlarla şairin çocukluğuna dönme isteği anlaşılmaktadır.

Şairin çocukluk şiirlerinde öne çıkan diğer bir unsur ise annesi ile çocukluk dönemi arasında kurduğu bağıdır. Anne, çocuğun yetiştirilmesinde rol sahibidir. Çocuk için anne güven kaynağıdır, sığınılacak limandır. Erdem, çocukluk döneminde annesinin sıcak kucağı, sıcak dizi ve onun sayesinde serinlemesi, hatıralarını canlı tutmaktadır. Böylelikle hem tabiatın içindeki kavramlarla hem de anne kavramıyla şair için unutamadığı çocukluğudur. Konuyla ilgili: “Bunun yanı sıra edebiyat metinlerinde de çocuk, gerek bilinçli olarak gerekse bilinçaltının etkisiyle dürüstlük, samimiyet, saflık ve masumiyetin imgesi olarak kullanılır. Yine metinlerin çoğunda çocukluk, gerçek hayatında mutsuz sanatkârın sığındığı düşsel mutluluk limanıdır” (Ulutaş ve Süphandağı, 2013: 1396) der. Erdem de

benzer duygularla çocukluk dönemini şiirlerinde kavramlarla sembolleştirir. Kendi mutluluk limanını oluşturur.

Sonuç olarak tema içerisinde bulunan çocuklara öğütler ile çocukluğa dönme isteği başlıklarını ifade eden çocuk ve çocukluk kavramları genel olarak değerlendirildiğinde şu hususlar ortaya çıkmaktadır. Şairin genel olarak çocuklardan bahsettiği şiirler nasihatlerden oluşmaktadır. Bu öğütleri ışık, sevgi, mevsim ve karanlık kavramlarıyla sembolleştirmektedir. Çocuklar, bilgi ve kültürle ışık olup karanlığı aydınlatacaklardır. Şaire göre, insan sevgisi ile çocuklara ait güzellikler birleşince söz dinlemeyen, zorluk çıkaran mevsimlerin üstesinden gelinir. Erdem, çocukluk kavramını dile getirdiği şiirlerinde kasabasının tabiatına ait unsurlar ile annesine dikkat çekmektedir. Tabiata ait unsurlar *serçe-şairi*, *yıldız feneri-kasabayı* ve *üveyik ile tarla kuşları mutluluğu* temsil etmektedir. Erdem, ne zaman gökyüzüne bakıp yıldız feneri görse aklına kasabası gelir. Şair, serçe gibi kasabasının tabiat ortamında çocuklar gibi hür olarak daldan dala dolaşır. Üveyik kuşunun kanadında ise mutluluk vardır.

4.5. Yalnızlık Teması

Yalnızlık, kişiden kişiye farklılık gösteren öznel bir kavramdır. Birey, içerisinde bulunduğu mekâna, zamana ve kurduğu insan ilişkilerine göre yalnızlık duygusunu farklı boyutlarda yaşayabilir. Bu duygu günümüzde kentleşme, gelir seviyesi, teknoloji, göç ve insan ilişkileri vb. gibi pek çok değişkene bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. İnsan yaşamının her döneminde görülebildiği gibi gün içerisinde kalabalık ortamda bile hissedilebilen bir duygudur. Her kültür ve toplumda görülen bu duygu, modern yaşamın etkisiyle bireylerde artarak devam etmektedir.

Geleneksel hayatın yerini modern yaşama bırakması ile bireylerdeki yalnızlık duygusunda artış görülür. Kentleşme ile başlayan bu süreç, geleneksel yaşamdaki insanî değerlerin zamanla azalıp kaybolmasına sebep olmaktadır. Bireyselleşen ve topluma yabancılaşan kişi, ihtiyaç duyduğu bu insanî duyguları tatmin edemez. Böylelikle insan, yaşadığı topluma karşı güven duygusunu kaybeder. Kendisine ben merkezli yalnız bir dünya kurar.

İnsanın çevresiyle kurduğu etkileşimde güven duygusunun rolü büyüktür. Aile ortamında yaşamak, akrabalık bağları kurmak, arkadaş ve dostlarla bir arada bulunmak, güven duygusuyla ortaya çıkan ilişkilerdir. Birey, kendisini güvende hissetmediği ortamda bulunmak istemez. Kendisini yalnızlığa iter. Bu yönüyle yalnızlık kavramı, güven duygusuyla doğrudan ilişkilidir. Yalnızlık ve güven ilişkisini: “Yalnızlığın ontolojik olarak güven ile bir ilişkisi söz konusudur. Güven düzeyinin artmasına mukabil yalnızlık düzeyinde azalmalar gerçekleşirken, güvenin azalması, beraberinde yalnızlaşma oranında artışın yaşanmasını getirmektedir” (Ulutaş ve Gökçen, 2019: 1823) şeklinde açıklar. İnsan ilişkilerinde güven ve yalnızlık arasında münasebet vardır. Modern yaşamla birlikte güven duygusundaki azalma yalnızlık duygusunu tetiklemektedir. İnsanların topluma karşı yabancılaşmasına sebebiyet verir.

Yalnızlık kavramı, kaynaklarda genellikle olumsuz bir duygu olarak bahsedilmektedir. Yalnızlık, ölçülü yaşandığında insana yararı olan bir duygudur. Yalnızlık duygusu, toplum halinde yaşama duygusu gibi doğal bir ihtiyaçtır. Birey, yalnız kalarak zamanın akışı içerisinde öz benliğini dinlemek ister. Böylelikle bireyselliğini yaşamak ister. Bireyselliğin yaşanmasının istendiği anlar ise yalnızlığın arzu edildiği vakitlerdir. Yalnız kalarak bu duygu tatmin edilir. İnsan, bir süre sonra tekrar ihtiyaç duyduğu sosyal çevreye ve topluma karışır.

Yalnızlık kavramı, sosyal bilimlerin birçok alanına konu olması sebebiyle belirli tek bir tanımı yoktur. Türkçe sözlükte: “Yalnız olma durumu, kimsesizlik” (TDK, 2009: 2118) şeklinde tanımlanır. Yalnızlık kavramı: “Nitelikli ilişkilerden mahrum olma ve ayrı kalmış olmanın acı tecrübesidir” (Kızılgeçit, 2011: 10) der. Yalnızlığı: “Kişiyi acı ve sıkıntı veren, kişinin psikolojik, fiziksel ve sosyal bütünlüğüne karşı oluşan bir tehlikedir” (Kozaklı, 2006: 17) şeklinde tanımlar. Tanımlardan da anlaşılacağı üzere kişinin yalnızlık duygusuna sebebiyet veren sosyal ve duygusal ilişkiler arasında kurduğu bağıdır. İnsanlar arasındaki iletişime göre bireylerde yalnızlık duygusu görülmektedir.

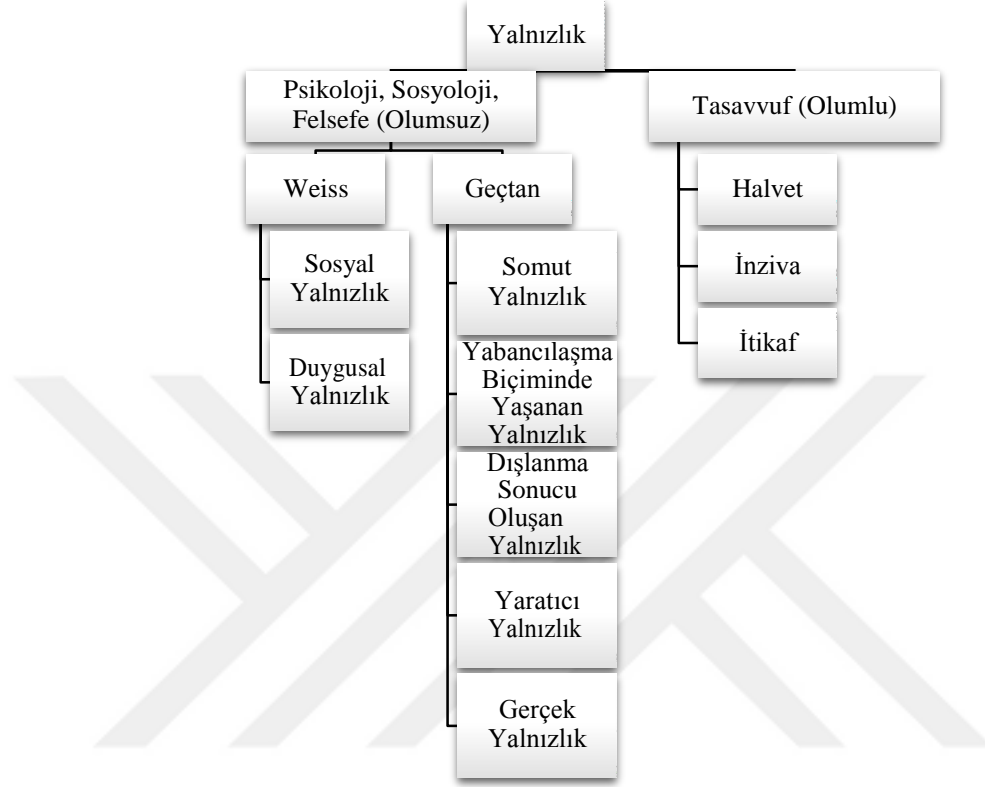
Yalnızlık, tanımlardan da anlaşılacağı üzere öznel bir kavramdır. Yalnızlık kavramı, psikoloji, sosyoloji ve felsefenin inceleme alanına girmesi nedeniyle sosyal psikologlar bu konuyu birçok alt başlık, tür ve sınıfta değerlendirmektedir.

Yalnızlık kavramını: “Bir başına kalmaktan kaynaklanan somut yalnızlık, yaşadığı toplumla bütünleşememekten doğan yabancılaşma biçiminde yaşanan yalnızlık, dışlanma sonucu oluşan yalnızlık, yaratıcı yalnızlık ve insanın kendini anlaşılmamış ve kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık” (Geçtan, 2009: 106) olmak üzere beşe ayırır. Weiss ise: “Duygusal yalnızlık ve sosyal yalnızlık” (Weiss: 1982: 76) olarak iki aşamada değerlendirir. Alan uzmanları yalnızlık kavramını bilimsel çalışmalarda ortaya çıkan veri ve değişkenlere göre irdeleyip sınıflandırmıştır. Yalnızlık kavramı, tasavvufta insanın manevi yönüyle açıklanmaktadır. Bu duygu, yaratıcıyla baş başa olma isteği ile ortaya çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak: “Çünkü insanın hayatının amacına ulaşması, kendini tanıması ve yaratıcı ile bağımlı kuvvetlendirmesi için zaman zaman tercih edilmiş bir yalnızlık söz konusudur” (Dinç ve Coşkun, 2015: 527) der. Yalnızlık duygusu, sonsuz olan yaratıcıya duyulan muhabbetin derecesine göre bireyde farklı yalnızlık hâlleriyle görülebilmektedir. Tasavvufî açıdan değerlendirildiğinde ise olumlu yönleri olan bir kavramdır. Tasavvufî yönden yalnızlık kavramı: “Yalnızlık, modern psikolojide pek çok kuram tarafından farklı olarak ele alınmakla birlikte psikolojik bir kavram olarak “olumsuz” bir anlamda işlenmiştir. Bu yaklaşıma karşı tasavvufta ise bir eğitim aracı olarak tecrübe edilmiş ve farklı nitelikte uygulanmıştır” (Kızılgöçer, 2012: 131) şeklinde ifade eder. Yalnızlık duygusu olumsuz ve negatif bir kavram olarak ele alınmaktadır. Tasavvufta ise bireyin iç âlemini eğiten bir araç olarak ifade edilmektedir. Bireyin tasavvufî açıdan yalnızlığını halvet kavramıyla: “Tarikata giren müridin belirli bir zaman sonra şeyhinin emriyle insanlardan uzaklaşarak çilehane veya halvethane denilen özel yerlerde inziva hayatı yaşamasıdır” (Yılmaz, 2004: 197) şeklinde açıklar. Tasavvufî açıdan yalnızlık kavramı, bireyin nefis mücadelesinde sonsuz olan zatın varlığını hatırlaması ve kendisini dünyadaki varlıklardan tecrit etme süreci olarak düşünülmektedir. Bir diğer yönüyle de tasavvufî kaynaklarda inziva kavramıyla da ifade edilmektedir. Bu süreçteki yalnızlık bireyin olgunlaşmasına sebep olmaktadır. Bu yönüyle olumlu ve yararlı olarak değerlendirilmektedir. Peygamberimizin ramazan ayında yaptığı ibadetlerden birisi de itikaf bulunur. İtikaf hakkında: “İtikafın gayesi; dünyayla ilişkileri minimum düzeye indirerek kişinin kendisiyle baş başa kalması” (Karakaş, 2019: 1) şeklinde açıklar. İtikaf sadece ramazan ayına özel bir ibadettir. Bu açıdan kişinin tercihiyle ilgili bir süreçtir.

Yalnızlık kavramı, psikolojik, sosyolojik, felsefik ve dinî açıdan değerlendirildiğinde aşağıdaki kavramlarla somutlaştırılabilir.

Şekil 4.14: Yalnızlık Kavramı

Yalnızlık, bireysel yönlü bir kavram olmasından dolayı pek çok alanda farklı durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Bu sebeple yalnızlık kavramının kapsamı edebiyat ve sanatla sınırlandırılacaktır.

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'ndaki birçok yazar, yalnızlık kavramını romanlarda ve şiirlerde dile getirir. Kerim Aydın Erdem'de yalnızlık kavramına şiirlerinde yer vermiştir. Erdem, hissettiği yalnızlık duygusunu şiirlerini kurduğu kelime dünyası ile dile getirir. Erdem'in yalnızlık teması içeren şiirleri yalnızlık-zaman-sevgili ilişkisi ile yalnızlık-mekân-sevgili ilişkisi başlıkları altında incelenmiştir. Bu başlıklarda yalnızlık temasının irdelenmesi ile şairin yalnızlık kavramına dair kelime dünyası ortaya konmaya çalışılmıştır.

4.5.1. Yalnızlık-Zaman-Sevgili İlişkisi

Kerim Aydın Erdem'in pek çok şiirinde yalnızlık kavramını dile getirmektedir. Bu şiirlerden hareketle şairin yalnızlık duygusunu ifade ettiği kelime dünyası anlaşılmalı çalışılmaktadır. Yalnızlık kavramı, zaman ilişkisi yönünden irdelendiğinde yazarın şiirlerinde gece kavramıyla karşılaşılmaktadır. Şair, yalnızlığını hissettiği gecelerde sevgilinin yanında olmasını ister. Sevgiliye özlem duyar. Gecelerde gelen karanlık önce yalnızlığı, sonra türküler söylediği sevgiliyi hatırlatır. Erdem, yıldızlarla dertleşir. Telefon direğine bağlı aydınlık ile yalnızlığını paylaşır. Yalnızlığını unutmaya çalışır.

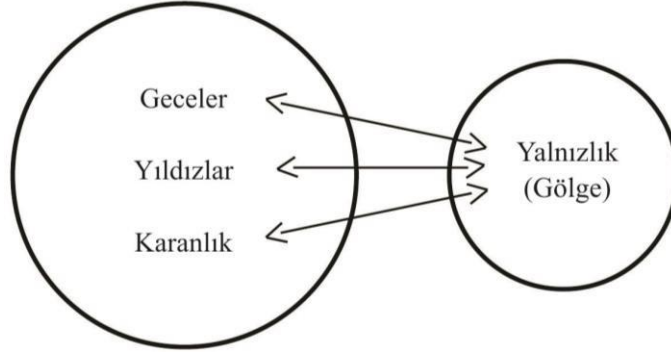
Şairde yalnızlık duygusu gece vakti ortaya çıkar. Şair, Geceler isimli şiirinde:

“Anlamı kalmıyor gecelerin
Daha yıldızlar pencereme düşmeden
Daha kapımı yumruklamadan karanlıklar
Duyuyorum ayak sesini ağrının yalnızlığın
Gölgem yine bildiğince dolanıyor duvarlarda

Anlamı kalmıyor gecelerin” (ÇAG, 1962: 24) yalnızlığını dile getirmektedir. Erdem, gece vaktinin gelmesiyle yalnızlığını hatırlar. Gün kararmadan yıldızlar tam gözükmeyen yalnızlığın ayak sesini duyar. Şairin gölgesi yaşadığı yalnızlığı temsil eder. Gecenin gelmesi ile yazarın gölgesi duvarlarda görülmeye başlar. Şair, yalnızlığını gece boyunca yaşar.

Geceler şiirinde zaman-yalnızlık ilişkisi görülmektedir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.15: Geceler Şiirindeki Yalnızlık-Zaman İlişkisi

Erdem, Karanlığın Ucunda şiirinde:

“Şimdi ne söylesem boş

Karanlıktayım, yalnızım

Ardıma baksam kimseler yok

Aha sen yoksun

Oysa bir türkü tutturmuştum

İnceden, sessiz

Anlamıyorsun” (KO, 1981: 34) benzer duyguları yaşar. Şair, gece vakti ortaya çıkan karanlıkla yalnızlığını hatırlar. Erdem, yalnızlık duygusunu karanlıkta hisseder. Yalnızlık hâlini geceyle gelen karanlıkla ifade eder. Şair, bu karanlık gecede yapayalnızdır. Kimsesizdir. Ayrıca yalnızlığında yanında olmasını istediği sevgiliyi bulamaz. Yazarın gece vakti dilinden düşürmediği türküde sevgili hep vardır. Sevgili türküyle verilen mesajı anlamamıştır. Bu yüzden insanlar uyusa bile karanlıklar uyumaz. Böylece şairin yalnızlığı gece boyu devam eder.

Erdem, yalnızlık kavramını dile getirdiği bir diğer şiiri olan Gecelerden Gelen manzumesinde:

“İnce düşünceler yokluğundan başladı

Korkulu yalnızlık dolandı gergeflerinde

Gelincik getirdim kucak dolusu görmedin

Maviye boyanmış türküler okudum duymadın

Gecelerde konuştuğum oldu yıldızlarla

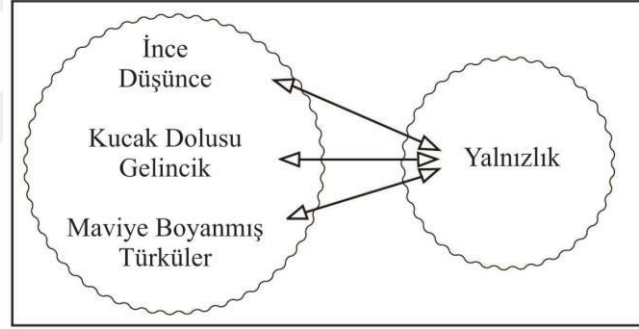
Şimdi sen oturdun yüreğime, yüreğim dayan

Gecelerde yalnız bırakma gönül hançerim

Bir tek ölüm kaldı, omuzlarıma oturmayan” (ÇAG, 1962: 25) sevgilisine duygularını bir gece vakti anlatır. Şair, sevgilinin yanında olmasını ister. Yalnızlığını sevgiliyle paylaşmak ister. Sevgili için gelincikler toplar, türküler söyler fakat karşılık bulamaz. Şair, hayal kırıklığına uğrar. Erdem, şiirde: “Bir tek ölüm kaldı, omuzlarıma oturmayan” (ÇAG, 1962: 25) diyerek sevgiliye sitem etmektedir. Şair, yalnızlığını gece vakti yıldızlarla paylaşır.

Gecelerden Gelen şiirinde yalnızlık-sevgili-zaman ilişkisi görülmektedir. Şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.16: Gecelerden Gelen Şiirin Yalnızlık-Sevgili İlişkisi

Erdem’in yalnızlık kavramından bahsettiği bir başka manzumesi de Yalnızlık Düzü şiiridir. Şair:

“Küçücük ellerinden kopmuşum, kopar gibi yaz’dan

Ey türkü türkü arayıp, türkülerde bulamadığım

Yağmur yağmış inceden, ben sana yağmışım

Sözüm geçmemiş günün amansız akışına

Bir yalnızlık düzüdür, büyümüş yorgun, çaresiz

Umutlarım uzanmış maviden yeşile” (SÜ, 2000b: 87) sevgiliden kopup gitmesiyle yaşadığı yalnızlığa değinmektedir. Şair, yaz mevsimini çok sevmektedir. Sevgilisinden ayrılırken ki duyduğu üzüntüyü sevdiği yaz mevsiminden ayrılmakla eş görür. Erdem, sevgiliyle yazı yaşar. Sevgiliden

ayrılmak şaire zor gelir. Şair, sevgiliyi türkülerde arar bulamaz. Sözüne güne dinlemez. Erdem'in umutları hâlâ diridir. Sevgiliden ayrı kalmaktan dolayı yaşadığı yalnızlık büyümüştür. Yalnızlığın uzaması şairi yormuş ve çaresiz hâle getirmiştir.

Erdem, Lâmba Konuşuyor isimli şiirinde:

“Kimse terk edilmiş gönlümün farkında değil.

Beni ancak telefon direği anlar

Işığım sizin için yayılır kaldırımlara

Sevdiğim insanlar.

Tek başımayım koca evrende

Bir hayır sahibi geçirdi başıma çinko tası

Hayatım karanlıkları eritmekle geçecek

Ben gece lambası” (ÇAG, 1962: 29) gece lâmbasını kişileştirerek kendi yalnızlığına dikkat çekmektedir. Erdem, gece lâmbasını kişileştirerek kendi yalnızlığını ifade eder. Şair, kimse yalnızlığının farkında olmadığını, sadece yakınındaki telefon direğinin onu anladığını söyler. Şair, telefon direğinin kendisini ne kadar anladığını söylese de aslında yalnızdır. Erdem, sevdiği insanlar için etrafı aydınlattığını değinir. Gece lâmbasının görevi karanlıkları aydınlatmaktır. Erdem, sevdiği insanlara ışık olurken bir taraftan da kendisini koca evrende tek başına hisseder.

Yazarda yalnızlık duygusu gece vakti görülmektedir. Gecenin gelmesiyle birlikte ortaya çıkan karanlık, gölge ve yıldızlar şairin kelime dünyasındaki yalnızlığı hatırlatan kavramlardır. Erdem, yalnızlık duygusunu yaşamaya başlamasıyla birlikte sevgilisi hatırına gelir. Yazar, sevgilinin yanında olmasını ister. Sevgili için söylediği türküler zihninde canlanır. Bir türlü sevgili şairin söylediği türkülerde yoktur. Erdem de yıldızlarla dertleşir. Hâlimden telefon direğinin anladığını söyler. Şairde yalnızlık duygusu gün ağarınca kadar devam eder.

4.5.2. Yalnızlık-Mekân-Sevgili İlişkisi

Kerim Aydın Erdem, yalnızlık kavramını ifade ettiği şiirlerinin bir bölümünde mekân-sevgili ilişkisi görülür. Şair, yalnızlığını dört-duvar kavramıyla dile getirir. Yalnızlık duygusunu, dört-duvar arasında sıkışıp kalmasıyla ifade eder. Erdem, şiirlerinde iri caddelerden ve kocaman evlerden bahseder. Böylelikle şairin şehir hayatı sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Şair, şehir hayatı içerisinde kendini dört-duvar arasında hisseder. Şairde yalnızlık duygusunun dışavurumları şiirlerindeki kavramlarla ortaya çıkar. Bazen de aşktan kaçış yalnızlığı getirmektedir.

Erdem, Bir Başıma isimli şiirinde:

I

“Ağaçlar güne durmadan

Daha seher yeli esmeden

Ben Eyfel’de olurum bir başıma

Mirabo Köprüsü’nde dururum

Seine Nehri’nde gemiler yüzer

Sevdalılar geçer yanımdan

Kimi Singapur’dan kimi Malezya’dan

Kimi Tayvan’dan

Ben Eyfel’de olurum bir başıma

Varabilsem sonsuzluğuna gökyüzünün

Uzanabilsem şöyle

Seni arar bulurum” (SÜ, 2000b: 8) yalnızlık-mekân-sevgili ilişkisinden söz eder. Şair, Eyfel’de bile tek başına olduğunu dile getirir. Anlaşılacağı üzere şair sevgilinin varlığına ihtiyaç duymaktadır. Şiirin devam eden bölümlerinde de aynı duygu hâkimdir.

Erdem, Denizli Mektupları şiirinde:

“Çatalçeşme durağında bekleyeceğim

Hikâyemin kahramanı siz

Atalar sokağına çekip gideceğim

Gelmiyecekseniz” (ÇAG, 1962: 22) sevgiliyle karşılaşmayı arzu eder. Beklediği sevgili bir türlü Çatalçeşme durağına gelmez. Sevgili Çatalçeşme durağında bekler. Sevgilinin gelmemesi şairi üzer. Şair, Atalar sokağına giderek sevgiliyle karşılaşma mekânında ayrılır. Erdem’de görülen bu kaçış beraberinde yalnızlık duygusunu ortaya çıkaran diğer bir etkidir.

Erdem’in Yeryüzünün isimli şiirinde:

“Şu senin saçların yel midir nedir

Nereye dokunsam savrulur

Çıkar gelir yorgun türkülerden

Dünyasını uykuyu gezercesine anlatır

Onu tanıyorsa aynalar taraklar

Beni de şu yeryüzünün

Bütün yalnızlığı tanır” (DD, 1968: 14) yaşadığı yalnızlık duygusunu ifade ettiği bir başka şiiridir. Şair, ne kadar yalnız olduğunu dile getirir. Erdem, kendi iç dünyasında yaşadığı yalnızlığı anlatmaktadır.

Kerim Aydın Erdem, Sonuç isimli şiirinde:

“Durma, var-git kırlangıcım, var-git

Karanlık ortamların kötü yerlerindiyim

İri caddelerde yürüyen çılgınlık

Kocaman evlerde renklenmiş gür kahkaha

Sen misin diyemiyor uykularıma

Sen misin diyemiyorsa uykularıma

Ölümsüz ölümlerde yitiyorum demektir

Oysa, mutluluğum büyüyor, seni yaşadığım zaman

Seni aldığım zaman yorgun köprülerde

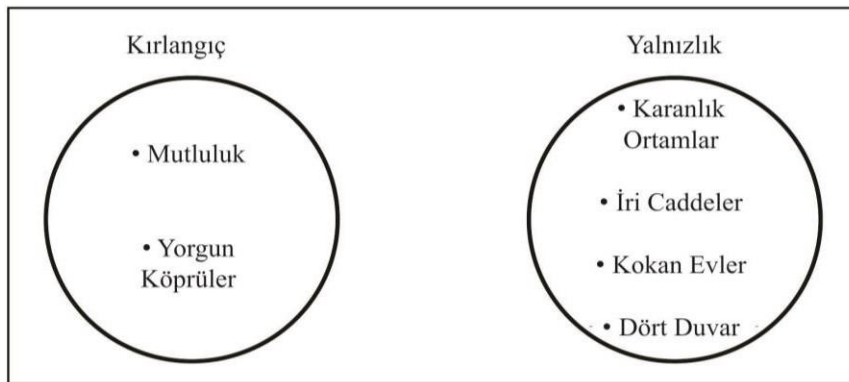

Dört-duvar yalnızlığımı biliyorsan

Gelirim kırlangıcım, var-git” (SÜ, 2000b: 92) içerisinde yalnızlık yaşadığı mekânlardan haber verir. Şair, kırlangıcın bu ortamlardan etkilenmemesi için geldiği yerlere geri dönmesini ister. Yalnızlık ile kırlangıç arasında bir bağ kurar. Şaire mutluluğu kırlangıç getirir. Kırlangıç, göçmen bir kuştur. Kırlangıç, yaşadığı yerlerden şair için göç edip gelir. Erdem, kırlangıcın gelmesi ile yalnızlıktan kurtulmuş olur. Şiirden Erdem’in şehirde yaşadığı anlaşılmaktadır. Şair, kırlangıcın böyle bir ortamda yaşayamayacağını bilir ve geldiği yere geri dönmesini ister. Kırlangıcı yorgun köprüde bulacağını bilmesi şairin içini rahatlatmaktadır. Erdem, bir yönüyle kırlangıç kavramıyla köyüne duyduğu özlemi de dile getirmektedir. Şair, büyük şehirlerdeki hayattan memnun değildir. Bu nedenle kırlangıcın geldiği yerlere geri dönmesini ister. Kırlangıç ile şairde yalnızlıktan kaçış görülür. Kırlangıç hakkında: “Şefkat uyandıran görünüşleri ve insan özünden yuva yapma ustalıkları ile” (Zariç, 2011: 103) bahseder. Şair, kırlangıç kavramıyla hatıralarını yaşar, mutlu olur ve yalnızlığını unutmaz. Şairin yalnızlığını yaşadığı yer dört duvar arasındır. Erdem, dört duvar arasında yalnız bir hâldeyken bile kırlangıcı düşünür.

Erdem, Sonuç şiirinde yalnızlık-mekân ilişkisi içerisindeki şairin kavram dünyası aşağıdaki görselle somutlaştırılabilir.

Şekil 4.17: Sonuç Şiirindeki Yalnızlık-Mekân İlişkisi

Bu şiirde kırlangıç mutluluğu temsil etmektedir. Erdem’in mutlu olduğu yıllar çocukluk dönemidir. Kırlangıç, şairi çocukluk hatıralarına götürmek ister. Kırlangıç Erdem’i karanlıktan, iri caddelerden, kokan evlerden ve dört duvardan

kurtarır. Erdem, kırlangıca geldiği yerlere geri dönmesini ve kendisinin de oralara geleceğini söyler.

Sonuç olarak Erdem'in yalnızlık temalı şiirleri incelendiğinde gece, gölge, karanlık, yıldızlar, dört duvar ve kırlangıç kavramları ön plana çıkmaktadır. Şair, gecelerle gelen yalnızlığını karanlık ve dört duvar içerisinde yaşamaktadır. Erdem, yalnızlık duygusunu yaşarken aklına sevgilisi gelir. Şair, sevgilinin yanında olmasını ister. Sevgili için söylediği türkülerde bir türlü onu bulamaz. Gün ağarınca kadar yalnızlığını yıldızlarla ve telefon direğiyle paylaşır. Kendisini teselli eder. Kırlangıç mutluluğu temsil eder. Kırlangıç, şairi anılarda mutlu olduğu yer olan kasabasındaki çocukluğuna götürmek ister. Kırlangıç, bu yönüyle yazarı yalnızlık duygusundan kurtarmaya çalışır.

Erdem'in yalnızlık kavramını dile getirdiği kelimelerden hareketle yazarda birkaç boyutta yalnızlık görülür. Yazarda tasavvufî anlamda bir yalnızlık görülmez. Modern yaşamla ortaya çıkan yapayalnız olma hissi şeklinde görülür. Erdem, gece vaktinde dört duvar arasında kendi kendine kalmaz. Karanlıkta yapayalnız olduğunu bilen yazar sevgilinin yanında olmasını ve yalnızlığının bitmesini ister. Bu hasret ve özlem şairin yalnızlık duygusunu hissetmesine neden olur.

Erdem'de görülen bir diğer yalnızlık türü ise sevgili ile karşılaşmadığındaki ortaya çıkan ruh halidir. Sevgiliyle karşılaşmayı umut eden yazar bir türlü onu göremez. Sevgiliyi görme umudunu yitiren şair duraktan ayrılarak Atalar Sokağına gider. Burası şairin kaçış sonrası yalnızlık duygusunu yaşadığı mekândır.

SONUÇ

Kerim Aydın Erdem, edebiyatımızda şair kimliğiyle öne çıksa da hikâye ve masal türünde de eserler veren çok yönlü bir yazardır. Şiirinin kaynağı halk edebiyatıdır. Şair, halkın gelenek ve göreneklerine bağlı bir anlayışla ve modern edebiyattan beslenerek şiirlerini yazmıştır.

Şairin şiirlerini incelediğimde samimi, gelecekte ümitli, ilim ve irfana inanan, kendisiyle barışık, mütevazi, millî ve manevi duygularla dolu olduğunu tespit ettim.

Kerim Aydın Erdem, şiirlerinde aşk, sevgi, memleket, yalnızlık, çocuk ve Atatürk temalarına yoğun bir şekilde yer vermiştir. Şiirlerinin ana teması memleketidir. Memleketi işlediği şiirlerinde başta Anadolu coğrafyası olmak üzere İstanbul, Bodrum gibi Türkiye'nin tarihî ve doğal güzelliklerini ve Anadolu insanının özverisini anlatırken Türkiye sevdası çerçevesinden ayrılmaz.

Sanatçının memleket şiirlerinde dile getirdiği yerler Denizli, Pamukkale ve doğduğu kasaba Yeşilyuva'dır. Pamukkale, şairin çocuk ve aşk temalarına doğrudan ya da dolaylı olarak esin kaynağı olmuştur.

Türkiye'nin siyasi ve sosyal hareketliliğinin yaşandığı yıllarda kalem oynatan bir şair olarak şiirlerinde daima ümit vardır. Çocuklara ithaf ettiği şiirlerinde vatan ve millet sevgisini aşlamaya çalışır. Yazar, şiirlerinde millî ve manevi duyguları didaktik bir tarzda işler. Çocukların ilim ve irfan yoluyla karanlıktan aydınlığa çıkılabileceğini ifade eder. En büyük umudu çocuklardır. Şair, çocukların sevgi ile zorlukları aşabileceklerine inanmaktadır.

Erdem, kendi çocukluğundan bahsettiği şiirlerinde mutluluğu kasabasının tabiatında ve annesinin sıcaklığında arar. Şair, bu şiirlerinde tabiata ait unsurlara oldukça fazla yer verir. Tabiat ait kelimelerle kurduğu kelime dünyasını çocukluk kavramıyla bütünleştirmektedir.

Şairin şiirlerinde görülen aşk beşerî aşktır. Erdem, beşerî aşk ile yazdığı şiirlerini aşk-tabiat ve aşk-mekân ilişkisi içerisinde işler. Yazar, aşk-tabiat ilişkisi içerisinde tabiata ait varlıklarla sevgiliyi ve aşkı simgeleştirmektedir. Aşk-mekân

ilişkisi içerisinde dile getirdiği şiirlerinde ise Denizli'nin mahalle, cadde ve durakları sevgiliyi görme, karşılaşma ya da sevgiliden kaçış mekânlarıdır. Erdem'in aşkları genellikle tek taraflıdır. Şair, şiirlerinde sevgiliye duyduğu aşkın büyüklüğünden bahseder. Yazar, daha çok aşka ihtiyaç duymaktadır. Erdem aşk temalı şiirlerinde sevgilinin hislerine yer vermez.

Erdem, Atatürk temalı şiirlerinde önder anlamına gelen liderlik kavramına da yer verir. Şair, bu şiirlerinde Atatürk'e duyduğu sevgiyi hasret ve özlem duygularıyla dile getirir. Milli Mücadele dönemi yıllarını anlattığı savaş şiirlerinde bağımsızlık, özgürlük, barış ve yedi düvel öne çıkan kavramlardır. Şair, Kurtuluş Savaşı'nda sadece düşmanla değil yoklukla da savaştıklarının altını çizer. Düşmana karşı kazanılan zaferi tarih bilinciyle milli ve manevi değerlerle işler. Yazar, savaş yıllarını işlediği şiirlerinde Atatürk'ün askerî liderlik yönüne de değinmektedir.

Yazarın şiirlerinde yalnızlık teması zaman ve mekân ilişkisiyle görülmektedir. Yalnızlık, zaman kavramı içerisinde geceleyin ve karanlıkta görülür. Şair, gecelerle gelen yalnızlıkta sevgilinin yanında olmasını ister. Yazarın, sevgili için söylediği türküler bir türlü yalnızlığını gidermez. Şairin mekân içerisinde yaşadığı yalnızlıkta ise; dört duvar, iri caddeler ve kocaman evler öne çıkar. Erdem'in yalnızlık teması şiirlerinde birkaç şekilde görülür: Modern yaşamla ortaya çıkan yapayalnız olma hissi şairde vardır. Şair, sevgiliyle karşılaşmadığında yaşadığı kaçışlarında yalnızlık hâli ortaya çıkmaktadır.

Şairin dört şiir kitabındaki şiirleri incelendiğinde ayrılık ve ölüm temalı şiirler adet itibariyle az sayıda olduğundan ayrıca ele alma ihtiyacı duyulmadı.

Erdem, kırsal kesimde doğmuş ve çocukluk yıllarını kasabası Yeşilyuva'da geçirmiştir. Sanatçının dört şiir kitabındaki şiirleri bu açıdan incelendiğinde "yayan yapıldak" ifadesi dışında yerel anlatım biçimleriyle karşılaşmaz.

Sonuç olarak, Kerim Aydın Erdem'in edebî anlayışı hakkında kaynaklarda yeterli bilgiler, açıklamalar bulunmamaktadır. Şiirlerinin incelenmesiyle edebiyat anlayışı tespit edildi. Özellikle kullandığı dil, halk edebiyatı unsurlarından yararlanması, modern edebiyattan beslenmesi ile birlikte ele aldığı konu ve kavram dünyası onun eserlerinde Hisarcılar ile ortak özellikler görülmektedir.

Hisar dergisi Ankara'da çıkarılır; Kerim Aydın Erdem de edebiyat dünyasına Ankara'da girer, Hisar'da Şiirleri yayınlanır. Bu ortamda eserlerini oluşturan Őairimizin poetikasının da Hisar grubuna uygun olduğu grŐune varılır.

KAYNAKÇA

- Acar, A. Zafer (2013); "Farklı Örgüt Kültürü Tipleri ve Liderlik Tarzları ile Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişki: Lojistik İşletmelerinde Bir Araştırma," *İşletme Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2, Cilt 5, s. 5-31.
- Akbulut, Hasan ve Ruken Akar Vural (2012); "Çocukluğun Anımsanışı: Masumiyet Arayışında Uzak/ Yakın Geçmiş Nostaljisi," *Milli Folklor*, Sayı 95, s. 249-262.
- Akçalı, Berrin (2013); "Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesi Atasözlerindeki İyi, Kötü Kavramlarının Karşılaştırmalı Biçimde İncelenmesi," *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 9, s. 403-428.
- Akgül, Hanife (2016); "Yalnızlık Duygusu ve Ölçümü," *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 9, s. 273-289.
- Akın, Hüsrev (2009); "Milli Edebiyat Dönemi Romanlarında Çocuk Eğitimi," *Turkish Studies*, Cilt 4, Sayı 8, s. 427-441.
- Aksan, Doğan (1971); *Anlambilim ve Türk Anlambilim*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- Aksoy, İlhan (2011); "Türklerde Aile ve Çocuk Eğitimi," *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 4, Sayı 16, s. 11-19.
- Akşehirli, Soner (2011); "Çocuksu Duyarlılık" Kavramı Bağlamında Reşat Nuri Güntekin'in Gamsızın Ölümü Hikâyesi," *Turkish Studies*, Cilt 6, Sayı 3, s. 439-466.
- Akyol, Gizem (2005); "*Cahit Külebi ve Yavuz Bülent Bâkiler'in Şiirlerinde Anadolu ve Anadolu İnsanı*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Alkın, M. Cengiz (2006); "*Liderlik Özellik Ve Davranışlarının Belirlenmesi Ve Konuyla İlgili Olarak Yapılan Bir Araştırma*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Apaydın, Özden (2013); "Ahmet Haşım'ın Poetikasına Göre "Vuzuh"un Mahiyeti ve Değeri," *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 1, s. 747-754.
- Arbatlı, M. Said ve Ali Erol (2011); "Kaysın Kuliye'ın Şiirlerinde Vatan Kavramı," *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı 31, s. 69-79.
- Arda, Zuhâl (2015); "Aşk Estetiği Ve Resim," *İdil Dergisi*, Cilt 4, Sayı 16, s. 81-106.
- Arıcan, Osman (2007); "*Süyünbay Erâliyev'in Şiirlerinde Kelime Dünyası*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bişkek.

- Arıcan, Osman (2013); “Çağdaş Kırgız Şiirinin Stilistik Hususiyetleri Üzerine,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 4, s. 193-199.
- Aslan, Bahtiyar (2013); “Elhân-ı Şitâ’dan Kar Sesi’ne Modern Türk Şiirinde “Kar”,” *Acta Turcica*, Sayı 1, s. 1-16.
- Asutay, Hikmet (2013); “Çocuk Yazınının Fantastik Dünyası: Masallar,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 13, s. 265-278.
- Atak, Hasan ve Nuray Taştan (2012); “Romantik İlişkiler ve Aşk,” *Psikiyatri’de Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, Cilt 4, Sayı 4, s. 520-546.
- Aydemir, Mustafa (2014); “Ceyhun Atuf Kansu’nun Şiir Sanatı ve Şiirinde Çocuk,” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 51, s. 211-228.
- Aydın, Ayhan (2008); *Sınıf Yönetimi*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Aydoğan, Bedri (2010); “Mehmet Emin Yurdakul’un Çocuk Şiirleri,” *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, s. 120-146.
- Aymaz, Göksel (2007); “Sanatsal Üretimin Toplumsal Oluşumu –Nâzım Hikmet’in “Memleketimden İnsan Manzaraları” Örneği–” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aytaş, Gıyasettin (2005); “Yahya Akengin’in Şiirlerinde Fikir Unsurları,” *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 1, s. 275-283.
- Bakan, İsmail ve Tuba Büyükbeşe (2010); “Liderlik “Türleri” ve “Güç Kaynakları”na İlişkin Mevcut-Gelecek Durum Karşılaştırması: Eğitim Kurumu Yöneticilerinin Algılarına Dayalı Bir Alan Araştırması,” *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 2, s. 73-84.
- Bars, Mehmet Emin (2014); “Âşık Garip Hikâyesinde Aşk-Âşık-Sevgili,” *International Journal Of Language Academy*, Cilt 2, Sayı 3, s. 337-350.
- Baş, Bayram (2011); “Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler,” *TÜBAR*, Sayı XXIX, s. 27-61.
- Bayrak, Özcan ve Necla Dağ (2013); ““Şaşırdım Kaldım İşte” Şiirinde Aşk Teminin Çözümlemesi,” *The Journal of Academic Social Science Studies*, Cilt 6, Sayı 3, s. 1009-1020.
- Bayraktar, Nesrin (2005); “Kavram ve Anlam Boyutunda Türkçede Kara ve Siyah,” *Uluslararası IV. Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu Bildirileri*, 17-19 Haziran, Çanakkale, s. 157-168.
- Bayram, Yavuz (2007); “Klasik Türk Şiirinde Duyguların Dili: Çiçekler,” *Turkish Studies*, Cilt 2, Sayı 4, s. 209-219.

- Bilgic, Kadir İnan (2013); “*Elif Şafak’ın Romanlarında Aşk Teması,*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Biray, Nergis (2013); “Terim Dünyamızda Yılan: Kavram, Anlam ve Yapı Bakımından,” *Avrasya Terim Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 95-113.
- Bora, Songül Öztürk (2002); *Kerim Aydın Erdem’in Hayatı ve Şiirleri*, Günce Yayıncılık, Ankara.
- Börekçi, Muhsine (2006); “Atatürk – Dil ve Kültür,” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 31, s. 15-21.
- Bulduker, Gülten (2011); “Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin’in Şiirlerinde “Aşk ve Tabiat” Anlayışı,” *Uluslararası Hakemli Akademik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 376-387.
- Bulut, Ali (1991); “Türk Şiirinde En Çarpıcı Değişmeyi Yapan Garip Akımına İlk Sistemli Tepki: Hisarcılar,” *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, s. 5-23.
- Canbolat, Serhat Gökhan (2016); “*Yöneticilerin Liderlik Tarzlarına İlişkin Çalışan Alguları, ÇEDAŞ Grup Şirketleri Örneği (Çorumgaz, Sürmeligaz, Kargaz),*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Ceran, Dilek ve Emel Canpolat (2013); “İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Atatürk Teması Metinlerinin Değerlendirilmesi,” *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 21, Özel Sayı, s. 1399-1418.
- Coşkun, Menderes (2011); “Klasik Türk Şairinin Poetikası Üzerine,” *Bilig*, Sayı 56, s. 57-80.
- Çalık, Hakan (2015); “Memleket Kavramının Modern Türk Şiirine Yansıyan Yüzü: “Dicle,”” *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s. 76-90.
- Çalışkan, Adem (2010); “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirine Teorik Bir Yaklaşım (1923-1960),” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3, Sayı 10, s. 140-199.
- Çankaya, Erol (2013); “Köy Edebiyatı ve Türk Edebiyatında Köye “İçerden” Bakış Doğuşu, Etkileri, Sonuçları,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 4, s. 473-488.
- Çelik, Reyhan (2009); “20.yüzyılın İkinci Yarısında Rus Edebiyatı ve Türk Edebiyatında Köye Yaklaşım,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 4, s. 791-803.
- Çetin, Nurullah (2009); “Çağdaş Türk Şiirinde Gelenekten Yararlanma Meselesine Kavramsal Bir Çerçeve Denemesi,” *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Sayı 1, s. 9-32.

- Çetişli, İsmail (2007); *Geçmişten Günümüze Denizli Dergisi*, Cafer Sadık Abaloğlu Eğitim ve Kültür Vakfı, Sayı 15, s. 22-25.
- Çetişli, İsmail (2010); *Metin Tahlillerine Giriş 1*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Çetişli, İsmail (2014); *Şiir Dünyamız*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Çevik, Mehmet (2008); “Türkiye’de Batı Masalları ve Çocuklarımız,” *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, Sayı 3, s. 115-131.
- Çınarlı, Mehmet (1925); “Mehmet Çınarlı’nın Biyografisi,” <http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=1580>, (Erişim Tarihi: 02.04.2019).
- Çonoğlu, Salim (2008); “Şiirin Gemileri: Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Gemi,” *Türkbilig*, Sayı 16, s. 24-39.
- Dağtaş, Abdullah (2012); “Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Yazma Tekniğinin Öğrencilerin Yazma Becerilerine Etkileri,” *Turkish Studies*, Cilt 7, Sayı 3, s. 845-869.
- Daldeniz, Elif (2010); “Kavramların Yolculuğu: Kültür Kavramının Türkçedeki Serüvenini Çeviribilimsel Bakışla Sorgulamak,” *İstanbul Journal Academy*, Cilt 1, Sayı 23, s. 84-112.
- Demir, Fethi (2013); “Veysel Çolak’tan Didaktik Bir Poetika Denemesi: Şiir Nedir Ve Nasıl Yazılır?,” *The Journal of Academic Social Science Studies*, Cilt 6, Sayı 4, s. 337-350.
- Demir, Musa (2013); “Ömer Bedrettin Uşaklı Şiirlerinde Anadolu Gerçeğine Bir Bakış,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 13, s. 775-794.
- Dinç, A. Ayşe ve Sezai Coşkun (2015); “Sevinç Çokum’un Hikâyelerinde Yalnızlık,” *Turkish Studies*, Sayı 16, Cilt 10, s. 509-534.
- Durmuş, Gülşah (2010); “Cahit Külebi’nin Şiirlerinde Renkli Mısralar ve Türkçenin Renkleri,” *Turkish Studies*, Cilt 5, Sayı 3, s. 1144-1174.
- Elçin, Şükrü (1993); *Türk Edebiyatında Tabiat*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Eliuz, Ülkü (2001); “Atilla İlhan’ın Şiirlerinde Postmodernist Söylemin İki Yüzü,” *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 1, s.151-162.
- Emiroğlu, Öztürk (2000); *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluğu ve Edebi Faaliyetler*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Emiroğlu, Öztürk (2009); “Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar,” *Turkish Studies*, Cilt 4, Sayı 1, s. 1309-1331.

- Emiroğlu, Selim (2012); “Kutadgu Bilig’de Çocuk Eğitimi,” *Turkish Studies*, Cilt 7, Sayı 1, s. 1027-1041.
- Erbay, Nazire (2014); “Hayriyyey-i Nâbi, Lütfiyye Ve Telamak Aynı Yüzyılların Farklı Kùltürlerinden Çocuklara Ortak Nasihatler,” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 51, s.171-185.
- Ercilasun, Bilge (2001); “Modern Türk Edebiyatında “Ahiret” Kavramı,” *Türkbilig*, Sayı 2, s. 40-45.
- Erdem, Kerim Aydın (1962); *Çoban Ateşleri Gözlerin*, Ankara Neşriyat, Ankara.
- Erdem, Kerim Aydın (1968); *Döner Dolaplarda*, Bütün Türkiye Yayınevi, Ankara.
- Erdem, Kerim Aydın (1981); *Kırlangıç Ormanı*, Antoloji Yayınları, Ankara.
- Erdem, Kerim Aydın (2000a); “Âşıklık Geleneği,” *Türk Dili Dergisi*, Sayı 579, s. 228-231.
- Erdem, Kerim Aydın (2000b); *Sevgi Üstüne*, Günce Yayınları, Ankara.
- Erden, Nazife Burcu (2011); “Anlambilim Çerçevesinde Kelime ve Çağrışım İlişkisi,” *1 st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics*, 5-7 May 2011, Sarajevo, s. 987-993.
- Eren, Erol (1998); *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Eroğlu, Haldun (2001); “Mustafa Kemal Atatürk’ün Düşün Dünyasının Oluşumundaki Etkenlerle İlgili Bazı Görüşler,” *Ankara Üniversitesi Türk inkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 27-28, s. 285-298.
- Erol, Halil İbrahim (2015); “Kavramlar Tarihi: Politik ve Sosyal Dilin semantiği ve Pragmatiği Üzerine Araştırmalar,” *Türk Tarih Eğitim Dergisi*, Sayı 4, s. 272-280.
- Eskigün, Kübra (2006); *Klasik Türk Şiirinde Efsanevi Kuşlar*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Evis, Ahmet (2017); “Ahmet Hamdi Tanpınar Şiirlerinde Varoluşsal Problem ve Yalnızlık,” *SUTAD*, Sayı 41, s. 195-212.
- Fedai, Özlem (2011); “Ali Ekrem’in Şiir Demeti ve Tevfik Fikret’in Şermin Adlı Eserlerinde Çocuklara Verdikleri Eğitimin Mahiyeti,” *Turkish Studies*, Cilt 6, Sayı 3, s. 763-779.
- Geçikli, Fatma (2012); “Liderlik ve Duygusal Zekâ: Mustafa Kemal Atatürk Örneği,” *Atatürk Üniversitesi İletişim Dergisi*, Sayı 3, s. 19-38.
- Geçtan, Engin (2009); *İnsan Olmak*, Metis Yayınları, İstanbul.

- Gökçe, Faruk (2015); "Kutadgu Bilig'de Kör- "Görmek": Çok Anlamlılık, Metafor ve Gramerleşme," *Türkbilig Dergisi*, Sayı 29, s. 59-76.
- Gökşen, Cengiz (2014); "Oyunların Çocukların Gelişimine Katkıları ve Gaziantep Çocuk Oyunları," *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 52, s. 229-259.
- Görkem, İsmail (2006); "Ömer Faruk Akün: "Anadolu Halk Şiirinde Tabiat Motifleri," *TÜBAR*, Sayı XIX, s. 213-221.
- Gülşen, Hacer (2008); "Milli Mücadele Döneminde Savaş Edebiyatımız," *İlmî Araştırmalar*, Sayı 25, s. 85-96.
- Gün, Filiz (2006); "*Kendi Kültüründe Yalnızlık Duygusu*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Günay, Mustafa (2006); "Tarih Felsefesi Açısından Atatürk ve Bağımsızlık", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Atatürk'ün Doğumunun 125. Yılı ve Cumhuriyetimizin 83. Yılı Özel Sayısı, s. 35-47.
- Günay, Nesrin (2015); "Türk Dilinde Eş Anlamlılık ve "Gönül, Yürek, Kalp" Kelimeleri," *Türkbilig*, Sayı 29, s. 121-146.
- Güney, Eflatun Cem (1966); *Folklor ve Eğitim*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gür, Âlim ve Bedia Koçakoğlu (2009); "Yeni Türk Edebiyatında Kaynak Olarak Poetika," *Turkish Studies*, Cilt 4, Sayı 1, s. 79-187.
- Güzeloğlu, Hanzade (2018); "İki Gurbet Şâiri: Bâbü'r Şâh ve Cem Sultân'ın Şiirlerinde Vatan," *Hikmet Adademik Edebiyat Dergisi*, Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan Özel Sayısı, s. 528-559.
- Hakverdioğlu, Metin (2012); "Fuzûlî'de Aşk ve Âşık Kavramı," *The Journal of Academic Social Science Studies*, Cilt 5, Sayı 1, s. 131-155.
- Işık, İhsan (2004); *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, 1. Cilt, Ankara.
- Işık, İsa (2011); "*Sezai Karakoç'un Şiirlerinde Anne ve Çocuk Teması*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- İşcan, Adem (2011); "Anlam Bilgisi Konularının Öğretimi," *Turkish Studies*, Cilt 6, Sayı 2, s. 503-522.
- Kap, Elif (2013); "*Cahit Külebi'nin Şiirlerinde Sosyal Problemler*," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs.
- Kaplan, Mehmet (1973); *Şiir Tahlilleri-2*, Dergâh Yayınları, İstanbul.

- Kaplan, Mehmet ve Necati Birinci (2008); *Atatürk Şiirleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Kara, Mehmet (2008); “Türkmencede Çocuklarla İlgili Dolaylı Kelimeler,” *Turkish Studies*, Cilt 3, Sayı 7, s. 413-419.
- Karaarslan, İsa (2015); “*İkinci Yeni Şiirinde Aşk, Yalnızlık ve Ölüm Kavramlarının Görünümleri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabulut, Mustafa (2015); “Cenap Şahabettin’in Şiirlerinde Tabiat İnsan Ruhu İlişkisi,” *International Journal of Languages’ Education and Teaching*, Cilt 3, Sayı 3, s. 352-364.
- Karakaş, Ahmet Canan (2019); “İtikafın Manevi Zekâ, Dinî Şuur ve Endişe Şiddeti Üzerine Etkisi,” *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, s. 1-12.
- Karataş, Turan (2002); “Modern Türk Şiirinde Çocuk II,” *İlmî Araştırmalar*, Sayı 14, s. 101-111.
- Kesimli, İffet (2013); “Liderlik Davranış Türleri,” *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, s. 1-10.
- Kıran, Ayşe Eziler (2014); “Dilbilim, Anlambilim ve Edimbilim”, *Turkish Studies*, Cilt 9, Sayı 6, s. 719-729.
- Kıran, Seden (2008); “*Okulöncesi Dönemi Çocuklarına Yönelik Hazırlanan Masal ve Öykü Kitaplarında Geçen İletişim Engelleri*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kızılgeçit, Muhammed (2011); “*Yalnızlık Umutsuzluk ve Dindarlık İlişkisi*,” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kızılgeçit, Muhammed (2012); “Modern Psikolojide ve Tasavvufta Yalnızlık,” *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 131-150.
- Kocapınar, Pelin (2014); “Kavram Sözlükleriyle İlgili Terminoloji Üzerine,” *Turkish Studies*, Cilt 9, Sayı 9, s. 745-752.
- Koç, Emel (2010); “Atatürk Cumhuriyet ve Çocuk Ruhunu”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 45, s. 71-82.
- Koç, Okan (2008); “Yahya Kemal’in Poetikası,” *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi*, Sayı 20, s. 165-191.
- Koç, Sema Özher (2012); “Cahit Sıtkı Tarancı’nın Şiirlerinde Aşk/Sevgi Temi ve Bu Temin Nesnesi ‘Kadınlar’,” *Turkish Studies*, Cilt 7, Sayı 2, s. 879-887.

- Koselleck, Reinhart (2009); *Kavramlar Tarihi Politik ve Sosyal Dilin semantiği ve Pragmatiği Üzerine Araştırmalar*, (Çev.: A. Dirim), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kozaklı, Hatice (2006); “Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kurt, Ali (2009); “Tanzimat’tan Günümüze Türk Şiirinde Vatan Temi,” *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Sayı 1, s. 105-137.
- Kürüm, Mesut (2014); “Kerim Aydın Erdem’in Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri,” *Mavi Atlas GŞÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 2, s.83-88.
- Narlı, Mehmet (2006); “Asaf Halet Çelebi’nin Poetikası,” *İlmî Araştırmalar*, Sayı 22, s. 165-186.
- Narlı, Mehmet (2014); *Şiirde Mekân*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Onan, Bilginer (2009); “Eklemeli Dil Yapısının Türkçe Öğretiminde Oluşturduğu Bilişsel (Kognitif) Zeminler,” *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 6, Sayı 11, s. 237-264.
- Onay, Ahmet Talât (1992); *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Oy, Aydın (1989); *Şiir Dünyamızda Atatürk, Atatürk Kültür*, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ögeyik, Muhlise Coşkun (2008); *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Özbay, Murat (2009); *Özel Öğretim Yöntemleri-2*, Pegem Yayınları, Ankara.
- Özdemir, Hikmet (2014); *Yabancı Diplomatların Tanıklıklarıyla Atatürk’ün Liderliği*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Özden, Yüksel (2000); *Öğrenme ve Öğretme*, Pegem Yayınları, Ankara.
- Özer, Suat (2015); “Türkçede Anlam ve Kavram Terimleri Üzerine Ogden ve Richards’ın Üçgenine Yeiden Bakmak”, *International Journal of Language Academy*, Cilt 3, Sayı 1, s. 142-158.
- Özkaynar, Gülnaz Kılıç (2017); “Tarihte Öne Çıkan Türk Lider Örnekleri Üzerine Bir İnceleme,” *Ekonomi, İşletme ve Yönetim Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 10-31.
- Özlem, Doğan (2016); *Kavramlar ve Tarihleri*, Notos Kitap, İstanbul.
- Özmeral, Özgür (2006); “*Cemal Süreya Şiirinde Kadın ve Erotizm*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Parmaksız, Mehmet Nuri (2017); *İlesanlı İlim Adamı, Şair, Yazar ve Sanatçılar Ansiklopedisi*, Berikan Yayınevi, Ankara.
- Sakallı, Fatih (2008); “Ayhan Kırdar’ın Şiir Dünyası,” *TÜBAR*, Sayı XXIV, s. 177-223.
- Serçe (2019); “Serçe”, <https://www.kuslar.gen.tr/serce.html>, (Erişim Tarihi: 08.04.2019).
- Sönmez, Hülya (2012); “Rıfat Ilgaz’ın Şiirlerinde Çocuk,” *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı 30, s. 1-20.
- Şahin, Veysel (2006); ““Sevgilerde” Şiiri Üzerine Bir Tahlil Denemesi,” *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 2, s. 73-82.
- Şanlı, Esat ve Yakup Poyraz (2018); “Uluslararası Öğrencilerin Yalnızlık Düzeyleri,” *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3, s. 49-58.
- Şimşek, Tacetin (2015); “Mehmed Âkif’in Poetikası,” *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 53, s. 105-120.
- Şişçi, Funda (2018); “Türk Mitolojisinde Güvercin Motifi ve Çağdaş Türk Resminde Temsili,” *İdil Dergisi*, Cilt 7, Sayı 41, s. 47-53.
- Tarım, Rahim(2006); “Behçet Necatigil’in Şiirinde Çocukluk”, *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*, Osmanlı Araştırmaları 28, s.196-223.
- Taş, Sait (2009); “Atatürk’ün Dönüşümcü Liderliği”, *SDU International Journal Of Technologic Sciences*, Sayı 1, s. 1-9.
- TDK (2009); *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tekin, Mehmet (2005); *Çocuk Edebiyatı*, Hece Yayınları, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ankara.
- Temizyürek, Fahri (2003); “Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi,” *TÜBAR*, Sayı XIII, s. 161-167.
- Tezcan, Nuran (2012); “Divan Edebiyatında Aşk, Kadın Kahramanlar ve Kıyafet Değiştirme Motifi,” *Acta Turcica*, Cilt 1, Sayı 2, s. 104-117.
- Toksoy, Atilla Coşkun (2010); “Yarışma Niteliği Taşıyan Geleneksel Çocuk Oyunları,” *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Sayı 1, s. 205-220.
- Tosun, Hülya Yayla (2009); “*Cumhuriyet Dönemi Şiirinde Anne*,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Toz, Hıfzı (2000); “Hisar Şairlerinde Tarih ve Mazi Fikri,” *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, Sayı 4, s.339-348.

- Uçar, İlhan (2013); “Kavram- Çağrışım- Kelime Bağlamında Bitki Adlarına Anlam Bilimsel Bir Yaklaşım,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 1, s. 2671-2683.
- Ulutaş, Ejder ve Ahmet Gökçen (2019); “Toplum Tipleri ve Yalnızlık Hâlleri,” *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, Cilt 10, Sayı 17, s. 1809-1835.
- Ulutaş, Nurullah (2011); “İlhan Berk’in Şiirlerinde İstanbul Teması,” *Türkbilig*, Sayı 21, s. 207-226.
- Ulutaş, Nurullah ve İsmail Süphandağı (2013); “Çocuk İmgesinin Cahit Zarifoğlu ve Paul Eduard’ın Şiirlerinde Kullanımı,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 4, s. 1395-1406.
- Uygun, S. Gökçe (2016); “Ergin Günçe Şiiri Üzerine Tematik İnceleme,” *Söylem Filoloji Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, s. 228-240.
- Uzunay, Semra (1972); “Kerim Aydın Erdem”, *Son Havadis Gazetesi*, 16 Mayıs, s. 5.
- Üveyik (2019); “Üveyik”, <https://www.kuslar.gen.tr/ueveyik.html>, (Erişim Tarihi: 08.04.2019).
- Vardar, Berke (2002); *Açıklamalı Dil Bilim Terimleri Sözlüğü*, Yabancı Dil Yayınları, İstanbul.
- Weiss, Robert S. (1982); “Issues in the Study of Loneliness, (Ed. Daniel Perlman, Letitia Anne Peplau) Loneliness,” *A Sourcebook Of Current Theory, Research And Therapy*, New York s. 71-81.
- Werner, Isabel (1993); *Liderlik ve Yönetim*, (Çev.: Vedat Üner), Rota Yayınları, İstanbul.
- Yalçın, Alemdar (1983); “Garipçiler ve Hisarcılar”, *Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı 121, s. 37-40.
- Yalçın, Süleyman Kaan ve Murat Şengül (2007); “Dilin İletişim Süreci İçerisindeki Rolü ve İşlevleri”, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Sayı 2, s.749-768.
- Yaşar, Hüseyin (2013); “Sezai Karakoç’un Şiir Poetikasında Çocuk Halleri,” *Turkish Studies*, Cilt 8, Sayı 1, s. 2817-2836.
- Yaşar, M. Ruhsat (2007); “Yalnızlık”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 17, Sayı 1, s. 237-260.
- Yekdeş, Ömer Faruk (2008); “Nâzım Hikmet ve Cegerxwîn’de Aşk Şiirinin İdeolojisi,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeniasır, Mustafa (2009); “Süleyman Uluçamgil’in Kıbrıs Türk Şiirlerindeki Yeri,” *Turkish Studies*, Cilt 4, Sayı 3, s. 2286-2299.

Yılmaz, H. Kâmil (2004); *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, Ensar Neşriyat, İstanbul.

Zariç, Mahfuz (2011); “Turnadan Leyleğe Halk şiirinde Göçmen Kuşlar”, *Hece Dergisi*, Sayı 22, s. 102-117.

Zariç, Mahfuz (2013); “Cahit Sıtkı Tarancı’nın Şiirlerinde ve Öykülerinde İmgeler, Üslûp ve Tematik İlgiler,” *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 10, s. 22-39.

ÖZ GEÇMİŞ

Hüseyin Güngör, 1987 yılında Burdur'un Tefenni ilçesinde doğdu. Doğan Demircioğlu Emsan İlköğretim Okulu (2002), Eşme A. A. A. Öğretmen Lisesini (2006), Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliğini (2012) yılında bitirdi. 2013-2015 yılları arasında Zonguldak Fatih Halk Eğitim Merkezinde usta öğretici olarak çalıştı. 2015-2016 yılları arasında ise Tüğva Denizli Ahid Kulesi Yüksek Öğrenim Erkek Öğrenci Yurdunda yurt müdürü olarak görev yaptı. Temmuz 2016'den beri Priştine Yunus Emre Enstitüsünde okutman olarak çalışmaktadır. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans eğitimini 2019 yılında tamamladı.

